BIBLIOTHECA ALBERTINA
REGIE
DU
DEPOT LEGAL

ព្រឹត្តិបត្រ
www.auchinrathe.ir

ន. គោច

៤០ សរសេរគាំងស្តុក

សម្រាប់គ្រប់ថ្នាក់

ម-ជ
122
77

ន.31

40 DICTÉES KHMÈRES

POUR TOUTES LES CLASSES

B. Rh 8

ពាក្យអ្នករៀបរៀង

គ្មានអ្វីក្រៅពីចង់ឲ្យកូនចៅប់ជាអក្សរសាស្ត្រជាតិហាន
តើតទៀងប្រើនទៀយ ។ យើងខំរៀបរៀងសៀវភៅ « ៤០
សរសេរតាមសូត្រ » នេះទៀង ក៏ព្រោះតែចង់ឲ្យបានទុកជា
មិត្រនៃបស់លោកគ្រូ - អ្នកគ្រូនឹងសិស្សានុសិស្សតែប៉ុណ្ណោះ ។
ដូចនេះ គ្មានរាប់អ្នកឯងឲ្យពីរោះ គ្រាន់ទុកជាគ្រឿង
ពិគ្រោះ ដល់លោកគ្រូ - អ្នកគ្រូនឹងសិស្សានុសិស្សវេ ។
ប៉ុន្តែ យើងមានសេចក្តីសង្ឃឹមកក់ក្តៅយ៉ាងមាំថាលោក
គ្រូ - អ្នកគ្រូនឹងសិស្សានុសិស្សម្នាក់ជាចំដួយខ្នះខ្នែងពង្រីកអក្សរ-
សាស្ត្រជាតិរតនៃឲ្យបានបំរើនខ្លាំងទៀង ។ ជាមិនខាន ។

ស្ងួនអក្សរសាស្ត្រសម័យឯកពជ្ឈ

អក្សរសំខៀប

សម្រាប់ប្រើក្នុងសៀវភៅនេះ

ពាក្យបំប្រាញ	ត្រូវអានថា	ប្រែថា
កិ.	កិរិយាស័ព្ទ	verbe
កិ. ន.	កិរិយានុគ្រោះ	verbe auxiliaire
កិ. វិ.	កិរិយាវិសេសន៍	adverbe
គុ.	គុណស័ព្ទ	adjectif
ន.	នាមស័ព្ទ	nom
នប.	នបុំសកលិង្គ	genre neutre
ន. ប្រ.	ន័យប្រៀប	sens figuré
ន.	នំបាតស័ព្ទ	mot euphonique
ប. ស.	បកតិសង្ខ្យា	adjectif numéral
ប. ស.	បុរិសសព្វនាម	pronom personnel
ប.	បុំលិង្គ	masculin

ឈ. ស	ឈរណាសំខ្យា	adjectif numéral ordinal
ពហ.	ពហវចន:	pluriel
ម.	ភាសាមគធ:	langue (magatha)
ម. ស.	មគធ:ន៏ងសំស្ក្រឹត	magatha avec sanscrit
រ. ស.	រាជស័ព្ទ	terme royal
រ. ន.	រាសនសព្វនាម	espèce du pronom démonstratif
សរ.	សរូបន:	synonyme
សន្ធ.	សន្ធាន	conjonction
សព្វ.	សព្វនាម	pronom

ស.	ភាសាសស្ក្រឹត	langue (sanscrit)
សំខ្យា.	សំខ្យាសព្ទ	adjectif numéral
អា. និ.	អាយតនិបាត	mot enphonique de temps

ឥ.	ឥត្ថីលិង្គ	féminin
ឧ.	ឧទានស័ព្ទ	interjection
ឯក.	ឯកវចន:	singulier

១. វិជ្ជាជីវៈគ្រឿងបរិក្ខារ

ជីវិតនៃមនុស្សយើងនេះមានវិជ្ជាជីវៈគ្រឿងបរិក្ខារផ្សេងគ្នា

ទៅរកហាន:ដទុតដ៏ទុតមិនបាន ។ ពួជពង្សជាន:ណ:ឬជាតត្រកូល ដែលគេធ្លាប់តែនាំគ្នាប្រកាន់នោះ មិនមែនជាកូនសោសម្រាប់បើកផ្លូវឲ្យជីវិតនៃមនុស្សឆ្ពោះដំណើរទៅកាន់សេរីភាពបានឡើយ ។ សុភមង្គលគឺជីវិតនៃមនុស្សយើងគ្រប់រូប ដែលនឹងបានសម្រេចនោះ ក៏ដោយសារតែវិជ្ជាដែលយើងខំប្រឹងតស៊ូយកជ័យជំនះក្នុងធម្មជាតិ ។ ដូចេះ ជីវិតនៃមនុស្សយើងបើគ្មានវិជ្ជា ក៏មានខ្វះគ្មាពីសម្បូរដែលគ្មានវិសជាតិនៃអំបិលដែរ ។ បើគ្មានវិជ្ជាប្រចាំនៅក្នុងខ្លួនហើយ ម្ចាស់ជាគ្មានពេលនឹងសង្ឃឹមនូវហាន:នៃជីវភាព ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ថ្លៃថ្លាបានឡើយ ។ បើទុកជាអ្នកនោះមានជាន់ណ:ឬហានន្តរស័ក្តិឬជាតត្រកូលខ្ពស់យ៉ាងបំផុតក៏ដោយ បើគ្មានវិជ្ជាក៏គ្មានពន្លឺដែរ ។ តែជាការផ្ទុយទៅវិញ, បើទុកជាអ្នកនោះកើត

ទ្បើងក្នុងជានំវាណ ប្តូជាតំត្រកូលដ៏ខ្ពស់ខ្ពាយ ប្តូទន់ទាបយ៉ាង
ណាក៏ដោយ, បើមានវិជ្ជាប្រចាំនៅក្នុងខ្លួនហើយ, អ្នកនោះ
អាចកែប្រែជីវិតខ្លួនពីការខ្វត់ខ្ពាយ ប្តូទន់ទាបនោះ ឲ្យទ្បើង
នៅកាន់ឋានៈដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់បាន ។

ក. ពាក្យពន្យល់

ជីវិត= ន. ដំណើរវស់នៅ, អាយុ (vie) ។

វិជ្ជា= ន. សេចក្តីដឹងច្បាស់, ការចេះដឹង, បំណែះ ។

ខុតុងខុតុម=(ម.ថ. អ៊ុត - ដុង - អ៊ុត - ដំ)គុ. ខ្ពង់ខ្ពស់លើស
លង, ប្រសើរកន្លង ។

វណ្ណៈ= ន. (ទីឆេះ) ភេទ, ភូមពង្ស, ថ្នាក់នៃមនុស្ស ។

សេរីភាព= ន. ដំណើរនាំឲ្យបំពេនដោយសេរី ។

សុភមង្គល=(ម.ថ.សុ-ភៈ-ម័ង-គល់) ន. មង្គលល្អ គ្រោះល្អ
វសជាតិ = (ម.ថ.វស់ - ជាត) ន. ជាតវបស់វស, វស

ក្លាញ់ពិសា ។

ហ៊ាន:=(ម.ថ.ហា-ន៑:) ន. ហេតុ, ដំណើរ,ទីតាំង, ថ្នាក់,
លំដាប់ ។

ជីវភាព= (ម.ថ.ជី - វ:ភាព) ន. ដំណើរវេស់នៅ, ភាពនៃការ
រស់នៅ ។

ហ៊ានឆ្លៀស៑ក្តី, -ស៑ក្តី=(ម.ថ. ហាន៑ន៑ត:វ:-ស័ក) ន. អំណាច
តាមមុខងារ, បណ្តាសក្តិឆតូបតាមមុខងារ ។

១.អក្ខរក្រុម

កប់-គាប់

កប់=ក. បង្កប់ឲ្យលិចបាត់មើលមិនឃើញ, ឧ. កប់
ខ្មោច, កប់ក្រាក់ឈាកន្ទុក, កប់ដើមបេកគៅកូនដំ ។

កប់=គុ. ដែលលិចបាត់គៅ, ឧ. ក្រាក់នេះជា
ក្រាក់កប់ ឥតមានបំណែញអ្វីទេ ។ ទ្រព្យកប់...

គាប់ = គុ. ត្រូវ, ផតទុស, ផតទាស់, ឧទ. ទ្រព្យ
នេះជាទ្រព្យគាប់ប្រាសើរ ។ ក្នុងនេះបានជាទីគាប់ចិត្តនៃ
ជនទាំងពួង ។

ខ្ជិលច្រអូសខ្ជិលច្រអូស

ពាក្យនេះអាចសរសេរបានដូចគ្នា តែគួរសរសេរ ជា
ខ្ជិលច្រអូស នេះវិញ ។

សង្កេត ខ្ជិលច្រអូស សរសេរជា : ខ + ត + ល (ដើមត)
+ , + ង + ក (ដើមគ), អានថា អ៊ុត-ដុង ។

ពង់ - ពង្រ

ពង់ = ក. បំពោង, បំអែត, ឧទ. ក្បាកពង់ ដើម្បី
បង្អែតពង ។

ពង់ = ក. ដងរខ្វាតទៅឆ្ងាយ, ឧទ. ស្រមៃដងខ្លួន
តូចស្រាប់តែពង់ខ្លួនតែម្តង ។

ពង់ = គុ. (ន. ប្រ.) ក្រអឺតក្រអោង, ប្តឹតប្តាំង ដោយដំនើរឫកឫក, ឧទា. ក្មេងនេះឫកពង់ ។

ពងួរ = (ថ. ម. ពង់) ន. វង្វរ, ត្រកូល, ពូជ, ឧទា. ពូជពងួរវង្វរត្រកូលរបស់គេខ្ពង់ខ្ពស់ណាស់ ។

២.ការរៀនសូត្រ

មនុស្សចាប់ផ្តើមរៀនសូត្រតាំងអំពីថ្ងៃកើតមក ដូច
យើងបាននិយាយរួចមក ដែលចេះសម្គាល់មើលមុខម្តាយរបស់
ខ្លួនដើម្បីរៀនមើលរលក្ខណៈ មុខមាត់ម្តាយដែលជាអ្នកបំបៅបំ
ពាក់ចាលទ្រនំគរដោះខ្លួនហៅជាដើម ។ មួយវិញទៀតប្រសិនបើ
យើងពិនិត្យមើលកូនខ្លួនមនុស្ស កំតង់យើញច្បាប់ថាមនុស្ស
យើងមានបំណូជារៀងដរាង មានប្រសាទទាំងច្រាំជារៀង
ច្រាប់ ។ ប្រសាទច្រាប់មកយ៉ាងណា បំណូកដ៏ធំយ៉ាងនោះ
ដែរ ប្រសិនបើបំណូចង់ការត្រូវដឹងឲ្យច្រើនជាងនេះ កំប្រៀប-
សាទពិនិត្យត្រួតត្រាទៅទៀតឬយកបំណោះ ដែលបានមក
តាមផ្លូវប្រសាទ មកញែកវែកមើលឲ្យដាក់លាក់តទៅទៀត
ដែលជាផ្លូវកបំណោះបានមួយផ្លូវទៀតដែរ ។

ផលនៃការសិក្សា គឺសេចក្តីចេះដឹង ឯបំណោះចេះដឹង
របស់មនុស្សយើង ជាវិស័យរបស់មនុស្សដែលមាននៅតាម

ប្រក្រតីជម្មតា នៃការបង់បេះដងនេះមានមិនស្មើគ្នា គឺអ្នកខ្លះ
បង់បេះដងមានកំឡាំងទន់ខ្សោយ អ្នកខ្លះមានការបង់បេះដង
យ៉ាងខ្លាំងក្លា ។ ពោលបំពោះមនុស្សដែលបង់បេះដងយ៉ាង
ខ្លាំងប៉ុណ្ណោះដែលបានឈ្មោះថា ជាអ្នកសិក្សាថ្មីមែនៗ ឯក
អ្នកសិក្សានេះឯងជាអ្នកធ្វើគុណប្រយោជន៍ យ៉ាងធំក្រៃលែង
ដល់ប្រទេស ។

ទស្សនាវដ្តីសម្រាប់គ្រូបង្រៀន

ក. ពាក្យពន្យល់

ថ្នាក់=(ម.ថ.ថា-ក់)ន. ក្នុងប្រុសតូប, ភូនខ្ចី ។

សក្ខណៈ= (ម.ថ សក្ក-ខ:ណ:) ន. គ្រឿងសំគាល់,
គ្រឿងសង្កេតនាឲ្យនូវបាណ, គុណសម្បត្តិ ។

ប្រសាទ= (ម.ថ.—សាត)ន. អាយតន:សម្រាប់ទទួល
សម្ផស្ស នឹងអារម្មណ៍ ។

វិស័យ= (ម.ថ.-វិស) ន. តំបន់, អាវម្ចាស់ ។

ប្រក្រតី= (ម.ថ.ប្រក់ក្រ-ដី) ន. ធម្មតា, ការប្រព្រឹត្តទៅតាមបំណាំ, ដំណើរតាំងនៅដូចដែល ។

គុណប្រយោជន៍= (ម. ថ. គុណ:ប្រយោ"ជ) ន. សេចក្តីល្អនឹងប្រយោជន៍ ។

កល-កល់-គាល់

កល= (ម. ថ. កល់) ន. ឧបាយយ៉ាងល្អិត, ល្បិច (ឧបាយកល), ឧទា. ដំណើរហ្នឹងជាកលឧបាយរបស់គេនេះ ។

+
នែកូន! ប្រយ័ត្នថាញ់កលគេហើយ!

កល់= កិ. ទ្រពីក្រោម, សែ៊មពីក្រោមដើម្បីឲ្យស្មើនឹងឲ្យស្អាង ឬដើម្បីឲ្យហើបឲ្យខ្ពស់ឡើង, ឧទា. គេយកកំណាល់មកកល់ទូកដើម្បីឲ្យហើប ។

គាល់= ក. អង្គុយក្នុងសំណាក់ស្តេច, ទៅកាន់សំណាក់ស្តេច, ឧទ. ទុកញ្ញាមហាមន្ត្រីចូនអញ្ជើញទៅគាល់ ព្រះមហាក្សត្រនៅព្រះទីនាំងភោជនីយ ។

កល្ប-កាល់

កល្ប=(ម.ថ.កាល់) ន.កាលដែលតាំងនៅយូរអង្វែង, ឧទ. គ្មានមនុស្សណាសូម្បីមួយនាក់ ដែលអាចរស់នៅអស់កប្បអស់កល្បចូនទេ្បីយ ។

កាល់= ក. ពាន្ធគ្នា, (ពាក្យសំកប់និយាយបំពោះសត្វចង់គ្នា), ឧទ.គោកាល់ញី ។

កាល់= ក. ដំរឹម, ឧទ. ជាងកាត់សក់ កំពុងកាល់ដើងសក់ជូនលោក ។

កាល់= ក. ខាំងមិនឲ្យប្រែប្រួកប្រែប្រំលាយគ្នា ឧទ. គោកាល់ហូង ។

៣. សម័យអក្សរសាស្ត្រ

អក្សរតែងប្រៀបប្រៀបលក្ខណៈប្លែក ៗ គ្នាពីសម័យ
មួយទៅសម័យមួយ ហើយសម័យនោះ ៗ ជាវិស្វកម្មជាស្រុ-
ខោលនៃអារ្យធម៌ប្រពន្ធក្រវិតារបស់ប្រទេសក្នុងដំនាន់នោះ ៗ។
អ្នកសិក្សាគប្បីខ្នះខ្នែងកត់សំគាល់នូវលក្ខណៈសំខាន់ ៗ នៃ
សម័យនោះឬសតវត្សរ៍នោះឲ្យយ៉ាប្រចំក្ស ៗ ។ ឧទាហរណ៍
ដូចសម័យអង្គរ ជាសម័យដែលគេជានុភាពព្រះមហាក្សត្រ
ផ្កាយរស្មីរុងរឿងជាទីបំផុត ដែលមានរបៀបរៀបរយ ទឹងមាន
វិន័យបរិបូណ៌ ៗ ចលនានៃអក្សរសាស្ត្រក្នុងសម័យនោះ មាន
លំនាំតែក្រាយល្អឆ្ងាយទូលំទូលាយជាក់លាក់ហើយបរិបូរ
បញ្ចូលឬសហេតុជាញឹកញាប់ផង ដែលសិលាចារឹកដំនាន់
នោះបានសូនទុកពេញត្រៀបស្រាប់ ៗ ចំណែកសម័យក្រោយ
អង្គរ ជាសម័យប្រែប្រួលវិរោគសោកស្តាយ ផ្តុតសង្ឃឹម
កិច្ចការជាស្ថាដែនៃដានំនោះប្រឹនតែរកចប់ពុំឃើញ ហើយវិល

វល់ដវែល ។ ដោយការស្រេងស្រេចជាដើម ។ ចំណែក
ឯពាក្យពេចន៍ភាសាសំដីអក្ខរាវិរុទ្ធ និងវាក្យសម្ផន ក៏ផ្សេងៗគា
តាមលំដាប់សម័យនោះ ។ ដែរ ។

ក. ពាក្យពន្យល់

សម័យ=(ម.ថ. ស ម៉ៃ)ន. កាល, ពេលវេលា, ឧកាស, គ្រា
សភាព= (ម.ថ. ស:ភាព) ន. ដំណើរកើតឯង,
ធម្មតា, ការប្រព្រឹត្ត, សេចក្តីពិតតាមធម្មតា ។
វស្ស៌=(ម.ថ.វស-ស្ស៌) ន. ពន្ធដែលមានខ្សែបាំងព្រាត ។
អារ្យធម៌= (ម.ថ. អារ-យ៉ៈធ៌ម) ន. ធម៌ដែលនាំឲ្យកើត
សេចក្តីសុខ-ចំរើន, សណ្តាប់ធ្នាប់បែបបទរៀបរយ ។
ពហិប្ផវិតារ=(ម.ថ. ពហ៌-ស.វ៉ៈដារ) ន. រឿងរ៉ាវ តាម
លំដាប់នៃវង្សត្រកូល, ដំណើរសេចក្តីសំដែងអំពីដំណាំនៃ
វង្សត្រកូល ។

សតវត្ស, - វត្ស= (ម.ថ. ស:ត:វ័ត) ន. ការកំណត់
មួយដំរយៈ ឬ មួយខបរយៈ, ពាំមួយរយ ។
ប្រែបក្ស= (ម.ថ. ប្រៈបក្ស) គុ.កិ.វិ. ដែលជាក់, ច្រាកដ,
ច្បាស់, មែន ។
ឧទាហរណ៍= (ម.ថ. អ៊ុ-ទា-ហ) ន. ការលើកឡើងឲ្យ
យើញ, តួយ៉ាង, គ្រឿងសំអាង, ការនាំមកពន្យល់ ឬ
ចង្អុលឲ្យយើញ ។
ពេជ្ជគុភព= (ម.ថ. វៃជ្ជានុភាប) ន. អំណាចទឹង
អានុភាព, អំណាចដ៏ខ្លាំង, កម្លាំងនៃអំណាច ។
វិធីឃ= (ម.ថ.វិនៃ) ន. ការដឹកនាំទៅរកផ្លូវល្អ, ច្បាប់បញ្ញត្ត
ឬច្បាប់អនុញាត, ច្បាប់ប្រៃជ្ញាឲ្យមានសណ្តាប់ធ្នាប់ល្អ ។
បរិបូណ៌= (ម.ថ. បរិបូ ឬ ប-បូ) គុ. ដែលគ្រប់គ្រាន់ពេញ
លេញ, សម្បូណ៌ ។

បលង្ក = (ម. ថ. ប: ល: ង៉) ន. ការកំរើកំរើក

(mouvement) ។

អក្សរសាស្ត្រ = (ម. ថ. អ័ក - ស - សាស) ន. ក្បួន

ច្បាប់វិធីអក្សរ, វិជ្ជាអក្សរ ។

កៃក្រាយ = គុ. ដែលមានដំណើរដូចល្ងេនកំ ។

ល្ងង់ល្ងាយ = គុ. ឬ កិ. វិ. ដែលមានលំនាំដំណើរគាយ

ទន់ភ្លន់ពេញ៉ង ញ៉ងគគាត ។

បញ្ចើបបញ្ចើស = កិ. ពោលពាក្យលើកសរសើរហួស

ហេតុហួសទំនង ។

សិលាបរិក = (ម. ថ. សិលា៉ –) ន. អក្សរឬ ។

ស្ងួតទុក = គុ. រកឃ្លាទុក, ថែទាំទុក ។

វិយោគ = (ម. ថ. វិយោក) ន. ការព្រោនច្រាស (ចាក

បុគ្គលឬអ្វីៗដែលស្រឡាញ់ពេញចិត្ត) ។

អក្ខរាវិរុទ្ធ = (ម. ប. អ័ក - ខ: រ៉ាវិរុជ) ន. វិធីសម្រាប់
សរសេរដោយត្រឹមត្រូវ (Orthographe) ។

វិក្ខេបន = (ម. ប. វ៉ - ក្ស: - ស័ម - ព័ន) ន. ការបង
ញ្ជាប់ន្ទរវាក្យ, ការច្រាប់ឲ្យដឹងថាពាក្យនេះជានាមឬជា
គុណនាមជាដើម (analyse des mots) ។

ខ. អក្ខរាវិរុទ្ធ

ប្រែល - ព្រៃល

ប្រែល = ប. ពាក្យសម្រាប់និយាយផ្សំ នឹងពាក្យប្រៃ
ឧ. កំនិតរបស់គាត់ចេះតែប្រែប្រួលជានិច្ច ។

ព្រៃល = ន. កម្រងបន្ទោះធំៗឬនាបតូចៗសម្រាប់ទស់
ទាំងមួជាតិឬសម្រាប់អបស្ងួបដៃដើងជាក់ជាដើម, ឧ. អ្នក
នេសាទរៃងព្រៃលដើម្បីឆ្លៀលប ។ គ្រូពេទ្យយកព្រៃលមក
បងអបស្ងួបដៃក្មេងដែលជាក់ ។

ព្រៃប្រ= ន. ។ ឈ្មោះស្មៅយម្យ៉ាង, ឧទា ស្មៅមីង
ព្រៃស ។

ព្រៃស= ន. ។ ឈ្មោះត្រីស្រែកាពួកម្យ៉ង មានសម្បុរស
ឧទា. ។ ស្មៅត្រីព្រៃស្ងាញ់ណាស់ ។

ព្រៃសម្ងព្រៃស។= កិ.វិ.ជ្រុត.ទ្រុស។, លំ។, ស្ទើរ។, ព្រោង។,
ឧទា. ចាំព្រៃស។; ឆ្អិនព្រៃស។ ។ ក្រហមព្រៃស។; លឿង
ព្រៃស។ ។

ក្រឡឹងខ្មែរ
www.krolengkhmer.ie.fr

៤. ការសិក្សា

ការដែលយើងមានសេចក្តីចេះដឹងស្ទាត់ជំនាញ ល្អុះតែអាស្រ័យការសិក្សារៀនសូត្រជាមុនសិន ហើយទុកាសដែលយើងត្រូវរៀនសូត្រឲ្យចេះដឹងល្អ ក៏គឺពេលដែលខ្លួននៅក្មេង ព្រោះទុកាសនេះយើងមិនសូវកង្វល់ទំនឹងរបរចិញ្ចឹមជីវិត មាតាបិតាឬអ្នកអភិបាលបញ្ជូនខ្លួនយើងឲ្យទៅរៀនសូត្រក្នុងសាលាដើម្បីឲ្យយើងមានចំណេះវិជ្ជា ។ តាលជំពូរេនទ្បែង ន៏ងនាំយកចំណេះអស់នោះធ្វើការចិញ្ចឹមជីវិតបានស្រួល តែចំណេះវិជ្ជាដែលយើងត្រូវរៀននោះ មានប្រែនយ៉ាងប្រែនប្រការ បើរួមទ្បើទៅមានពីរប្រការ គឺសាមញ្ញវិជ្ជាបានខាងចំណេះដែលត្រូវចេះរាល់គ្នា ដូចវិជ្ជាអក្សរ, លេខ, ចរិយា, អនាមយជាដើម។ ម្យ៉ាងទៀតគឺវិសាមញ្ញវិជ្ជា បានខាងចំណេះវិជ្ជាណាមួយដែលត្រូវរៀនឲ្យចេះស្ទាត់ជាយទ្បែក គឺវិជ្ជាអាជីវកម្ម។ យើងមុនន៏ងចេញពីសាលារៀន ត្រូវគិតរៀនវិជ្ជាអាជីវកម្មឲ្យសម្រប

ជាមុនសិន សឹមចេញទៅធ្វើការតទទួលបានតាមភូមិប្រទេស
របស់ខ្លួនឬតាមវិស័យការរបស់ខ្លួន ទើបសម្រេចបានដូចបំណង។
តាមធម្មតា មនុស្សយើងត្រឹមម្នាក់ៗ មិនអាចធ្វើការងារនានា
បានគ្រប់យ៉ាងទេ គេឯងអាស្រ័យផ្គាស់ប្តូរគ្នាទៅវិញទៅមកៗ

ទស្សនាវដ្តីសម្រាប់គ្រូបង្រៀន

ក. ពាក្យពន្យល់

អាស្រ័យ= ក. ពឹងពាក់ពន្លាក, ប្រព្រឹត្តទៅបានដោយសារ, ។

ទុកាស= ន. វេលា, ពេល, ខំនង ។

កង្វល់= ក. រវល់, ទ្វល់, រឹតរវែ ។

អ្នកអភិបាល= (ម.ថ. នាក់-អ:កិបាល) ន. អ្នកគ្រប់គ្រង
ថែរក្សា ។

សាមញ្ញវិជ្ជា= (ម.ថ. សាម៉ុញ្ញ-ញ្ញ:-) ន. វិជ្ជាធម្មតា ។

បរិយាយ= (ម.ថ. ប:រិយ៉ាយ) ន. វិធីបបួនមានយោន, ការប្រព្រឹត្តិ

អនាម័យ= (ម.ប.អ: នា"ម៉ៃ") ន. ដំណើរមិនមានរោគ,
សេចក្តីស្អាតស្បាយខ្លួន (hygiène) ។

វិសាមញ្ញ= (ម.ប. វិសា-ម៉ុញ-ញ៉ះ) ន. វិជ្ជាដែលប្លែកពី
ធម្មតា ។

វិជ្ជាអាយ៉ឺវេទ= ន. វិជ្ជាខាងការរក្សាបំញ៉ែមជីវិត ។

១. អក្សរ ព

ព-ពែ

ព= ន., អា. ន. អ៊ំ, ខាង, ឯ, ឧទា. អ្នកនេះបានមកពីណា ?

ពែ= ប.ស. បន្ទុគ្គលា គឺមនុស្ស, ឧទា. យើងមកតែពីរនាក់គត់ ។

សង្កេត.- ពាក្យដែលមានព្យាង្គពីរឬព្យាង្គច្រើន, ហើយពាក្យនោះជាប់ដោយ ពី ពីខាងមុខ, គេច្រើនសរសេរនឹង ពី (ពុំ

ស្ងប់ស្ងាត់សន្ធឹងគំនេញ) ន។ ពីក្រោះ, ពីរោះ, ពីសាប្តី-
សា, ពីសី ប្តីសី ។ ល ។

រឿរលែងតែពាក្យនោះជាពាក្យថ្លា ប្តូសំស្លឹត ទើប
គេស្ងាត់សន្ធឹងពិ (គឺពំងាំងអស់)

ន។ ពិសេស, ពិសាល, ពិសោធ, ពិរុណ, ពិរោធ,
ពិលាប, ពិភាក្សា, ពិមាន,...

៤. អ័ព្ភំ

ប្រទេសកម្ពុជា ជាប្រទេសសំបូណ៌ដោយភ្នំណាស់ ។
នៅទីសមុត្តរមានភ្នំធំៗហើយវែងៗពាសអស់ព្រំដែនខ្មែរ - ថៃ
មាននាមថា សហគីរីដងវែក ។ នៅទិសនិរតី មានសហគីរី
មួយ ឈ្មោះភ្នំក្រវៀញ ម្ខាងទៀតហៅភ្នំកំចាយ ឬភ្នំដីរ ។ នៅ
កណ្តាលប្រទេសនឹងនៅភូមិភាគឯទៀតៗ គេឃើញមានភ្នំ
តូចៗ ជួនកាលមានវាលតាជាតំ ដុះទ្រុបទ្រុលពាសពេញ
ជួនស្ថិតនៅកណ្តាលស្រែកដាប់តែឯង ។ ប្រស្រ័យនឹងយ
សម្បុរណាគាំងនៃភ្នំទាំងឡាយយ៉ាងនេះហើយ ចានជាកង្វល់បឋម
សម័យប្រទេសកម្ពុជាមានន័យថា « ពជ្ឈានសម័យនន្តរភ្នំ ។
គនមេលអពបម្ងាយ មហាគរជមានសណ្ឋានខ្ចៅឈូប
ហាក់ដូចជាផ្ទុសផ្ទះចេញពីផែនដី សំដៅឡើងអាកាសរៀហាស៍ ។
កាលណាគេចានទៅជិតបន្តិចម្តងៗ គេឃើញមហាគីរីសំដែង
ឫទ្ធិអានុភាពកាន់តែធំហើយខ្ពស់ត្រដែត ។ ភ្នំទាំងឡាយ

បំរែនទូរដែនគានដល់ប្រទេស ជាឫសម្រាប់ក្រាលថ្នល់ សង់
គេហដ្ឋាន, ជារណ្តៅមសម្រាប់ឆ្នូតទូក, ជារណ្តៅសង់ផ្ទះ, ជា
ឈើសម្រាប់ទសដុត, ជាកំសង្ស ជារស្មីចូលស្នូនដ៏ដ្រ ។ល។
នៅភ្នំក្រវាញ្ជាគេបេះផ្លែក្រវាញ្ជាឆ្ងុនសាច់ដ្រសើរ ។

ឈ័ម - សំដុន

ក. ពាក្យពន្យល់

ទិសខុត្តរ = (ម. ច. – អ៊ុត - ដ) ន. ទិសខាងជើង ។

សហគ៌ាស = (ម. ច. ស: ហ: –) ន. ប្រជុំនៃភ្នំ, ក្រុមនៃភ្នំ ។

ទិសឥសាន = (ម. ច. – ន ឝ: ដ) ន. ទិសជាបន្ទោះទិសខាងត្បូងនិងទិសខាងលិច ។

ភូមិភាគ = (ម. ច. ភូ - មិ ភាគ) ន. ប៉ែកផែនដី, ទីជំបន់, តំនែង ។

រក្សាសៀវភៅ = (ម. ថ. -លៈ: តា -) ន. ពួកឈើ
1ឲ
នឯវិស្ស ។

សម្បូរណៈភាព = (ម. ថ. -រ៉ៈ: ណៈ: -) ន. ភាពនៃ
សេចក្តីគ្រប់គ្រាន់, ភាពនៃសេចក្តីពេញលេញ្ញោះពាសពាស ។

បឋមសម័យ = (ម. ថ. ប៉ៈ ឋំ មៈ: សៈ: ម៉ៃ) ន. សម័យ
ដំដំបូង ។

មហាគ្គ៌ = ន. ភ្នំធំៗ ។

អាកាសយ៉ោហ៍ = (ម. ថ. -អ៊ាហ៍) ន. លង្វែកមេឃ,
លង្វែកអាកាស ។

ឫទ្ធិអានុភាព = ន. ឫទ្ធិនឹងអំណាច ។

គេហដ្ឋាន = (ម. ថ. គៃ-ហ័ត-ឋាន) ន. ផ្ទះ ។

๑. អក្ខរាវិរុទ្ធ

ជ្រិះ-ជ្រិស

ជ្រិះ= កិ. ចាប់កើត, កកើត, មានពន្លឺក, មានដើមដង់ខ្ពស់, ឧទា. ស្រែដូះកងស្រែ ។ ពោតដូះកងចំការ ។ ស្លឹងនេះដូះល្អណាស់ ។

ជ្រិះ = កិ. ប៉ំរើនខ្ពស់, ឧទា. គោះនេះរឹតតែដូះខ្ពស់ខ្ពស់ ។ ពួកបង្កាខ្ញុំកដូះវែងវែរ ។

ជ្រិស = កិ. ខាត់, រំលីង, ជំរះដោយសាប៊ូ, ឧទា. តាមក្បួនអនាម័យ, កាលបើងូតទឹក, គេត្រូវដុសខ្លួនស្រាណានឹងសាប៊ូដើម្បីឲ្យស្អាត ។

ច្រែបច្រែល= សរសេរជា: ច្រ + ែ + ប + ច្រ + ែ + ល, កុំសរសេរជាច្រែប់ច្រែល់ ឬ ច្រែប់ច្រែលយ៉ាងនេះឲ្យយ ។

ផ្ទុស= គម្ប៉ីសរសេរទឹង ស ខាងបុង ។

ផ្ទុះ= គម្ប៉ីសរសេរទឹង ះ ខាងបុង ។

ប្រ= គម្ប៉ីសរសេរគ្មានរ បុង ។

៦. ប្រយោជន៍នៃវិជ្ជា

វិជ្ជាយ៉ាងនេះដែលហៅថា ឲ្យបានបួលៗ ជិតព្រះនេរបតី ដែលគេទៅជិតបាននោយក្រ ឬមានបុណ្យដ៏ក្រៃលែងជាងព្រះនេរបតីទៅទៀត ។

វិជ្ជានាំឲ្យមានវិន័យ វិន័យនាំឲ្យបាននូវសិក្ខាបទ ។ សិក្ខាបទនាំឲ្យបានទ្រព្យសម្បត្តិ ទ្រព្យសម្បត្តិនាំឲ្យបានធម៌ ធម៌ដឹកនាំឲ្យបាននូវសុខ ។ វិជ្ជាមានពីរយ៉ាងគឺ សង្ខារវិជ្ជា ធម្មសង្ខារវិជ្ជា ។ វិជ្ជាទាំងពីរយ៉ាងនេះ គួរប្រតិបត្តិសិក្សារៀនសូត្រឲ្យបេះដឹងទាំងអស់ វិជ្ជាទីមួយ (សង្ខារវិជ្ជា) កើតឡើងដើម្បីសើចលេងជាឫកកំប្លែង វិជ្ជាទីពីរ (សង្ខារវិជ្ជា) បុគ្គលគួរគោរពកងឯកាលទាំងពួង ។

កងអតីតកាល មានឧត្តរមួយឈ្មោះថាដល់បុត្រ ស្ថិតនៅក្បែរស្ទឹងគង្គា ។ ព្រះបាទសុទ្ធសនៈ ទ្រង់ប្រកបដោយស្វាមីគុណគ្រប់ប្រការស្តេច គ្រប់គ្រងឧត្តរនោះ ។ សម័យមួយ ទ្រង់

ចានព្រះសណ្ដាប់សុភាសិតដែលអ្នកប្រាជ្ញចានពោលទុក មាន
សេចក្ដីដូចតទៅនេះ សាស្ត្រវិជ្ជាជាគ្រឿងកាត់បង់នូវសេចក្ដី
សង្ស័យជាអនេក ជាគ្រឿងបើកបង្ហាញនូវអាថ៌កំបាំង នឹងជា
កែកសម្រាប់មើលសព្វសារពើការណ៍ទាំងឡាយ អ្នកណា
មិនមានសាស្ត្រវិជ្ជា អ្នកនោះទុកដូចជាមនុស្សខ្វាក់ ។

ទស្សនាវដ្ដីសម្រាប់គ្រូបង្រៀន

ក. ពាក្យពន្យល់

ជរជិត = (ម.ថ. ន.វ: ជន់) ន. មនុស្ស ។

ជរបត់ = (ម.ថ . ន:រប់ប៉ៈដ៏) ន. ក្បួត្រទ្រង់ពាជ្យ ។

ជម្ងឺ = (ម.ថ. ឆ័រ) ន. ការ:ដែលទ្រទ្រង់សត្វលោក គឺ
ប្រុណ្យចាប ស្ទុចរិត ទុច្ចរិត ។ល។

សស្ត្រវិជ្ជា = (ម.ថ. ស័ស្ត្រ:-) ន. វិជ្ជាខាងគ្រឿង
អាវុធ ។

សាស្ត្រវិជ្ជា= (ម.ប. សាស-ស្ត្រៈ–) ន. វិជ្ជាខាងក្បួនតម្រា

អតីតកាល= (ម.ប. អៈឝីតៈកាល) ន. ពេលដែលកន្លងមកហើយ ។

ឆ្នាំសំបុត្រ= ន. ឈ្មោះប្រទេសមួយក្នុងរដូវណ្ហៀ កាលសម័យបូរាណ ។

ស្វាមីគុណ= ន. គុណគួរឲ្យស្រឡាញ់ស្មោះបំពេញ ។

ទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់= ក. ទ្រង់ជ្រាបនស្ដាប់ ។

សុភាសិត= ន. ឧវាទត្រឹមត្រូវ, ពាក្យដែលមានប្រយោជន៍ គួរឲ្យរៀនគួរស្ដាប់ (proverbe) ។

សរពើការណ៍= ន. ហេតុការណ៍គ្រប់បែបគ្រប់យ៉ាង ។

១. អក្ខរាវុឍ្ឍិ

អំពីព្យញ្ជនៈដែលមានជើង“ដ”និង“ព”

តាមពិត, វិធីតម្រង់ព្យញ្ជនៈ, គេត្រូវតម្រង់តាមសំរាដូច

ជា: ក វគ្គ ត្រូវនៅតាម ក វគ្គ, ប វគ្គ ត្រូវនៅតាម ប វគ្គ... តែ
បំពោះ ដ វគ្គ ទឹង ត វគ្គ មានវិធីអានបំភ្លៃសំឡេង នាំឲ្យអ្នក
សរសេរ, សរសេរខុសប្រែនគ្នា ដូចជាគាកូវថា: សន្តានត្រូវ
អានថា សន់ដាន, តែ ដើង ដ មកនៅក្រោម ន ទៅវិញ នាំឲ្យ
អ្នកសង្កេតប្រែវាំថា ដូចម្ដេចបានជា គេប្រើវិធីតម្រូវខុសវគ្គ
គាដូច្នេះ ? មិនមែនទេ, គំពាក្យនេះជាតាកូវច្បាស់; បើគេអាន
ជា ច្បាស់ថាស័ន-តាន: បើគេអានជាខ្មែរថា សន់ដាន
ដើម្បីសម្រាលសំឡេងឲ្យពីរោះស្ដាប់ ។

តែទុកជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏អ្នកសរសេរគប្បីសង្កេត
ជាគ្រឿងត្រិះរិះឲ្យដាយចាំដូចតទៅនេះ ៖

១. បើវានៅក្រោម «ក» វាជា «ជ» ជាពហ ដូចជា:
ភ័ក្តាំ, ក្តឿង, ក្តៅគល ។ល។

២. បើវានៅក្រោម «ខ» វាជា «ត» ដូចជា មេមាន់
ក្តែវកពង (មានតែ១ម៉ាត់នេះទេ) ។

៣. វិជ្ជាគឺធម៌ប៉ុណ្ណោះ

ការរៀនបានផលត្រឹមតែបេះដើង ដើមហូរសព្វគ្រប់

ខ្មែរនេះ ។ រៀនទៅបេះតែប៉ុណ្ណោះ អ្នករៀនបេះដើងហើយ
ទោះក្អែងក្តាទោះចាស់ក្តី រមែងមានទិស្សុយសន្ធានចំគ្រាទៅ
តាមប្រក្រតីដើម ។ អ្នកប្រមឹកនៅតែប្រមឹកជាដដែល ព្រោះ
ថាអានុភាពនៃការបេះដើង មិនអាចបន្ទន់ទិស្សុយសន្ធានចិត្ត
នរជន ដែលបេះដើងឲ្យទោរទន់ទៅតាមការបេះដើងដោយឯក
ឯងបានឡើយ ។ តែដោយការបេះដើងនេះជាបច្ច័យ នរជន
ទើបប្រតិបត្តិអប់រំទិស្សុយខ្លួនឲ្យមានចរិយាល្អបាន ។ នរជន
ណាបេះហើយ មិនប្រតិបត្តិអប់រំទិស្សុយខ្លួនឲ្យមានចរិយាល្អ
ទេ, ចរិយាអាក្រក់នៃនរជននោះ ចេញមកខាងក្រៅបង្ហាញឲ្យ
គេឃើញច្បាស់ បានជាគេពោលថា "បេះដើងហើយម្តេចក៏
ខ្មៅពីភ្នែក
នៅប្រព្រឹត្តអាក្រក់ទៀត ?" ។ រីឯជនអ្នកបេះដើង បើឥតចរិយា
ល្អតែនឹងភ្នែកអ្នកគឺត ? ដូចជារម្មតានៅភូមិស្រោម ។ ប្រទេស

ជាតិបំរើនដោយ សារធាតុពលរដ្ឋមានចរិយាល្អ ប្រទេសវិនាស
ក៏ព្រោះតែឥតចរិយាល្អ ។ ចរិយាល្អនេះមានតម្លៃប្រសើរ
បំផុត ។ ចរិយាគឺអ្វី? ការប្រព្រឹត្តទៅតាមគន្ធឆដ៌ ការ
ប្រព្រឹត្តសេចក្តីល្អទៅតាមទំនងខ្លួនជាមនុស្ស ជំកល់ខ្លួនឲ្យ
នៅកងធម៌មនុស្សធម៌ មានការយល់ចិត្តស្ងប់សុភាពរៀបរយ
មានមេត្តាករុណាបំពេញសត្វ ព្យាយាមរៀន ព្យាយាមធ្វើការ
មានកងការងារ មានសប្ដាហ៍កងការងារ ។ ល ។ ទាំងអស់
នេះហៅថា ចរិយា ។

ក. ពាក្យពន្យល់

ធិស្ឋ័យ= (ម.ថ. និស-ឋៃ) ន. ជាមិជាទីអាស្រ័យ ។

សង្ឃាឆ= (ម.ថ.សន់.ឆាន) ន. បំពួត, អង្សាស្រ័យ, គំនិត ។

បច្ច័យ= (ម.ថ. ប៉ុច-ឋៃ) ន. ហេតុជាទីអាស្រ័យគ្នា,
លំអាន, ហេតុដែលនាំឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ។

ប្រតិបត្តិ= (ម.ថ.ប្រតិ-បត្ត) កិ. ប្រព្រឹត្ត, ធ្វើតាម, តាន់ ។

អប់រំ= កិ. បង្ហឹកបង្ហឺត, ទំប្រឹងបំពេញឧបនិស្ស័យឲ្យបរិបូណ៌ ។

វិញ្ញូជន= ន. អ្នកប្រាជ្ញ (Savant) ។

វិនាស= កិ. អន្តរាយ, ហាត់បង់ ។

មនុស្សធម៌= ន. ធម៌សម្រាប់មនុស្ស (ច្បាប់សម្រាប់ប្រដៅពួកមនុស្សឲ្យប្រព្រឹត្តសុចរិត) (humanité) ។

សុភាព= គុ. ទន់ភ្លន់, ស្លូតបូត, រៀបរយ ។

មាឆ= កិ. អត់ឆន់ដោយការប្រឹងប្រែង ។

១. អក្ខរាវិរុទ្ធ

៣. បើវាទៅក្រោម «ធ» វាជា «ដ» ដូចជា:

ធ្លៃ= ត្រឹមត្រូវ ។

ធ្លៃវ= មាសាធារ ។

៤. បើវានៅក្រោម «ណ» វាជា «ដ» ដូចជា:

កវ៉ែណ្ឌឆកណ្ឌាច, កណ្ឌមនៅកណ្ឌលវាលស្រែ,

បណ្ឌិតទូកកណ្ឌាលទន្លេ, បណ្ឌុះស្រែរហ៍ងស្អុបណ្ដាប់ ។ល។

៥. បើវានៅក្រោម «ន» វាជា «ត» ដូចជា:

ជិនកន្ទាំង, បន្ទោងពេជ្រ, បន្ទឹងដើងខោ ។ល។

លើកលែងតែពាក្យទាំងនេះចេញ ដែលវាត្រូវអានជា «ដ» គឺ:

ប៊ិណ្ឌ= សេចក្ដីគិត (pensé) ។

ពុទ្ធណ្ឌ= ចន្ទោះកាលរបស់ព្រះពុទ្ធ ។

លោកីណ្ឌ= ចន្ទោះកាលនៃលោក ។

សណ្ឌិច= តំណាងវង្ស; ពូជពង្ស (parenté, consanguinité) ។

សង្វៀស= ស. សេចក្តីពេញចិត្តចំពោះវេទនាដែលខ្លួនមាន, ឧទ. ធម៌សង្វៀស, ចិត្តសង្វៀស (compassion; pitié)

៨. បបក ជំង ជីរ

មានសត្វបបកនាំងឡាយដ៏ប្រែន អាស្រ័យនៅលើគោះ
មួយកណ្តាលសាគរ ថ្ងៃមួយនិយាយប្រឹក្សាគ្នាថា យើងជា
សត្វអស្រ័យសាច់សត្វជាកកន្ត្រាហារ ស្មែងរកអាហារបាន
ដោយក្រ ទោះជាបានខ្លះសោតក៏ពុំបរិបូណ៌ ហេតុនេះគ្មានយើង
គួរតែទៅនិយាយលួងបញ្ចោតដំរីសារធំ ឲ្យវាប្តូរកលយើងៗ
នឹងបានសាច់ដីរនោះបរិភោគដោយបរិបូណ៌ ។ ហូងបបកគិត
យើញ្ញុចាយមួយហើយ ទើបនាំគ្នាបៃលទឹកទៅកាន់ត្រើយ
ស្មឹង បូលទៅកាន់សំណាក់នៃដីរសារ ដល់ហើយក៏ឆ្លើយរា
ជាអ្នកគោតខ្លាច ទុនសិរសាប្តូរ គំនាប់គោរពដីរ ហើយស្រដីថា
បពិត្រលោកជាធំដ៏ប្រសើរ សូមលោកមេត្តាជ្រាបដល់ពួក
យើងខ្ញុំ ។ ដ្បិតយើងខ្ញុំទាំងឡាយសព្វថ្ងៃនេះ ឥតមានទាយ
ចៅហ្វាយនឹងជួយការពារក្តីអន្តរាយបាន ។ ឥឡូវបានប្រឹក្សា
គ្នាយើញ្ញថាព្រះតេជគុណានេះជាសត្វធំខ្ពស់ សមគួរជានាយ

យើងខ្ញុំទាំងឡាយ ។ យើងខ្ញុំប្រគល់កាយជាថ្វាយបង្គំព្រះតេជព្រះគុណ ចាប់ដើមពីថ្ងៃនេះតទៅ ។

ឯដំរីសារថ្មីបញ្ជា ឲ្យបង្ហូចបង្កទាំងនោះមកនិយាយបញ្ជូនដូចនោះ ក៏ត្រេកអរស្រែកស្រែលទទួលជានាយលើហ្វូងចបង្ក ។

ខកញ្ជាសុតន្តប្រឹជាឥន្ទ

ក. ពាក្យពន្យល់

សាគរ = (ម.ថ. — គ: រ) ន. សមុទ្រ (mer) ។

ប្រឹក្សាគ្នា = ក. ពិគ្រោះគ្នា, គិតគូរ, ជំនុំគ្នា ។

ភក្សាហារ = (ម.ថ. ភ័ក - សរ - ហ) ន. ចំណីអាហារ

ផ្សែង ។ ។

ដំរីសារ = ន. ដំរីស្ត្រី ឬ ដំរីដែលមានក្អូកធំអស់ទំហឹងហើយ ។

កល = (ម·ថ. កល់) ន. ខ្មាយយ៉ាងល្អិត, ល្ប្រិច ។

ខ្មាយ = ល្ប្រិច, កិច្ចកល ។

សិរសា = ន. ក្បាល ។

បពិត្រ = អ.និ. ពាក្យសម្រាប់ហៅចំពោះអ្នកមានស័ល

អ្នកធំ ។

បញ្ញា = ន. ធម្មជាតជាគ្រឿងដឹងច្បាស់ (intelligent) ។

១. អន្តរាវុត្តិ

អន្តរកប្ប= កើតជារង្វេងរវាងកាប់ចាក់គ្នា ពាក្យដែរ (អាអន្តរកប្ប) ។

អន្តរាយ= ការបាត់បង់; សេចក្តីវិនាស (perdu; disparu; détruit) ។

៦. បើវានៅក្រោម «ស» វាជា «ដ» ផងជា «ត» ផង, ផ្នែកខាង «ដ»

(១) ស្ត= ដំរស្ត, ដួងស្ត, ខ្មោរស្ត ។

(២) ស្ត្រ= រោះ, ការធ្វើមរោះ (ព្រះស្ត្រនប្តសុជន) ។

(៣) សូម្ប= (ស្តុំ)ន.សសរ ។

(៤) សូម្ប= (ស្តុំ) គុ.ប្ល ន. រងត្អឹង, មាំមួន; ត្អកត្អឹង, (ស.សារស្តម្ភ; មានន្រ្តព្យសម្បត្តិស្តុកស្តម្ភ) ។

(៥) ស្តាប់= កិ. ប្រុងត្រចៀកឮ (ស្តាប់លោកគ្រូពន្យល់) ។

(៦) ស្តាយ= កិ. នឹកអាល័យ, ចំពាក់ដោយអាល័យ (ស្តាយរបស់នោះណាស់ ព្រោះវាជាគ្រឿងមរតករបស់ដូនតាខ្ញុំ) ។

(៧) ស្តារ= កិ. ជាបទឹកចេញ (ស្តារទូក) ។

(៨) ស្តី= កិ. និយាយ(ស្តីរហ៊ីយមែចក៏មនស្តី?) ។

(៩) ស្តី= ន. ឈើមួយយ៉ាង (ដើមស្តី) ។

(១០) ស្តើង= កិ.វិ. ប្ល គុ. ដែលសំដីងខ្លួនឥតកំរើក(ឈរស្តើង; កំរែងស្តើង) ។

៩. ទិវាធំជាវត្រី

ផែនដីមានពពងជាដុំមូល ហើយមិនមែនបិតនៅនឹង
ថ្កល់ក្នុងលង្វែកអាកាសទេ ។ ផែនដីគោចវដ្តុំវិញព្រះអាទិត្យ
ក្នុងកម្មងពេលដែលយាត្រាប្រជុំខ្លួនឯង ។ ខ្វែចលនានេះជា
ហេតុនាំឲ្យបុសគល់នៃរដូវទាំងឡាយនៃទិវាធំជាវត្រី ។ ក្នុងរយៈពេល
ដែលវិលប្រជុំខ្លួនឯង, ផែនដីបង្ហាញចំណែចផ្សេងៗខ្លួនបន្តិច
ម្តងៗទៅកាន់ព្រះអាទិត្យ ។ បំណែកផែនដីដែលទទួលស្រូប
យកសូរ្យសែងហៅថា ទិវា ឯបំណែកមួយទៀតដែលងងឹត
ហៅថា រាត្រី ។

គាលវេលាដែលផែនដីធ្វើចលនាបានមួយដុំ មានបំនួន
ម៉ែបួនម៉ោង គឺមួយថ្ងៃធំមួយយប់ ។ យើងពុំអាចមើលយើញ
ន្ទូវចលនាផែនដីទេ ព្រោះផែនដីលាតសន្ធឹងធំធាត់ក្រៃលែង
ហួសទស្សនវិស័យពាន់ពេក ។ ដូច្នេះ យើងស្មានថាផែនដីស្ថិត
នៅស្ងៀមឥតកំរើក ព្រះអាទិត្យទេតើ ដែលគោចវដ្តុំវិញ

ផែនដី ។

យើងចង់ឆ្លើយសង្ឃឹមការបំភ្លោះចលនាផែនដី គេត្រូវ
ប
បើកបញ្ជាចក្ខុជាគ្រឿងស្មាបស្មង់ថ្លឹងប្រមាណមិនផ្លែកគ្នាពីការ
ញ ខ្ញុំ
ពិនិត្យស្ថានសូគ៌ូ ស្ថាននរកទេ ។ ឯវិទ្យាសាស្ត្រ សន្និដ្ឋាន
៤ ៨
ផ្សេពីនេះទៀតវិញ ព្រោះមនុស្សអស់នេះច្បាស់បាកបញ្ជាចក្ខុ
ញ ខ្ញុំ
ដោយពិត ។ ផែនដីគោចរជុំវិញព្រះអាទិត្យ ក្នុងកម្មវិធីរយៈ
ហ៊ុកសិបច្រាំថ្ងៃ ។

ឈឹម-សំផុន

ក. ពាក្យពន្យល់

ទំភ្លឺ = ន. ថ្ងៃ (jour) ។

រាត្រី = ន. យប់ (nuit) ។

ធំធង្គប់ = ក. ទឹងស៊ប់, ទឹងឥតកំរែក ។

លង្វែកអាកាស = ន. ចន្ទោះមេឃ ។

គាប់រ = កិ. ដើរត្រួចចរៅ ។

ទ្រឹបលឹង = ន. ការកំរើតពីរបែប ។

ស្បៀសែង = (ម.ថ.ស្បូរសែង) ន. កំដៅថ្ងៃ, ពន្លឺថ្ងៃ ។

ទ្រឹងវិស័យ = (ម.ថ. ទស៌-ស:ន៑: -) ន. ចម្ងាយដែលភ្នែកអាចមើលឃើញច្បាន ។

ទ្រឹងការ = (ម.ថ.ទស៌-ស:ន៑-)ន. អាការដែលឃើញច្បាស់, លក្ខណ:នៃការឃើញ ។

បញ្ញាបក្ខ = ន. ភ្នែកពោលគឺបញ្ញា ។

ទ្រឹស្តសាស្ត្រ = (ម.ថ. - សាស) ន. ក្បួនសម្រាប់រៀនទូវិជ្ជាផ្សេង (sciences) ។

សង្ឃឹងធ = (ម.ថ. សន់-និតហាន) កិ. ស្មានដោយការបូលចិត្ត ។

១. អក្ខរាវិរុទ្ធ

(១០) ស្ទឹង = ន. ប្រឆាប់សម្រាប់សន្ទឹងសាច់សំពត់ ឲ្យតឹងស្មើ ប្រឹក្សាការប៉ាក់ (ដេរលើស្ទឹង; ស្ទឹងប៉ាក់) ។

(១១) ស្ទឹង = ក. លាតសន្ទឹងឲ្យតឹងដោយគ្រឿងរត (ស្ទឹងសាច់សំពត់) ។

(១២) ស្ទឹត = គុ. ដែលប្រឡាតខឹត (ពងស្ទឹត) ។

(១៣) ស្ទុក = គុ. ទ្រុមទ្រុល (ដំណាំស្ទុក, ព្រៃស្ទុក) ។

(១៤) ស្ទុកស្ទុរ = ន. ឈើធំមួយយ៉ាង ។

(១៥) ស្ទូក = ក. វិ. ប្ល គុ. ពាសស្ទឹងតែកំរើក (ដេកស្ទូក, រើងស្ទូក, រែងស្ទូក) ។

(១៦) ស្ទូប = គុ. រឿវតូច (ឆ្នាំគល់ស្ទូចប្ដុង) ។

(១៧) ស្ទើង = គុ. តិចកម្រាស់ (សំពត់ស្ទើង) ។

(១៨) ស្ដៀង = ន. ខ្សែរបង សម្រាប់ចងពាក់សំពត់ (ខ្សែស្ដៀង ឬ ខ្សែស្បៀង) ។

(១៩) ស្ដៀង = ន. ខ្ទាំង (តឹងស្ដៀន) ។

(២០) ស្ដៀង = កុ. ស្ទង់ឲ្យតឹង (យកឈើស្ដៀនឲ្យណែន) ។

(២១) ស្ដែប = ន. ក្បួន, ស្ដេចបំនះលើព្រះរាជបល័ង្ក) ។

(២២) ស្ដែបចង់ =

(២៣) ស្ដែបដើរ ។

(២៤) ស្ដែបក្រាញ់ ។

(២៥) ស្ដែបធ្មិ ។

(២៦) ស្ដែង = កិ. វិ. ជាក់ច្បាស់ពេក (ធ្វើឲ្យឃើញស្ដែង) ។

១០. សត្វលាពាក់ស្បែកសិង្ហ

ក្នុងកាលយូរណាស់មកហើយ ពាណិជម្នាក់ជាន់យក
លានាំអាវ៉ាន់ទៅលក់ក្នុងទីផ្សារ ។ ពាណិជនោះជាន
ទៅដល់បំណាក់នៅមួយ ។ គាត់ដាក់បង្វិចទ្រព្យអំពីឆ្នងលា
ហើយបំពាក់ស្បែកសិង្ហឲ្យលា រួចលែងឲ្យដើរកស៊ីក្នុងវាល
ស្រែសាលី-ស្រែវត្តឃ្លាយ-ស្រែចាំងទ្លាយ ។ ថ្ងៃមួយត្រាយ
មក, ពាណិជនោះឯងជាន់ចូលទៅសំណាក់នៅក្នុងស្រុកមួយ
ហើយឲ្យគេបំអនអាហារត្រកៀក កំបុងពាក់ស្បែកសិង្ហនឹងសត្វលា
រួចលែងឲ្យដើរកស៊ីក្នុងស្រែមួយដូចមុនទៀត ។

អ្នកម្ចាស់ស្រែ ដោយសំគាល់ថាសត្វសិង្ហកំពុងហ៊ាន
ចូលទៅជិតរួចរត់ទៅធ្នូរក្បាប់គ្នា ។ អ្នកស្រែកចាំងអស់ជាន
កាន់យកកាំបិនផ្សេង ។ ដែលសំលៀងយ៉ាងខ្លាំនហើយដុំស្នង
រៀយស្រែក្បែកហៅគ្នា សំដៅទៅកាន់ស្រែដែលសិង្ហបន្ទំនៅ
កំពុងស៊ី ។ សត្វលាដោយខ្លាចស្លាប់ ក៏ស្រែកសម្រែកដូចវា

សត្វលា ។ អ្នកស្រុកខាំងនោះដឹងច្បាស់ថា វាជាសត្វលា ដូច្នេះ គាប់ចិត្តណាស់ ហើយក៏ការយកស្បែកសិង្ហត្រឡប់ទៅវិញ ។

ក. ពាក្យពន្យល់

សត្វលា= ន. សត្វចតុប្បាទពួកមួយមានសណ្ឋានដូចសេះ ស្បឹកត្រចៀកវែង ។ ឯកវចន (âne) ។

សិង្ហ= ន. សត្វចតុប្បាទពួកមួយ ជាប្រភេទមានអំណាចអង់អាច (lion) ។

ពាណិជ= (ម.ថ.ពាន្ធិច) ន. អ្នកលក់ដូរ, អ្នកជំនួញ, ឈ្មួញ (commerçant) ។

បង្ហៀប=(ម.ថ.បដិរូប) ន. សំណុំក្រុមសាបមដែលរៀបអ្វីផ្សេងៗ

អាវុធ= ន. គ្រឿងប្រហារ ។

សំពង = ក. ដាយពេញកំឡុងដៃ ដោយដំបងឬកំណាត់

ឈើដាដើម ។

១. អក្សរកាំរ
ន្ទ ក

(៦៧) ស្ពៃ = ក. បញ្ចេញនឹងមាត់ចាល (កុំស្ពៃ
ទឹកមាត់លើកម្រាល ឬ ឥដ្ឋ) ។

(៦៨) ស្ពៃ = ន. ឈើមួយយ៉ាង (អន្ទក់ស្ពៅ) ។

(៦៩) ស្ពៃ = ក. ចាក់ចំណងចងទប់គ្រាន់ឲ្យរឹង
បណ្តោះអាសន្ន (ស្ពៃស្ពឺ) ។

(៣០) ស្ពៃ = ក.វិ. (ន.ប្រ.) នំយោយជាតម្រាយ
ដំបូង (នំយោយស្ពៅមើលសិន) ។

(៣១) ស្ពាំ = ន. ឬ គុ. ដែលទំនៃពីឆ្អែង, (ដៃស្ពាំ,
ខាងស្ពាំ)

ផ្នែកខាងដើម "ព"

(១) ស្ពព = គុ. យារស្ពត (ក្រមាយារស្ពត) ។

(៦) ស្ពឹកស្ពឹម្ដស្ពឹងស្ពឹ = ន. សត្វមានរោម ។

(៣) ស្ពឹ = កិ. វិ. ដែលចេញលំនាំខ្លួន (ដើរស្ពឹប៉ុះស្ពឹរទ្បើង ។

(៤) ស្ពឹក = កិ. វិ. ស្រឹតក្រជ្រេលៀក (ដេកស្ពឹក, ផ្លូវស្ពឹក) ។

(៥) ស្ពឹងកបា = ន. ពាក្យពោលសរសើរ ។

(៦) ស្ពឹល = គុ. ដែលហើមប៉ោងត្រម៉ុល (ពងស្ពុល, ពព្រុះស្ពុល, ប៉ោងស្ពុល) ។

(៧) ស្ពឹប = ន. ចេតិយ (ស្ពូបវត្តភ្នំ) ។

(៨) ស្ពឹតម្ដស្ពឹត = ប. ពាក្យសម្រាប់និយាយផ្សំនឹងពាក្យស្ពឹត (យារស្ពឹតស្ពឹត) ។

(៩) ស្ពឹក = ប. ពាក្យសម្រាប់និយាយផ្សំនឹងពាក្យស្ពឹក (ព្យារស្ពឹកស្ពឹក) ។

(១០) ស្ដួ = គុ. វិ. ដែលសោះត្រា (មើលពាក្យ
ឃើញស្គា) ។

(១១) ស្គាក = គុ. វិ. ដែលយារសំបោគបុះក្រោម
(ព្យួរសង្កែគយារជ្ងាក់ស្គាក) ។

(១២) ស្គាបឆាការ = ន. ការសរសើរ ។

(១៣) ស្ដែ = ន. កេងមួយផ្សេងពីប្រុស (ប្រុសស្ដែ)។

១១. សាមគ្គីធម៌

សាមគ្គីគឺការរួបរួមចិត្ត, គំនិត, កម្លាំងឲ្យមូលមិត្រចង

ចាប់យ"ងមាំឥតបែកធ្លាយ ឬ ប្រែធាឡើយ ជាគុណធម៌
មួយដ៏ខ្ពង់ខ្ពមមានកម្លាំងយ"ងខ្លាំងបំផុត អាចទ្រទ្រង់ពួកក្រុម
គណៈឬសង្គមតូចធំ រហូតដល់មហាសង្គមពោល គឺ ជាតិ ឲ្យ
គង់វង់ឋិតថេរឆាំងហាឈរនៅវ៉ាងប៉ុង មិនឲ្យរលំរលត់រលាយ
នៅបានឡើយ ។

សង្គមណាក្តី ជាតិណាក្តី ដែលមានជីវិតរស់នៅបាន
ដោយអាស្រ័យកម្លាំងនៃសាមគ្គីធម៌ នេះជាមូលហេតុ ឬ ជា
ឫសគល់យ"ងមាំ អាចទប់ទល់ដើម ពោល គឺ សង្គម ឬ ជាតិ
នោះៗ មិនឲ្យទ្រេតទ្រោត ឬរលើងរលំនៅបានឡើយ ។ បើ
សាមគ្គីធម៌សាបរលាប រលត់រលាយដោយប្រការណាហើយ
សង្គមក្តី ជាតិក្តី គោងតែវិនាសអន្តរាយទៅតាមផងជាប្រាកដ
ដោយឥតធម្មជាតិអ្វីទប់ទល់បានឡើយ ។

ប្រទេសកម្ពុជាយើងពីអតីតកាល ដែលបានចំរើនភ្លឺថ្លៃ
រុងរឿងសម្បូរហិរញ្ញវត្ថុយ៉ាង ប្រកបដោយឫទ្ធានុភាព
ខ្លាំងពូកែក្រៃលែង បានពង្រីកអាណាចក្រយ៉ាងធំទូលាយ ជា
មហាអំណាចទីបី ល្បីកេរ្តិ៍ឈ្មោះទៅកងសកលលោក ស្ទឹង
ច្រាកដរនៅក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រ ជាកស្តូតាងស្រាប់ នោះកំមកពី
កម្លាំងសាមគ្គីធម៌ដ៏ខ្លាំងក្លា ដែលដុះដាលក្នុងសន្ធានចិត្តនៃ
ប្អូនប្អូរសិស្សខ្មែរយើងដែរ ។

ក. ពាក្យពន្យល់

សាមគ្គីធម៌= ន. សេចក្តីព្រមព្រៀងដែលទុកជាធម៌ដ៏សំ-
ខាន់ ។

មហាសង្គ្រាម= ន. សង្គ្រាមធំ, ក្រុមធំ ។

មូលហេតុ= ន. ហេតុដែលជាប្រភពសំខាន់ ។

ប្រការ= ន. បំណែក, ប្រភេទ, ទំនង, បែប, វិធី ។

គាំងដែរ= អា.និ. ស្រេវតែ, គប្បី, គួរជា ។

ប្រែកដៃ= គុ. ជាក់, ជាក់ឈាក់, ពិត, ស្ដែង ។

ឫទ្ធានុភាព= ន. ឫទ្ធិ នឹងអានុភាព ។

ពង្រីក= ក. ធ្វើឲ្យវែក, ធ្វើឲ្យធំ ។

អាណាបង្ក្រៃ=(ម.ថ.–ប័ក) ន. អំណាចដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុង
មួយដុំខែត្រដែនដូចជាកងវរខេ, អំណាចនៃការគ្រប់គ្រប់
ប្រទេសមួយ ។ ផ្សាយទៅដុំវិញប្រទេសនោះ ។

សកលលោក= (ម.ថ. ស:កល់–) ន. លោកទាំងមូល ។

ប្រវត្តិសាស្ត្រ= (ម.ថ.ប្រវ័ត-តិសាស) ន. គម្ពីរ, ក្បួនដែល
សំដែងអំពីពង្សាវតារ (histoire) ។

ភ័ស្តុតាង= (ម.ថ.ភ័ស–) ន. របស់សម្រាប់សំអាង, របស់
ជាគំរឹតគាំង ។

ប៉ុព្វបុរស= (ម.ថ. ប៉ុព-ព:ប៉ុរ៉ស) ន. បុរស ជាខាងដើម

វង្ស, ជីដូនជីតា ។

១. អក្សរកាំភ្លុង

ជីង - ជីង់ - ជីង្ហ

ជីង = (ម.ច. ដង់) ន. ប្រដាប់នេសាទមួយជាតិមួយ យ៉ាង ។

ជីង= (ម.ច. ដង់) សព្វសត្វដែលកើតក្នុងលោក, មនុស្ស, អ្នកផង ។

ជីង់= កិ. ខ្សឹងសាយភាយ (ទឹកជន់) ។

ជីង្ហ– (ម.ច.ដង់) ន. អាយុ, ជីវិត ។

ឧទា. តារដនប្រកបដោយដង្ហហាសំបុត្រ. យកជនទៅជាក់ត្រីរស់ក្នុងបឹង ដែលមានទឹកជន់ពេញសព្វពេញ ហើយមានជនឯទៃយកជនទៅរកត្រីដូចគាត់ដែរ ។

ប្រព្រឹត្ត-ប្រព្រឹត្ត

ចូរចំណាំឲ្យច្បាស់ផងនែ៎ៈ

ប្រព្រឹត្ត= នេះជា កិ. ធ្វើ, ធ្វើតាម, ប្រតិបត្តិតាម ។

ឧ. ជនដែលចេះដឹងហើយបេ ម្តេចក៏នៅប្រព្រឹត្តអាក្រក់ទៀត ?

ប្រព្រឹត្តិ= នេះដា ន. (តដើងតស្រៈឥ) ការធ្វើតាម, ការគាន់វត្តប្រតិបត្តិ ។

ចំណែសសន្លៅទៀត

ប្រតិបត្តិ=(តដើងត+ស្រៈឥ) ដែរជា ន. ផង, ជា កិ. ផង ឧ. សេចក្តីប្រតិបត្តិ, ត្រូវប្រតិបត្តិតាមច្បាប់ ។

១២. កំណើតឆែកភ្លើង

សម័យថ្ងៃមួយ , មានកូនក្មេងប្រុសម្នាក់ បានយកដើម
បបុសមួយមកផ្ទុំ ។ ស្រាប់តែសម្លេងមួយលាន់ឮខ្លាំង
យ៉ាងពីពេះ ។ មនុស្សទាំងចាស់ទាំងក្មេង ផ្អើលគគោះឡា
មកពេមមើលក្មេងនោះ ។ អ្នកខ្លះសប្បាយក្អើតក្អេងដោយ
បានឮសំឡេងថ្មីនេះ ។ អ្នកខ្លះភ័យក្រែងមានព្រោយអាក្រក់
មកស្ងំតនៅកងខ្នកុមារនោះ ។ ប៉ុន្តែពុកជាយ៉ាងណាក៏
ដោយ ក្មេងក៏ចាប់កំណើតតាំងពីកាលនោះមក ។ ថ្មីឡូតែ
តែសំឡេងនោះនៅមានតែមួយ ប៉ុន្តែមនុស្សប្លែកអំពីសត្វ
ត្រង់បេះខំស្ទះស្ទើរកេសបក្តបំរើនឲ្យលឿនៅមុខ ។
ហេតុដូបេះហើយបានជា គេនាំគ្នាកែតែង ។ មកទៀត រហូត
ដាល់តែអាចបង្កើតនូវគ្រឿងប្រដាប់សម្រាប់ឲ្យឮសំឡេងយ៉ាង
ពីពេះ ទាំងអស់សម្រាប់កត់នូវសំឡេងនោះផង ។

ធម្មជាតដែលជាមាតានៃវត្ថុជាតុសិល្បៈ បង្កើតឲ្យមាន

ពណ៌ក្រាំពីរ ដូចជាសំឡេងក្អែងវែរ គឺឥន្ទធនូ ។ សំឡេង
ក្អែងវែលកើតឡើងដំបូង ដោយសារការធ្វើត្រាប់សម្លេងធម្ម-
ជាតិ ដូចជាសម្លេង ផ្គរគ្រហឹម វន្ទះបាញ់ដូងជាង, ខ្យល់
ព្យុះហ៊ូៗ នឹងសម្លេងសត្វយំចេចចាច, កែបកប , ហ៊ឹងហាង
ជាដើម ។

ក. ពាក្យពន្យល់

ដើមបបូរ = ន. ស្មៅខ្ចីស ។ ដើមរឹង មានប្រហោង ។

ព្រៃយ = ន. ភូត, បិសាចពួកមួយ ដែលគេប្រើនដឿថាតែង
បូលក្រែកយាយីមនុស្សឲ្យឈឺចាប់ ។

កុមារ = ន. ក្មេងប្រុសតូច (enfant) ។

វិធីឧទ្ទេស = ការរាប់នៃរបស់ដើម ។

ពិដូងដូ = (ម. ថ. អ៊ិន - ដ: ន្ទូ) ន. ឆ្នូព្រះឥន្ទ, ពន្ធូ
នាផ្ទៃមេឃ មានសណ្ឋានកោងស្រដៀងនឹងពងដងឆ្នូដែល

គេយឹតពេញកម្លាំង តែងកើតមានត្រង់ទិសផ្ទុយគ្នា នឹង
វង្វែងព្រះអាទិត្យ (arc-en-ciel) ។

១. អក្ខរាវុទ្ធ

បញ្ញត្ត-បញ្ញត្តិ

បញ្ញត្ត = នេះជា ក. ប្ត គុ. ហាមប្រាម, តែងតាំង;
ដែលបានហាមប្រាមរួចហើយ, ដែលបានតែងតាំងហើយ ។

បញ្ញត្តិ = នេះជា ន. សេចក្តីហាមប្រាម, បំរាម,
សេចក្តីដែលគេតែងតាំង ។

ឧ. រាជការបានបញ្ញត្តថា មិនឲ្យពលរដ្ឋទៅលេង
ល្បែងស៊ីសង, ដូចណាម្នាក់ហ៊ានល្មើសនូវរាជបញ្ញត្តិនេះ
នឹងត្រូវមានទោសជាធ្ងន់ ។

អនុញ្ញាត

អនុញ្ញាត = នេះជា ក. ផង, ជា គុ. ផង នឹង ជា

ន. ផង ព្រោះវាជា ទង្គុំសកល់ឆ្គ ហើយវាជា ន. ទៀតនេះ
ក៏គ្មានន័យ: ដូចជា ប្រតបត្ត ប្រព្រត្ត, បញ្ញត្ត ទាំង
នោះទៀយ,

ឧ. សេចក្តីអនុញ្ញាត របស់លោកគ្រូ ដែលគាត់
បានអនុញ្ញាតតាមខ្ញុំសុំហើយនោះ ខ្ញុំនឹងទៅតាមពាក្យ
អនុញ្ញាតរបស់គាត់មុនខាន ។

១៣. ខ្សែប៉ព្នែះ

ព្រះអាទិត្យបើកវស្សបក្ខសោភតាំងពីព្រលឹមទល់ល្ងាច ។
ប្រវែលជាមោងមួយរសៀក មានពពកភ្លៀមួយដុំ លេច
ខ្ពើងនៅដើងមេឃឯនាយ ។ ចំណាចភ្លៅនោះរីកធំបន្តិចម្តងៗ
បណ្តាលឲ្យដែរមេឃមួយចំណែកងងឹតឈ្លប់ ។ ព្រះពាយកំ
បើកបង្អួរឲ្យស្លន់ស្លោងាំងខ្លាំង ប៉ើងស្ងួតឈើស្ងួត ។ ទឹងឮលឺ
ហុយទ្រណែម ។ បក្សាបក្សីតន្ត្រៃរៃឮរៃឮ ក្មេះឮយមក
រកទ្រនំដំស្លុកស្លម ។ ផ្លែរលាន់ស្រែកគ្រហឹមងឹល ។ ផ្លុង ។ គ្នា
ផ្លែកបន្ទោរឆូតបន្ទាត់ភ្លែត ។ ឲ្យល់ព្យុះកំស្លុះមកដល់សំដែងប្លុង
គួរឲ្យខ្លាច ។ ព្រះវរុណបើកសន្ធុះទម្លាក់ដំណក់ភ្លៀងធំ ។ រត
តែខ្លាំងឡើង ។ អ្នកដំណើរទាំងឡាយរត់គេចរកទីជ្រកពួន
រៀង ។ ខ្លួន ។

រាយោងតុក្កប្រឹងបក់ក្លាកខ្លាំងជាងមុនទៅទៀត ឲ្យល់
ព្យុះស្ងិតនៅអស់កន្លះម៉ោង ។ ប៉ុន្តែពីនោះក្រៀងក៏រាង ឲ្យល់ក

ស្ងប់ មេឃកំសន្សុះ ព្រះអាទិត្យកំបញ្ចាំងរស្មីមកវិញ ។

អ្នកដំណើរទាំងឡាយ កំចាប់បន្ទុដំណើរបស់ខ្លួនទៅ
លើផ្លូវថ្ងៃដំពេញទៅដោយទឹកទឹងស្ងួតឈឺ ។

ឈឹម - សំងុន

កក. ពាក្យពន្យល់

ព្រុះ= ន. ខ្យល់ខ្លាំង, ខ្យល់ដែលបក់ហុកខ្លាំង ។

វស្សា= (ម. ពាក្យពេក្រុងអន្តរទ្វេសម័យអក្សរសាស្ត្រ) ។

ពពក = ន. សំណុំផ្សែងទឹកគ្រាស់ឬស្តើងដែលអណ្តែត
ក្នុងអាកាស (Nuage) ។

ឯណ្ឌាយ= អា.និ. ឆ្ងាយលន្ទាប, ដែលនៅឆ្ងាយ ។

ព្រែងពាយ= ន. ខ្យល់ ។

ធ្លុស= ន. ធំ, លំអង (មានលំអងដូចដើម) ល្អង ។

ស្តុកស្តួច=(ម.ថ.-ស្តុំ) គុ. រឹងជំហរ, មាំមួន, រឹងប៉ឹង, តឹងមឹង

ផ្ទៃកបង្គែរ= ន. ៣ន្ទឹងផ្ទុកដែលចេញជាវែកក្រែត ។ ប្តូរាល ប្រែរាត់ឮដំអាកាស ។

ប្តូរ= (ម.ប.វ៉ែត) ន. អំណាច, សេចក្តីអស្ចារ្យ, សេចក្តីភ្លៃវ្លា ។

ព្រះអ្នុណា= ន. ភ្លៀង (Pluie) ។

សង្ឃឹះ= ន. ប្រដាប់សម្រាប់ស្ទុះ, សម្រាប់ខ្ទប់, សម្រាប់បិទ ។

វិសោធកុ= (ម.ប.-ជាត) ជាតុខ្សល់ ។

១. អក្ខរាវិរុទ្ធ

កំពង់ - កំពុង

កំពង់= ន. ទីកន្លែងនៅមាត់ទឹក ដែលជនាន្តរជនប្តុះដង ទឹកប្តូបតជាដើម (កំពង់ទឹក, កំពង់ទូក, កំពង់កប៉ាល់) ។

កំពុង= គុ. អ្វីៗ ដែលកំពូកកណ្តាលទ្បើងខ្ពស់ជាងគេ (ពេញកំពុង, ថ្ពាល់កំពុង) ។

កំពុង= រវាង, ចន្លោះ (កំពុងតែស៊ីបាយ, កំពុងតែរៀន) ។

បំណាំ.- ក្នុងការសរសេរឆ្លងដៃ, ពាក្យដែលមានសំឡេង "$\frac{ុ}{ា}$" ឬ "$\frac{ូ}{ា}$" មិនដែលមានបុះដើងឡើយ ។

ដូចជា:

កំពុង, កំពស់, ជំនួរ, ជំណាក់, លំដាំ, លំអ ។ល។

លើកលែងតែភាសាយើងព្រាងចេញ ។

១៤. បង់បត់

នៅទាំព្រៃភ្នំដ៏ស្ងាត់ជ្រងំគួរព្រះបរមរឹងស្រែងោចប ហើយ
ផ្ទាយដាច់សង្វែងអំពីភូមិនៃមនុស្ស អើលាថ្ងៃ ពួសូរវៃយុំទ្រហឹង
អឺងអាប់ អើលាយប់ទៀង ពួសូរសង្វែកនៃសត្វសាហាវ ទាំឲ្យ
ព្រឺព្រប់រំជួលក្នុងហឫទ័យជាពន់ពេក ។ ទីនេះហើយជាទីលំនៅ
នៃអ្នកបង់បត់ ក្រៅពីមនុស្សប្រកបដោយធម៌ មិនអាចហ៊ាន
ចូលទៅប្លាជីវិតក្នុងកំនោះទ្បើយ ។ បើមនុស្សសាមញ្ញ
ដែលមិនមានគុណធម៌នៅក្នុងខ្លួន ហើយដើរទៅក្នុងទីរហោ-
ឋាននោះ ទឹងបានជាចំណីនៃសត្វសាហាវបរិភោគពុំខាន ។
ទស្សនីយភាពនៃភ្នំ មើលពីចម្ងាយគួរទ្បីលន្លង់លន្លោច
ដោយមានឈើធំស្រោងស្រោង ។ អើលាតំម្ពនរដូវមើលទៅ
ឃើញថ្ងៃបណ្តើរកូនព្រិច ។ ហើយរៀបយាបក់ប៉ុងឈើរំពិច ។
នោះសមជាទឹកថ្នែងរំពៃកនៃលោកសង្ឃឆ្ងុតឆ្ងៃ ។
ឯបង់បត់នោះមិនមានរូបបដិមាដូចអ្នកតាទេ តែជាអ្នក

ល្បីល្បាញខាងពូកែនៅក្នុងព្រៃភ្នំ ចាន់ខាងសំដែងបុន្ត្រី ធ្វើឲ្យអ្នកឃើញមនុស្សសាមញ្ញណា ដែលគ្មានគុណធម៌ហើយឥតអាវុង មិនឲ្យនៅទីនោះបានឡើយ ។

ទស្សនាវដ្តីសម្រាប់គ្រូបង្រៀន

ក. ពាក្យពន្យល់

បង់បត់= ន. ទេព្រៃ ឬអ្នកតានៅជាមួយព្រៃភ្នំក្រុង ដែលមនុស្សតែងប្រកាន់ជឿថាមានបុន្ត្រដ៏ស័ក្តិសិទ្ធ ។

ភូមិ= (ម.ថ.ភូម) ន. ទីដី, ដំបន់, ទី, ផែនដី (Village) ។

សាហាវ= គុ. កាច, មោះមុតឥតញ៉ាញ៉ែត (Méchant) ។

ហឫទ័យ= (ម.ថ ហ្រឹទៃ) ន. បេះដូង, ដួងចិត្ត, ចិត្ត ។

សាមញ្ញ= (ម.ថ.សាម័ញ្ញ) គុ. ដែលជាធម្មតា ដែលស្មើៗតែគ្នា, សាធារណៈ (Simple) ។

គុណធម៌= (ម·ថ.គុណៈធ័រ) ន. ធម៌ដែលមានជំរើនវ

បំរើនសេចក្តីសុខ-ទុក្ខតាមជាន់ថ្នាក់, សេចក្តីល្អ, សេចក្តីបរិសុទ្ធិ (vertu) ។

រហោឋាន= ន. ទីស្ងាត់, ទីដែលមិនមានមនុស្សនៅ ។

ទស្សនីយភាព= (ម.ប.ទ័ស.ស:នី យៈភាព) ន. ភាពដែលគួរមើលឃើញ (Aspect) ។

លង្ឃង់លង្ឃើប= គុ. ដែលឡើយសន្ធឹមគួរឲ្យលង្ឃាបចិត្ត ។

ស្រែងស្រែង= គុ. ដែលខ្ពស់ៗ សន្ធឹម ។

គិមណ្ឌរដ្ឋ= (ម.ប. គិមហ័នត:–) ន. ប៉ុងរដូវក្តៅ ។

វាយោ= ន. ខ្យល់ (vent) ។

វិវេក= គុ. ស្ងាត់, ដែលស្ងាត់ចាកអារម្មណ៍សៅហ្មង ។

ធុតង្គ ឬធូតង្គ= (ម.ប. ធុដុង្គ ឬធូ-) ន. អង្គរបស់ធម៌ជាគ្រឿងកំចាត់បង់នូវកិលេស ។

បដិមា= (ម.ប. ប៉:ដិ-មា) ន. រូបសំណាក, រូបប្រៀប, រូបដំណាង ។

១. អក្សរកុំ

អំពីស្រៈ ុ នឹង ូ ដែលមាននៅលើអក្សរយោស:

កុ - កូ

កុ= ក. ចាក់ទឹកគ្រាំបាតខ្ទាំង ដើម្បីស្រោចបឹកបាយក្តាំង (គំទឹក) ។

កុំ= ន. បាយដែលគេចាក់ទឹកគំរបឹកបានមកពេញ (បាយគំប្អ បាយគំទឹក) ។

កុំប្អកុំម= ក. ប៉ងដោយអាក្រក់, បងគំន, (អ្នកមួយ ផ្ងើបាបអ្នកមួយ គុំរៀយវិញ) ។

កូម= (ម.ប.គំ) ន. ពួក, ប្រជុំ ដើមឈើប្អដំណាំផ្សេងៗ (គូមឈើ, អំពៅ១គូម) ។

បំពោះអក្សរ ឃ មានប្រើតែប៉ុណ្ណោះ បំណែកឃ៉ាំ
យ៉ាងនេះគ្មានទេ ។

ដូចជា: ឃ៉ុំ, ឃ៉ុំ, ឃ៉ុំ ។

គ្មាន ឃ៉ំ, ឃ៉ំ, ឃ៉ំ ទេ ។

បំពោះអក្សរ ង មានតែ ពាក្យ ង៉ំ (ថាយង៉ំ) នេះមួយ
ប៉ុណ្ណោះ ។ បំណែកង៉្គ្មានទេ ។

ង៉ំ-ង៉ុំ

ង៉ំ មានប្រើតែពីរពាក្យប៉ុណ្ណោះគឺ:

ង៉ុំ= ក. ឬ ក. វ. ម្ហូលគ្នា (តែមកដុំគ្នាហើយនៅ?) ។

ង៉ុំ= ន. ដំណើរវង់វិលដូចមកកន្ទុងដដែលវិញ (ដើរ
ប្រទក្សិណបីដុំព្រះវិហារ) ។

ង៉ុំកន្ទង់= ន. ឬ គុ. ឈ្មោះល័ខមួយយ៉ាង (ល័ខដុំ
កន្ទង់) ។

ក្រៅពីពាក្យទាំងនេះបេញ សុទ្ធតែប្រើជាំងអស់,

ដូចជា:

ជំជី, ជិទប់, ជំទាវ, ជំទាស់, ជំនង់, ជំនាង់,

ជំនុំៗលៗ

១៥. ធ្វើគុណបុណ្យទោស

នៅផ្លូវទៅកាន់ទីក្រុងឈ្មោះទន្លីនី, មានដើមត្រែក្រឹម
មួយដើម ដុះនៅក្នុងព្រៃមួយ មានសត្វបក្សីពីរ គឺហង្ស១, ក្អែក
១, នៅជាមួយគ្នា ៗ ថ្ងៃមួយ មានបុរសម្នាក់ ធ្វើដំណើរតាម
ផ្លូវ, ហត់អស់កំឡាំងដោយត្រូវកំដៅថ្ងៃ ក៏ចូលទៅជ្រកនៅ
ក្រោមដើមឈើនោះ ហើយជាក់ឆ្លងបស់គាត់ដៅក្បែរទឹន រួច
ហើយក៏ប្រុះដេកនៅក្រោមម្លប់ឈើនោះឯង ៗ មន្ទិលបន្ទាន
ម្លប់ឈើក៏ឃ្លាតចេញពីមុខរបស់គាត់ ៗ សត្វហង្សដែលទំនៅ
លើដើមឈើនោះ ឃុះឃើញពន្លឺព្រះអាទិត្យបាំងបំម្លុះបុរស
នោះដូច្នោះ ក៏ត្រដាងស្លាបរបស់ខ្លួន ដើម្បីការពារកំដៅថ្ងៃកុំឲ្យ
បាំងលើបុរសនោះ ដោយសេចក្តីអាណិតអាសូរបំពោះគាត់ ៗ
ដោយការលំបាកតាមផ្លូវ បុរសនោះដេកលក់ហ៊ឺងស៊ប់
ហើយបេះបិទមាត់ ៗ សត្វក្អែកជាសត្វដែលតែងតែបំផ្លាញខ្មាំ
សេចក្តីសុខរបស់សត្វដទៃ បានឃើញបុរសនោះដេកបំហ

មាត់ដូចបាះ កដូនអាចម៍ជាកចំមាត់គាត់ឃ្លួចហឺរបាត់ទៅ ។

ប្រុសនោះភ្ញាក់ផ្អើលក្រែងក្លែកទៅយើញសត្វហង្ស កន្ទកថា:

"យើអាសត្វចង្រៃនេះ ដូចម្តេចបានជាហ៊ានដូនអាចម៍ជាក់មាត់

អញដូច្នេះ ។ អញនឹងចាញ់វាសម្លាប់ចោលបេញ្ច" គិតហើយ

កដម្ងើងឆ្ងរបស់គាត់ចាញ់ហង្សនោះស្លាប់ទៅ ។

ក. ពាក្យពន្យល់

ទ្រាំស= ន. កំហុស, សេចក្តីប្រទូស្ត, សេចក្តីមន្ល (faute)

ឆគ្រែ= (ម.ថ. ន–គ) ន.ប៉ុរី, ក្រុង ។

ខ្មែរជើង= (ម.ថ. អ៊ីដ-ដេនី) ឈ្មោះនគរមួយក្នុងប្រទេសតំណែរសម័យបុរាណ ។

ចៃក្រែម= ន. ឈ្មោះចៃដូរមួយយ៉ាងដើមធាតស្លឹកតូច ។ ។

ចកូ= (ម.ថ. ច័កសី) ន. សត្វស្លាប (oiseau) ។

ហង្ស= (ម.ថ. ហង់) ន. ក្អានព្រៃ, សត្វបក្សីមួយយ៉ាងរូបពណ

ដូចក្នាន ។

ជ្រុ= ន. អាវុធធ្វើដោយរោឈើ, ឫសរ៉ែឬគ្រាំង មានដងមាន
ប្រ
បន្ទាះសម្រាប់ចាក់ញ៉ាំដោយព្រញ ។
ប្រ

ប្រែះ= ក. ផ្អែងខ្លួនដេក, រំលែងខ្លួនឬផ្តួលខ្លួនដេក ។

អាស្សរ= ក. អាណិតខន់ចិត្ត, អាណិតខ្មាចចិត្ត ។

ឲ. អកក្សរ

ចំពោះអក្សរ ឈ គ្មានប្រើពាក្យ ឈុំ ឬ ឈ៎ះឡើយ ។

ចំពោះអក្សរ ញ មានប្រើតែពាក្យញុំ ។ នេះមួយម៉ាត់
ប៉ុណ្ណោះ (ទំពាញុំៗ) ។ ចំណែកញុំគ្មានប្រើឡើយ ។

ញុំ-ញុំ

ញុំ= (ម.ច.ញ៉ាម់) ក. ឆ្អឹងហូបដែលហៅថាញាំ (ល្អាច
នេះខ្ញុំញុំទទួលទាននហើយ) ។

ញុំ= (ម.ច.ញ៉ាម់) ន. ឈ្មោះម្ហូបមួយយ៉ាង (ញុំត្រែ-

ស៊ក់, ញាំសាឌ្រាត់, ញាំមាន់) ។

ញ៉ុំ= (ម.ថ.ញ៉ាម់) កិ. ស៊ុ (ពាក្យទំយើ) (អានាធ!
1
មកញ៉ុំបាយ) ។
1

បំពោះពាក្យញ៉ុំង, អ្នកសរសេរប្រើនតែសរសេរជា
1
ញ៉ុំង, ដូចនេះ ប្រសិនឲ្យជាក់ថា ពាក្យញ៉ុំង នេះ
1
សរសេរបាននតែ ញ៉ុំងមួយយ៉ាងប៉ុណ្ណោះ ។
1

ុ ុ
ូ - ូ
1

ុ
ូ= គុ. ទីនៃពីខ្ពីចាស់ (ផ្ទៃឈើនុំ, ភេគនុំ) ។
1
ុ
ូ= ប. ពាក្យសម្រាប់និយាយផ្នែងពាក្យចាស់ (ខ្ញុំជា
1
មនុស្សចាស់នុំហើយ) ។

ុ
ូ= កិ. បិតលើទ្រនំ (សត្វព្រោចទំលើដំបូលវិហារ) ។

ុ
ូ= កិ. ចាប់ឈើមិនស្រោកស្រាន្ត (ភេគនំ, ដំដីនំ) ។

ុ
ូ= កិ. (ន.ប្រ.) នៅជាមួយនឹងប្រពន្ធដែលស្លុកស្លម

(ខ្ញុំមិនដាប់ទេ) ។

ខ្ញុំ= ដែលទំនៅមិនស្រាក (ខ្ញុកំ) ។

១៦. អាហារធំងសុខភាព

ចំណីអាហារល្អ គឺជាការប្រសើរមួយដល់សុខភាពល្អ អាហារដែលយើងបរិភោគ អាចធ្វើឲ្យយើងមានកំឡាំងរហ័យរស់នៅបាន ។ ដូចជាខាងគ្រឿងយន្តផ្សេង ។ ក៏ដូចគ្នាដែរ ដើម្បីនឹងបានផលល្អអំពីម៉ាស៊ីននោះ យើងត្រូវតែឲ្យម៉ាស៊ីននោះឯងវត់នឹងប្រែង បើប្រែងល្អហើយត្រប់គ្រាន់ផង នោះម៉ាស៊ីនក៏វត់បានស្រួល ។ គេចែកចំណីអាហារដែលយើងត្រូវបរិភោគជាទិច្ចជាតាលជាពីពួក គឺ: ម្ហូបសែ្លក្រហម, សណ្តែកខៀវ, សណ្តែកសៀង, វាវៅ, ត្រឡាច, ប៉ោតគក់, ត្រសក់, សាឡាត់, សែ្ពៃ, ផ្លែ, ម្រេច, ម្ទេស, ត្រប់, ស្វាយ, ស្វែកដង្វង់ សណ្តែកចាវាំងស្រស់, ស្វែកខ្មែចាវាំង ពួកមួយ; សែ្ពៃក្តោប, ក្រៃបច្ចង, ក្រៃពោធសាត់, ក្រៃធ្មាវ, បៃងគ្រោះ ពួកមួយ; បៃក, ដំឡូងចាវាំង, ផ្លែល្ហុង, ផ្លែស្វាយ, ផ្លែពោត, ផ្លែដូង, ម្ទាស់, គ្រោម, ទំពាំងចាយដូរ ពួកមួយ; ទឹកដោះគោស្រស់, ទឹកដោះ

គោកំប៉ុងពួកមួយ; ភួនមាន់, ទ្រាំ, សាច់គោ, សាច់ជ្រូក, ពងមាន់, សណ្តែកសៃ, ក្តាម, បង្គង, បង្កា, ខ្យងសម្ងួត, សណ្តែកដីពួកមួយ; នំប៉័ង, នំឆ្អែម, នំឆ្អឹងមេក្អា, អង្ករ, មេក្អាម៉ី, បបរពោត, មេក្អាភ្លុក, ថ្នាំយដំណើប, អំបុក, នំក្រៀបបំពងពួកមួយ នឹងប្រៃដូង, បេះពួកមួយ ។ យើងត្រូវបរិភោគអាហារទាំងនេះតាមរបៀបអនាម័យ ទើបយើងមានសុខភាពល្អ ។

ក. ពាក្យពន្យល់

អាហារ= ន. គ្រឿងបរិភោគបំផែតអាត្មា, ភោជន (aliment)

សុខភាព= (ម.ថ.សុខ: ភាព) ន. ភាពជាសុខ, សេចក្តីសុខ (santé) ។

បរិភោគ= (ម.ថ.បរិ–) ក. ទទួលទាន, អាស្រ័យ, ហូប, សុំ ។

គ្រឿងយន្ត= (ម.ថ.–យន្ត) ន. គ្រឿងម៉ាស៊ីន ។

បង្គៀ = ន. ព្រោនសម្រែ, កំពឹសសម្រែ ។

ប៉ែរ = ន. ប្រហុកថ្លាកំធ (beurre) ។

អ្នាម៉ាយ = (ម:ព. កង្ហអន្តបទការសិក្ខា) ។

១. អក្ខរក្រុង

ធុំ-ធំ

ធុំ = ក. ចាប់ភ្ជាន, ថ្នានភ្ជាន (ធុំភ្ជាន់ក្រអូប, ធុំភ្ជាន់ស្មុយ)។

ធំ = គុ. ទំហែពីតូច (សត្វដំរីធំជាងសត្វខ្លា) ។

ធុំ = បុ.ស. ពាក្យសម្រាប់ក្មួយហៅបងប្រុស ឬបងស្រី របស់ឪតា ឬរបស់មាតា (អាញ្ជើញធុំទៀងលើផ្ទះមក) (គេប្រើនិយាយថា ឪពុកធំ ឬម្តាយធំ) ។

ចំពោះអក្សរ ជ មានប្រើតែពាក្យ ជំ (បង្អែម) ១ន៖ម្យ៉ាប៉ុណ្ណោះ ។ ចំណែកពាក្យ ជុំ គ្មានប្រើទេ ។

ពុម្ព-ពុំ-ពំ

ពុម្ព= (ម.ថ. ពុំ) ន. រូបដំណាង, សំណាក (យក
សៀវភៅមកពុម្ព) ។

ពុំ= និ. មិន, ឥត (ពុំសូវល្អ, ធ្វើដូច្នេះទៀតពុំបាន
ទេឬយ) ។

ពាក្យមួយព្យាង្គជា ពុំ នេះ ពុំមានន័យប្រើទេឬយ, មានន័យ
តែពាក្យពីរព្យាង្គឬច្រើនព្យាង្គ,
ដូចជា:

ពុំនាក់, ពុំធិត, (សេចក្តីពិត), ពុំធឹង, ពុំឆ្លូត, ពុំ-
ឆ្លូត, ពុំឆៀរ, ពុំឆោល ។ល។

ចំណែកពាក្យ ពុំ ដែលប្រើជាពីរព្យាង្គឬច្រើនព្យាង្គមាន
តែបន្ថែនពាក្យប៉ុណ្ណោះគឺ:

ពុំងៃ (តែងពុំធា), ពុំជ្លូកលៃ, ពុំឆោះ, ឬ ពុំឆោះ
សោត, ពុំសែង (ដើមពុំសែង) ។

๑๗. សេចក្តីខ្មីឆ្មបបង្គប

ឬរយើងកុំមើលងាយសេចក្តីខ្មីឆ្មបបង្គប ។
ឮរសោកចាន់ឆ្នូវប្រទេសហ្លួងដ៏ មានភ័យម្ល៉ៃ
ជង់ហើយ ដោយចោះប្លន់ប្លាយទឹកដែលជាការមាំបំផុតក្នុង
លោក ។ សេចក្តីឆ្មឹងសឹងជាដើមអាទិនៃកំហុសជាច ។
អំពើពុតពាលនោះឯងក៏ជាកូននៃសេចក្តីឆ្មឹងដែរ ។
ចំណែចខ្លាតូចគេតែលើឆ្អឹងមួយ ក៏មានឆ្កែក្អែ
តែបើអ្នកមិនឲ្យគេឲ្យមើល ឆ្អឹងអ្នកនឹងខូចទាំងមូលពុំលែង ។
ហើយបើអ្នកមិនឲ្យដកយកចេញ ឆ្អឹងឯទៀតនឹងខូចតាម
គ្នាទាំងអស់ ។ សេចក្តីឆ្មឹងក្លាយទៅជាអំពើឆ្មឹង ។ អំ-
ពើឆ្មឹងនោះតូចតាចណាស់ទេ ព្រោះអំពើនោះលាក់ទុកនូវ
កំហុស ។ កាលណាអ្នកឆ្កែខ្មីអ្នកមួយ ហើយអ្នកមិនហ៊ាន
ច្រាប់គេ នោះនឹងក្លាយទៅជាកំហុសមួយយ៉ាងធំ ។ កុហក
ជាបុត្រដ៏តដ៏តរបស់ក្តីឆ្មឹង តែក្តីឆ្មឹងនោះពុំមែនមានតែកូនមួយ

ប៉ុណ្ណោះទេ ។ តាមជោយពិចារណា គេយើញមានក្លិន
ពីរអាក្រក់ដូចគ្នា គឺ ឥស្សក្មួយនឹងឈ្មោះសម្លួយ ពាំងពីរនេះ
កើតឡើងតាំងពីបុរាណ ដែលជាមេនៃគ្រោះ ។

ចូរអ្នកមានអធ្យាស្រ័យដល់កំហុសបន្តិចបន្តួចរបស់មិត្រ
សំឡាញ់អ្នក ។ ចំពោះកំហុសខ្លួនអ្នកវិញចូរអ្នកប្រឹងដំនេះល្មុះ
ត្រាតែបាន ។

ទស្សនាវដ្តីសម្រាប់គ្រូបង្រៀន

ក. ពាក្យពន្យល់

ក្លែងក្លៀ= គុ. ដែលគង, ខ្វែង, មិនគប្បី, មិនសម ។

ខ្សែងសោក = ន. ឈ្មោះខ្សែងមួយយ៉ាងដែលស្រដៀងទឹង
ខ្សែងគូថស្រូច ។

ប្រទេសហ្លួងដី = ន. ឈ្មោះប្រទេសមួយដែលបិតនៅ
ភាគខាងត្បូងអាស៊ី ។

ដើមអាទិ៍ = (ម.ប. — អាត) ន. ដើមដំបូង ។

អំពើពុត៌ពាល = អំពើអាក្រក់សាមន្ស ។

កុហក = (ម.ថ. កុហក់) ន. ពាក្យដែលធ្វើឲ្យគេភ័ន្ត
ដំនើរ ។

បុត្រ = (ម.ថ. បុត) ន. កូន ។

ឥសប្ញ = (ម.ថ. អ៊ុស-សា) ន. សេចក្តីប្រមែលន,
សេចក្តីឈ្មានីស, ចូសប្ញា ។

ឈ្មានីស = ន. អំពើប្រមែលន ចូសប្ញាបង្ហាតកាត់លាភ
កាន់ប្រយោជន៍គេ ។

គុរុទោស = (ម.ថ. គរុ-) ន. ពេសាល្មើសដ៏ធម្ងន់
(faute grave)

អធ្យាស្រ័យ = (ម.ថ. អ័ត-ធ្យាស្រ័យ) ន. សភាវៈដែល
ដេកអាស្រ័យនៅក្នុងចិត្ត គឺបំណង, បំណងចិត្ត, បំ-
ណុចចិត្ត ។

១. អក្សរកាំភ្លុង

ព្រហ្ម-ព្រំ

ព្រហ្ម = (ម.ឋ.ព្រំ) ន. ទេវតាដែលកើតនៅព្រហ្ម-លោក (ព្រះព្រហ្ម) ។

ព្រំ = ក. ប្រកាន់ផ្នែកដំបូល (ព្រំដំបូលផ្ទះ) ។

ព្រំ = ន. កន្លែងដែលព្រំហើយ (ក្រៀងលេចត្រង់ព្រំ) ។

ព្រំ = ន. ចាំកដី, ទីបំផុតដែលប្រទល់គ្នា (ព្រំដែន ព្រំចំការ, ព្រំប្រទល់) ។

ព្រំ = ន. ឈ្មោះកម្រាលពាសសម្បុរយ៉ាង សម្រាប់ក្រាលជាលំអ (ក្រាលព្រំសម្រាប់ទទួលព្រះសង្ឃ) ។

បំពោះអក្សរ ភ ត្រង់ពាក្យ ភំ គ្មានប្រើឡើយ មានប្រើតែពាក្យ ភុំជាធ, ភុំភ្នៀង ពីរមាត្រាប៉ុណ្ណោះ ។

ក្នុង = សរសេរជាក+ខ+ (ក្នុង) ។

ក្នុង = សរសេរជាក+គ+ (ក្នុង) ។

ចំពោះអក្សរ ម ជាពាក្យមួយឮច្បាស់គ្មានប្រើពាក្យ ម៉ំ យ៉ាងនេះទេ្បីយ , មានប្រើតែពាក្យ ម៉ុំ ម្ហ ម្ហុម (ជ្រួងជាយ) នេះប៉ុណ្ណោះ ។

១៨. អាកប្បកិរិយា

អាកប្បកិរិយារបស់មនុស្សរមែងប្លែក ៗ គ្នាពីរូបមួយទៅ

រូបមួយ ៗ អ្នកឆ្ងាប់នៅក្រោមបង្គាប់គេ មានបុគ្គលសំដីសំដៅ ព្រមទាំងឥរិយា ប្លែកពីអ្នកជានាយលើគេ ៗ អ្នកមានប្លែកពីអ្នកក្រ, អ្នកក្លាហានប្លែកពីអ្នកខ្លាចផាដើម ៗ អាកប្បកិរិយានេះជាគ្រឿងសម្គែងនូវបុគ្គលិកលក្ខណៈរបស់យើង ៗ ក្នុងការគោរពធ្វើតាមច្បាប់ អ្នកដទៃតែងប្រព្រឹត្តខ្លួនឲ្យស្របតាមអាកប្បកិរិយារបស់យើង សមដូចពុទ្ធភាសិតមួយបទថា "អ្នកបូជាតែងបានបូជាតប" បំណែកហេតុការណ៍ផ្សេងៗក៏ទទួលនូវអានុភាពនៃអាកប្បកិរិយារបស់យើងដែរ ព្រោះលោកខាងក្រៅពុំមែនជាអាក្រក់ឬជាល្អបាន ព្រោះការគោរពធ្វើរបស់យើងនឹងលោកនោះប៉ុណ្ណោះ ក្នុងរឿងនេះ លោកគ្រូពេទ្យវិចន័រប្លេសត៍ បានសរសើរថា: "លោកនេះជាកញ្ចក់ដែលយើងតែងឆ្លុះមុខរបស់យើង បើយើងញញឹម លោកក៏ញញឹម

ជាក់ បើយើងបង្ហាញមុខមិនស្រស់ លោកក៏ងើមុខដូរតបមក
វិញ,, ដូច្នេះយើងប្រើអាកប្បកិរិយាបែបណា អ្នកជំនិងឯ
ហេតុការណ៍កប្រព្រឹត្តស្របតាមអាកប្បកិរិយាបែបនោះ ។

ក. ពាក្យពន្យល់

អាកប្បកិរិយា= (ម.ថ. អាកប-ប៉:កិរិយា) ន. អាការនៃកាយ
កាយ, ដំណើរប្តូរនាំនៃកាយប្តូនៃបុគ្គល ។

ឫកពា= ន. មារយាទ, កិរិយា, អាការកិរិយា, បែបបទ,
សណ្ឋាប់ធ្នាប់ (របស់រូបកាយ) ។

ជីវិរយ៉ា= (ម.ថ. អ៊ីរុយ៉ា) ន. អាការកំរើក, ការផ្លាស់ប្តូរនាំ
នាំ មានឆាកបែរជាដើម, លំនាំបុគ្គល ។

បុគ្គលិកលក្ខណ:=(ម.ថ. ប៉ុគ-គ:លិក: ល័ក-ខ:ណ:) ន.
លក្ខណ:សម្រាប់បុគ្គលម្នាក់ៗ ។

ពុទ្ធភាសិត= (ម.ថ. ពុត-ធ:-) ន. ពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់

ព្រះពុទ្ធ (Proverbe du Bouddha) ។

ប្បជា= ន. ការថ្វាយបង្គំនូវតែអ្វីៗ ចំពោះបូជនីយបុគ្គល, ការ-
ប្រព្រឹត្តតាមនូវទេវបស់បុគ្គលដែលគួរគោរព ។

លៀក= ន. ទីហានដែលសត្វអាស្រ័យនៅ ។

១. អក្ខរាវិរុទ្ធ

ចំពោះអក្សរ យ មានប្រើតែពាក្យ យ៉ំ (ក្នុងយ៉ំ)
មួយ ម៉ាត់នេះប៉ុណ្ណោះ ។

រ៉ុំ-រ៉ំ

រ៉ុំ= ក. ក្រសោបព័ទ្ធជិតជុំវិញ (រ៉ុំដំបៅ, ផ្សែងរ៉ុំ
ជញ្ជាំង) ។

រ៉ុំ= ក. ទន្ទ្រានគ្របខ្ទប់, បង្ហប់កំសួលផ្សែង, ឆ្អឹង
(រំឭកជាអោគបុសដូចវិល) ។

ចំពោះពាក្យពីរព្យាង្គ, ឬប្រើនព្យាង្គ គេប្រើតែពាក្យ រ៉ុំ នេះ

ដោយភាគច្រើន,

ដូចជា :

រំកាប់, រំកិល, រំខាង, រំដាស់, រំជួល, រំពាត់,
រំភើប, រំលត់ ។ល។

បំណែករុំមានន័យតែមួយម៉ាត់ប៉ុណ្ណោះគឺ :

រុំកោះ = ដែលជំពាក់ផ្នាក់ (ជំពាក់បំណុលគេរុំគោះ,
អែ្នកលរុំគោះ) ។

បំពោះអក្សរ លៃ ទាំងពាក្យមួយព្យាង្គ, ទាំងពាក្យពីរព្យាង្គ
ន័ងប្រែនព្យាង្គ ប្រើសុទ្ធតែ លុំ (ល + ុំ) នេះប៉ុណ្ណោះ,

ដូចជា :

លុំៗ, លុំចង់, លុំដាប់, លុំងាំ, លុំអាក់ពំណរ,
លុំអៀង ។ល។

១៩. សេចក្តីខ្ជាប

សេចក្តីខ្ជាប សេចក្តីញ្ជ្រោញតញ្ជ្រោម នាំឲ្យតក់ស្លុត នាំ

ឲ្យខូចកម្លាំងចិត្ត ធ្វើអ្វីមិនបានសម្រេចដូចបំណង ធ្វើយូរជាង
គេផង ហើយមិនបានល្អផង មកពីមិនទុកចិត្តខ្លួនឯង រវៃអង
ក្រែងខ្លាំសនាំឲ្យគេចំអកឲ្យ ដូនកាលខ្ញុំចកប៉ាល់ ខ្ញុំចរន្ទះ
ខ្ញុំចខ្យល់ព្យុះជាដើម រវល់តែព្រួយបារម្ភជានិច្ច រកសុខពុំ
ឃើញ ។ ទាំងអស់នេះ ដោយភាគច្រើន មកពីការអប់រំតូច
មក ។ ពីតាលនៅក្មេង, ចាស់ៗ ច្រើនបន្ទាបឲ្យខ្លាចខ្លាំពេក
ខ្លាចគ្នាអោង ឲ្យខ្លាចនេះខ្លាចនោះជាដើម ត្រង់នេះគួរមាត
បិតាទាំងឡាយចៀសវាងកុំបន្ទាបកូនតូចៗឲ្យសោះ ខ្លះអ្វីធំ
ដទៃសម្រាប់ល្អងវឲ្យប៉ាត់ប៉ែកកុំកប្ដួយនោះ ។ បំណែកអ្នកជ្ងាប់
ខ្លាចមកហើយ ត្រូវពិចារណាឲ្យឃើញថា យើងជាមនុស្ស
មិនត្រូវខ្លាចខ្លុសទំនងទេ ខ្លាចបំពោះវត្ថុណា ពិចារណាវត្ថុ
នោះ ឲ្យច្បាស់លាស់ ឲ្យដឹងថាជាវត្ថុមិនគួរខ្លាចទេ ។

ឯការខ្វាចគេសើចវិញនោះ យើងគាងចាំថា ការធ្វើអ្វីមែង
មានខុសជាជរាប ការខុសនេះជាគ្រូនាំឲ្យយើងធ្វើត្រូវ ។

ក. ពាក្យពន្យល់

ស្បែកខ្វាប= ន. ការមានបិត្តទន់ខ្សោយបំពោះអ្នកដទៃ ។

បំអក = កិ. ស្តីឲ្យកឲ្យ ។

វង្វែះ = ន. ដំណើរបែកចេញនៃធាតុអគ្គិសនីឯអាកាស ។

ឃារម្ភ = (ម. ថ. ឃាំរ៉ម) (នាមនេះជាកិ.) ថប់ ឬ ស្រួយ ។

បង្កាប = (ម.ថ. បន់ឡាប) កិ. ធ្វើឲ្យខ្វាច ។

ពិឃារណា = កិ. ត្រិះរិះ, រំពឹង, គិតគូរ ។

ខ. អក្សរកាំភ្លើង

ឃារម្ភ= (ម.ថ. ឃាំរ៉ម) សរសេរជា ឃ + រ + ម +
ក (ដើងក) ។

ឆ្ន - ឆ្នរ

ឆ្ន= ន. បស្ចុសត្វបតុបក្កទមួយយ៉ាង ជាសត្រូវនឹង
កណ្តុរ (គេសរសេរគ្នាន រឺបុងឡើយ) ។

ឆ្នរ= គុ. តូចបំផុត, ដែលស្រយៅហើយស្រួចក្រៃឡែ
ឧ. សរសៃសអាបាះឆ្នរ, សំឡងឆ្នរ (ឆ្ន= គុ. នេះគប្បី
សរសេរមាន រឺខាងបុង) ។

ខ្វាស-ខ្វះ

ខ្វាស ។= កិ.វិ. ដែលរាវប្តូរលំនៅខ្វែង ។ ឧ. អណ្តើករាវ
ខ្វាស ។ (ខ្វាស= កិ.វិ. នេះគប្បីសរសេរជា: ខ + ្វ + ា +
ស) ។

ខ្វះ= ក. ឬ គុ. ដែលមិនគ្រប់តាមខ្នាតកម្រិត ឧ.
ខ្វះដៃគេបីនឹងគ្រប់ជាមែក (ខ្វះ= ក. ឬ គុ. នេះ គប្បីសរសេរ
ជា: ខ + ្វ + ះ)

លស់ លាស់-លោះ

លស់= កិ. ធ្វើឲ្យរលស់, ន។ ក្នុងចំណួន ៧ លស់ ៣ ចេញនៅសល់ ៤ ; លស់ចោលដួងអក្ខរៈ ។

លាស់= កិ. ល្បួងបែកចេញសន្ធឹក, ន។ ស្នឹកឈើ លាស់ ។

លោះ- កិ. ចេញថ្លៃយកវត្ថុដែលបញ្ចាំឬយកមនុស្សមកធ្វើជាទាស ឬទាសី, ន។ លោះវត្ថុបញ្ចាំ; លោះមនុស្សយកមក'ប្រើ, លោះខ្លួនឲ្យរួចជាអ្នកជា ។

លោះ= ន. ឈ្មោះឈើមួយយ៉ាង, ន។ ដើមលោះ ។

២០. សុភ័

សត៌តិការលើកចាំបាននូវកិច្ចការ ដែលបានឆ្លើយ

ពាក្យដែលបានគោលហើយ រឹតដែលបានយើញ បានឮហើយ
ជាគុណធម៌សំខាន់មួយក្នុងការកសាងខ្លួនឲ្យបានល្អៗ ដោយ
អាស្រ័យសត៌តិនេះហើយ ទើបយើងអាចយកខ្លួនជាគតិរបស់
ខ្លួនបាន គឺអាចពិចារណាខ្លួនឲ្យបានដឹងថា តើបានចំរើន
ដល់កំរិតណា នៅសល់ហ្នឹងមែបណាខ្លះ ហើយចំប្រឹងកែ
ប្រែឲ្យបានវិសេសសេឡើង ។

ដើម្បីចំរើនសត៌តិខាងទស្សនកាព ត្រូវយើងបង្ហាត់ខ្លួន
យើងឲ្យចេះសំឡឹងមើលវត្ថុនានាឲ្យអស់ដើង មានសណ្ឋាន
ទ្រង់ទ្រាយ ពណ៌ សម្បុរ ចំហំ ទម្ងន់ជាដើម កុំឲ្យក្លែកក្លេយ
មាយៅគ្រប់វត្ថុដោយឥតយកចិត្តទុកដាក់ គឺសំឡឹងមើល
ដោយពិនិត្យពិចារ កុំឲ្យគ្រាន់តែយើញ ។

ចំណែកសត៌តិខាងសុតកាព ក៏ត្រូវហាត់ស្តាប់ឲ្យចាំជាក់

កុំឲ្យគ្រាន់តែឮ ។ ការរៀនភាសាតាឯប្រទេសតាមថាស ជា
រកាហាត់សិក្ខាឯសុតភាព យ៉ាងសំខាន់ ត្រូវប្រើការបង្គាប់
ខ្លួនយើងផ្សំផងថា «ខ្ញុំហ៊ឺកហ៊ឺនសិក្សាខ្ញុំគ្រប់ពេល» ។
ដើម្បីជួយសិក្សាយើងឲ្យប្រតិបត្តិការដោយខែងវែង
យើងគោងធ្វើអ្វីដោយមូលហេតុណា៎ បំពោះកិច្ចការនោះ
កុំបណ្តោយគំនិតឲ្យក្រយមាយផ្តួសផ្តាស ។

ក. ពាក្យពន្យល

ស្រួល = ន. ស្មារតី, ការនឹកឃើញ, ការប្រុងប្រយ័ត្នមិន
ឲ្យភ្លេច ។

គុណធម៌ = (ម. ព. កង្ខាវិតរណវិសុទ្ធិ) ។

គំនិត = ន. ដំណើរ, តម្រាប់, លំនាំ, បែបបទ ។

កំរើត = ន. ការដែលចាន់ក្រៃតទុក, បញ្ញត្តិ ។

សៅហ្មង = គុ. អាប់អន់, មានមន្ទិល, ប្រឡាក់, មិន

ចរិស្ស ៗ

វិសេស = គុ. ថ្លៃថ្លា, ប្រសើរ, ខ្ពង់ខ្ពស់ ៗ

ទស្សនភាព = (ម. ច. ទ័ស-ស:ន:ភាច) ន. ភាព

នៃការយល់ឃើញ ៗ

វត្តធាធ = របស់ផ្សេង ៗ ៗ

សណ្ឋាន = ន. (ម.ច. សន់ឋាន) ន. ទ្រង់ទ្រាយ, រូប

រាង, បែបភាព ៗ

វាយមាយ = គុ. រវើរវាយ, ដែលមានអារម្មណ៍សាត់

អណ្តែតរាត់រាយ, ដែលពុំច្បាស់ជ, ចាប់នេះចាប់នោះ

មិនព្លាះត្រង់ណា ៗ

ពិនិត្យពិច័យ = ក. ពិចារណា, សង្កេតមើលដោយល្អិត

ល្អន់ ៗ

សុតភាព = (ម. ច. សុត:ភាច) ន. ភាពនៃការស្តាប់,

តារាស្លាប់ ។

តាងប្រទេស = ន. ប្រទេសផ្សេង, បរទេស (étranger)

ខែងរែង = គុ. វង្វើប, ម៉ត់ចត់ ។

អារម្មណ៍ = (ម.ច. អារ៉ំម៍) ន. គំនិត, គ្រឿងតាង
របស់ចិត្ត, គ្រឿងទាញយករបស់ចិត្ត ។

ពាក្យពីរព្យាង្គខ្លះ អាចសរសេរបានពីរយ៉ាងប្តូរបីយ៉ាងផង
គឺសរសេរតម្រួតគ្នាក៏បាន ពយតួក៏បាន ។
ពាក្យទាំងនោះគឺ :

កំទ្រុំង = កម្ទ្រុំង = កំលុំង

កំសត់ = កម្សត់

កម្រែ = កំរែ

គម្រែប = គំរែប

គម្រែប់ = គំរប់

ឃីម៉ = ងឹម៉

ជម្បាញ = ជំបាញ

តម្រែ = តំរា

រហ៉ែស = រហាស់

សម្រែង្គ = សំរាង្គ ។ល។

រៀបលៃនតែពាក្យទាំងនេះគឺ :

សំខាន់, សំគាល់, សំបែ, សំដឹ, សំដៅ,

សំណ, សំណាល់ *ជាដើម* ។

វណ្ណយុត្ត (:) *នេះមិនដែលសរសេរពីក្រោយពាក្យ*

ដែលមានស្រៈជនៃក្រោយទេ ពីស្រៈ: អ្ ឲ្យ

ដូចជា :

សព្ទ, មិនដែលសរសេរជា សព្ទៈខ្ញុំយ; ពុំ, មិន
ដែលសរសេរជា ពុំៈខ្ញុំយ ។ល។

២១. សភាទុប្បរិត

កង់គាលកន្ទង់ទៅហើយ មានសត្វកេពីរជាសម្ភាញ់នឹងគ្នាយ៉ាងស្និទ្ធ ។ បណ្ដាកេទាំងពីរនោះ កេមួយជាអ្នកដើរកេស៊ីតាមមាត់បឹង កេមួយទៀតជាអ្នកដើរកេស៊ីកង់ទឹកត្រជាក់ កង់ថៃមួយ សត្វទាំងពីរបានត្រីមួយ ។ កេមួយនិយាយថា ខ្ញុំចង់ស៊ីផែកខាងលើ; កេមួយទៀតក៏ថា ខ្ញុំចង់ស៊ីដងបោះដែរ។ សត្វទាំងពីរពុំបានពិចារណាការកែការខុសត្រូវ ក៏ទាស់នែងគ្នា, ហើយនាំគ្នាទៅកាន់លំនៅសត្វចចកមួយ ។ ដល់ហើយក៏ប្រាប់តាមរឿងរ៉ាវ ហើយពោលថា «សូមលោកវែត្តាជំនុំជំរះក្តីឲ្យយើងខ្ញុំផង» ។

សត្វចចក ក៏និយាយឲ្យកេទាំងពីរ ស្ថិតនៅក្នុងពាក្យប្ដេជ្ញារបស់ខ្លួន ហើយក៏កាត់ក្បាលត្រីមួយផែក កន្ទុយមួយផែក ជាក់ដោយឡែកពីគ្នា រួចនិយាយថា «អ្នកដើរតាមមាត់បឹង ត្រូវបានកន្ទុយ; អ្នកម្ជុំកង់ទឹកត្រជាក់ ត្រូវបានក្បាល,

ការឆ្ងល់ឯនេះទើបយុត្តិធម៌ ។ រីឯខ្ញុំ ដែលជាអ្នក
វិនិច្ឆ័យ ត្រូវបានសាប់កណ្តាល ។ កើតាំងពីកន្លងក្រោយ
ក្រោយពន់ពេក ។ តាំងពីថ្ងៃនោះមក កំលែងមានសន្តែង
គ្នា តាលណាបានត្រឹមក បែងចែកស្មើភាគគ្នាស៊ីចិញ្ចឹម
ជីវិតតទៅ ។

ក. ពាក្យពន្យល់

សព្វា= (ម.ថ.ស:-) ន. កន្លែងប្រជុំ, ទីសម្រាប់ប្រជុំ
ពិភាក្សាកិច្ចការ, សមាគម ។

ទុប្បរិព្ភ= (ម.ថ.ទុប-ប:រិ្ភ) គុ. ដែលមិនត្រឹមត្រូវ,
ដែលអាក្រក់សាមន្យ ។

ជីជ្ជីវ= ក. ពិភាក្សាគាត់ពោស ។

ក៏= ន. ដំណើរដែលពាស់គ្នាដល់ទីតុលាការវិនិច្ឆ័យ ។

ពាក្យប្តឹង= ន. ពាក្យដែលកំរតទុក, ពាក្យដែល

ជានសន្យាទុក ។

យុត្តិធម៌= (ម.ថ.យុតិ-ធ័ម)ន. ធម៌ដែលគួរតាន់, សេចក្តីទៀងត្រង់, ការប្រព្រឹត្តត្រឹមត្រូវ ។

វិធីប្បាយ= (ម.ថ.វិនិច-ឆៃ) ក. ដំនុំដំរះអធិករណ៍, ដំរះក្តី, កាត់ក្តី (Juger) ។

ខ. អក្សរវិរុទ្ធ

ទ្ធប្បវិត-សុប្បវិត

ចំណាំ.— ពាក្យពីរព្យាង្គប្តូរប្រែនព្យាង្គ, កាលបើព្យាង្គខាងដើមជារយោស:, ព្យាង្គខាងចុងប្រែនតែតម្រូត, ដូចជា:

ទ្ធប្បវិត= សរៈសរៈជា: ទ្ធ + , + ប + ត្ត + វ + ិ + ត ។

បើព្យាង្គខាងដើម ជាអរយោស, នោះគេមិនតម្រូតព្យាង្គ

ខាងបុងខ្សែយ,

ដូចជា:

ស្ពុះរំពៃ= សរសេរជា: ស + ◌្ + ប + រ + ◌ៃ + ◌ៗ

ស្ងិត-ស្ងិទ្ធ

ស្ងិត= ន. សំណុំផ្លែចេកមួយចង្កោម, ឧ.ចេកពីរស្ងិត

(ស្ងិតចេកនេះ សរសេរជា: ស + ◌្ + ◌ិ + ត ។
ស្ងិតចេក = ន. ក្រាសមួយយ៉ាងមានឆ្នុញញឹក (ស្ងិតស្ងិត
សក់) ។

ស្ងិទ្ធ= (ម.ថ.ស្ងិត) គុ. ដែលជាទីស្រឡាញ់, ជាទី
ពេញចិត្ត; ល្អិតល្អ (មិត្រជាទីស្ងិទ្ធស្នាល) ។

២២. សារលិខិតរបស់មហាត្មៈគន្ធី

ផលប្រយោជន៍ដ៏សំខាន់ដែលប្រទេសឥណ្ឌា ជាន
បំពេញក្នុងកិច្ចការធ្វើពិភពលោកឲ្យបានសន្តិសុខ គឺសេចក្តីខ្នះ
ខ្នែងនៃប្រទេសនេះ បំពោះការតាមដាយកសេរីភាព ដោយ
ប្រើមធ្យោបាយដោយសន្តិវិធីធម៌ ។ តើសភាពប្លែក
អស្ចារ្យបែបនេះនឹងមានមកកាន់កាលជាអនាគតមែនឬ? បើ
តាមពិតន្ទរហេតុផលសព្វគ្រប់, ប្រហែលជាមាន ។ បើតាម
សេចក្តីពិត គំនិតដែលស្មាននេះ តែងជួបប្រទះនឹងឧបសគ្គ
ផ្សេងៗ មករាំងរាមិនខាន, ហើយខ្ញុំជឿជាក់ថា គំនិតដែល
ស្មានរបស់ខ្ញុំ បំពោះអនាគតនៃមនុស្សជាតិនោះ មានស្មាន-
តាពជ្រៅឆ្ងាយទូលាយពន់ពេក ទោះតែខ្ញុំមិនយល់ដោយជាក់
លាក់ន្ទូវលទ្ធផលជាអវសាន, សេចក្តីជឿពិតរបស់ខ្ញុំនោះ
គឺថាប្រទេសឥណ្ឌា ដែលនឹងបានសេរីភាពតទៅអនាគត
ដោយប្រើមធ្យោបាយជាសន្តិវិធីធម៌, មិនត្រូវយក

មនុស្សភាគច្រើនមានអារម្មណ៍ថាខាងលើនេះមកអន្លង់ខ្លះ ។

ព្រោះហេតុដូចនេះ, សូមលោកដែលមានដំនឿប្លែកពីគ្នាតិចតួច ព្យាយាមជួយទប់ស្កាត់ប្រទេសផ្សេងៗ ឲ្យបានអន្លង់ទៅតាមដំនឿ ឬ ឲ្យបានសម្រេចទៅតាមទស្សនៈគតិខាងលើនេះទៅអនាគត ។

ក. ការកត់ត្រា

សារលិខិត= (ម.ថ.សារៈ:-) ន. សំបុត្រដ៏សំខាន់, សំបុត្រដែលមានខ្លឹមសារ ។

មហាឆ្នៈគឆ្នៃ= (ម.ថ. ម-ហា-ឆ្នៈគ័នធី) ន. ឈ្មោះមហាបុរសម្នាក់ប្រហែលជាព្រះពុទ្ធ ។

ពាក្យលៅក= ន. លោកតាំងមូល, សកលលោក ។

សន្ធិសុខ= (ម.ថ.សន់-) ន. សេចក្តីសុខដែលកើតអំពីសេចក្តីស្ងប់, សេចក្តីសុខយ៉ាងសោះសូន្យ ។

សេរីភាព= (ម.ថ. -ភាព) ន. អំណាចដែលអាចធ្វើអ្វីបាន តាមអំពើចិត្ត, អំណាចពេញទី (liberté) ។

មធ្យោបាយ= (ម.ថ. ម៉ុត-ធ្យោបាយ) ន. ទង្វាយដាក់គ្រឿងដឹកនាំទៅកាន់សេចក្តីបំរើនតាមផ្លូវកណ្តាល (moyen) ។

សន្ធិរឹង= (ម.ថ. សន់-តិ-) ន. របៀបយ៉ាងស្ងប់, វិធីដែលសម្រាប់ប្រើដោយផ្លូវឥតកំរើករំជួល ។

យុត្តិធម៌= (ម.ព.ភ្នំអត្ថបទលេខ ២១)

អស្ចារ្យ= (ម.ថ.អស់-ចារ) គុ. ដែលគួរស្ញើចរំភ្រើពេក, ដែលគួរសែ្ងឆយ៉ាងលើសលប់ ។

អនាគត= (ម.ថ. អ:-នា-គត់) គាលឬសម័យខាងមុខ (Avenir) ។

ឧបសគ្គ= (ម.ថ.អ៊ុប:ស័ក) ន. ឧបទ្រព, គ្រឿងទើសទាក់, គ្រឿងរាំងដំណើរ (obstacle) ។

ស្ថាន្តភាព = (ម.ថ.–ន៉ៈ–) ន. ទីតាំង, ភាពនៃកន្លែង ;
ដំណើរហេតុការណ៍ ។

លន្ទុធិល = ន. ផលដែលបានក្រៅសម្រេចហើយដោយល្អ ។

អាសាធ = (ម.ថ. អៈវ៉ៈ–) ន. ទំបំផុត, ទីបញ្ចប់, ចុងបំផុត,
ចុងក្រោយបង្អស់ (final) ។

អនុវត្ត = (ម.ថ. អៈនុវ័ត) កិ. ធ្វើ, ប្រើ, ប្រព្រឹត្ត ។

ទុត្តមគតិ = (ម.ថ. អ៊ុត–ដំគៈត) ន. គំនិតដ៏ថ្លៃថ្លា, គតិដ៏ល្អ ។

បត្តម្ប = (ម.ថ. អ៊ុប៉ុត–ប៉ម) កិ. ទំនុកបំរុង, គាំទ្រ, ទល់-
ទ្រ, ជ្រំជ្រែង ។

ពាក្យអាក្រាក់ប្រើ

ឱ. អក្ខរាវិរុទ្ធ

អំពីស្រៈ ិ ី ឹ ឺ ុ ូ

ពេក្យណាដែលមានស្រៈ ិ ប្រែកបអក្សរ ម ខាងចុង,
ប្រែនតែសរសេរនឹងស្រៈ ី ,

ដូចជា:

ត្រីក្រឹម, ជ្រៃក្រឹម, ឈើខ្ចឹម, ម៉ែមខ្ចឹម, ញ្ញឹម, ទាទឹម, ទឹមគោ, ឆឹមឆង្គៀស, ដ្ឋឹមគ្នា, សង្ឃឹម, ស្ងឹម ។ល។

ប៉ុន្តែមានសរសេរជា ៉ + ម ខ្វះវែង

ដូចជា:

រិម, ស្ងិម, ស្រិម ។ល។ តែគេនិយមជាយ៉ាងណាក៏ដោយក៏នៅតែអាចសរសេរទឹង ៉ + ម ជាដកបវែង ។ រឿរលែងតែពាក្យនោះជាពាក្យចាំបាច់ត្រូវសំស្ក្រឹត,

ដូចជា:

ពិម្ភ ពុម្ភ, សិម្ភៈ, ឆិម្ភ, ប្រឹមប្រឹយ ។ល។

២៣. បេទ្ធមហាត្ថៈគឌ្ឋ

នៅប្រទេសឥណ្ឌា មានសភាពផ្សេងពីប្រទេសដទៃ; ប្តូលិកលក្ខណៈ, កិច្ចរស់នៅដោយសុចរិត, ការប្តូរជីវិតរបស់ទូន ជាសភាពដែលគេពេញចិត្តជាងគេបំផុត ។ ក្នុងប៉ុន្មានចាំមុននេះ ទុត្តមគតិលោកគន្ធ ជាន ប្តូលទៅស្ថិតនៅក្នុងសាច់ឈាមពួកប្រជារាស្ត្រហិណ្ឌូ គ្រប់ជាន់ថ្នាក់; ទុត្តមគតិនោះជា ទុត្តមគតិរបស់ជាតិ ដែលដុះក្នុងសន្តានចិត្តគ្រប់ ៗ គ្នា, តែគុណភាពនឹងសេចក្តីពាប់អាន នៃពួកប្រជារាស្ត្រ មកពីប្តូលិកលក្ខណៈរបស់លោក; ឥឡូវនេះស្ថានការណ៍នេះបាយប្រទេសឥណ្ឌា មិនត្រូវនឹងគំនិតរបស់លោក, លោកគន្ធក្តៅក្រហល់ទៅជា ប្រឹងប្រែងខ្នះខ្នែងខាងសង្គមកិច្ច នឹងសេដ្ឋកិច្ចទៅវិញ ។ តែជាការភ័ន្តច្រឡំដោយពិត បើយើងស្មានថាសមត្ថភាពរបស់លោក ខាងផ្លូវនេះបាយបាយហិណ្ឌូជាវត្តអតីត: សមត្ថភាពនឹងពេលភាពនោះ ស្ថិតនៅ

ដដែល ហើយបើមានកិច្ចការខាងនយោបាយ ល្មមនឹង
ប្រព្រឹត្តទៅបាន លោកក៏សំដែងអានុភាពរបស់លោកក្នុង
ពេលនោះមិនខាន; លោកកម្រនឹងបាត់ការពេញលេញ តែ
បើការនោះ ត្រូវបំពេញដោយកលល្បិយកិច្ចដ៏ប្រសើរ លោក
កន្ធងផ្សែដោយម៉ឺងម៉ាត់ ។

ក. ពាក្យពន្យល់

លន្ទឹ = (ម.ព. កង្ខាអដ្ឋបទលេខ ៣៧) ។

សភាព = (ម.ព. កង្ខាអដ្ឋបទលេខ ៣) ។

បុគ្គលិកលក្ខណៈ (ម.ព. កង្ខាអដ្ឋបទលេខ ២៣) ។

សុបរិតត = (ម.ថ. សុបរិតត) ន. ការប្រព្រឹត្តល្អ, សេចក្តី-
ប្រតិបត្តិត្រឹមត្រូវ

គតិ = (ម.ព. កង្ខាអដ្ឋបទលេខ ៣៧) ។

ទុគ្គតិ = (ម.ព. កង្ខាអដ្ឋបទលេខ ២២) ។

ស្ថិតនៅ = កិ. តាំងនៅ, ដំកល់នៅ ។

ប្រជារាស្ត្រហិណ្ឌូ = ពពួកភស្ត្រជាតិសណ្ឋៅតាំងមូល ។

សង្គ្រាមបិត្តុ = (ម.ថ. សន់ - ជាន -) ន. បិត្តុគំនិតអធ្យាស្រ័យ

គុណភាព = (ម.ថ. គុណ:ភាព) ន. ភាពនៃគុណ, គុណ

ប្រយោជន៍ទូទៅ ។

ស្ថានការណ៍ = (ម.ថ. - ការ) ន. ហេតុការណ៍, រឿង

រ៉ាវ, ហេតុនៃទីតាំង ។

នយោបាយ = ន. ខ្មាយជាគ្រឿងដឹកនាំ (politique) ។

សង្គមកិច្ច = (ម.ថ. ស័ង - គំម:កិច) ន. កិច្ចការកង

សង្គម (action social) ។

សេដ្ឋកិច្ច = (ម.ថ. សេត - ឋ:កិច្ច) ន. កិច្ចការប្រៃសីរ

បំផុត, មុខរបរដ៏ឧត្តម, មុខការរបរដែលមានប្រយោជន៍ដ៏

សំខាន់ក្នុងប្រទេសនីមួយៗ (économie) ។

សម្ផត្តិភាព = (ម.ប. ស:ម័ត-ប:ភាព) ន. ភាពនៃ
សេចក្តីអាចហាន, ភាពនៃសេចក្តីមោះម៉ុត ។

អព៌ព = (ម.ប. អ:ឳត) គុ. ដែលកន្ទួលទៅហើយ,
ដែលហួសទៅហើយ ។

ឆបេភាព = (ម.ប. ព:ល:ភាប) ន. កំឡាំងកំហែង ។

អាឆុភាព = (ម.ប.-ភាប) ន. អំណាច, តេជះ,
សេចក្តីអង់អាច, សេចក្តីក្លាហាន ។

ករណីយកិច្ច = (ម.ប. ក:-រ៉:ណីយ:កិច) ន. កិច្ច
ដែលគួរធ្វើ, ការងារដែលត្រូវធ្វើ (devoir) ។

១. អក្ខរក្រុង

រស- រស់- រ៉ស់- រួស

រស = (ម.ប. រស់) ន. សម្ផស្ស (អាហារនេះមានរសឆ្ងាញ់) ។

រស់ = ក. មានជីវិតនៅ (រស់នៅមួយរយឆ្នាំ បើមានសេចក្តី

ប្រមាទ ឈោកឈៅថាវស់នៅឥតអំពើ ទុកស្មើដូចស្មាប់ឆៅហើយ) ។

រ៉ស់ = ន. ត្រីស្រែកាមួយយ៉ាង (ត្រីរ៉ស់) ។

រួស = គុ. ឬកិ.វិ. រហ័ស, ឆាប់ (មនុស្សរួសមាត់រួសក; រួសពន់, រួសកយ, រួសរ៉ាវ) ។

អំពីស្រៈ ◌ + ញ ទីឥស្រៈ ឩ + ញ

គិញ = ន. ចារបុរស ។

ញៀញ = គុ. ខាំស្រាលៗ (ញៀញម្ជុ) ។

ទិញ = កិ. ដូរយកវបស់ដែលខ្លួនត្រូវការដោយប្រាក់ (ទិញអង្ករ) ។

ទំនិញ = ន. វបស់ដែលត្រូវទិញ (ទំនិញឡើងថ្លៃ) ។

ធ្មេញ = ន. អាការក្នុងមាត់សម្រាប់ខាំទំពា (ធ្មេញកណ្តុរ, ធ្មេញក្របី, ធ្មេញត្រី) ។

ព្រលឹងខ្មែរ
www.learnkhmer.free.fr

ពេញ = គ. ឬ គ. វ. ធ្វើឲ្យដល់បំនួន, ដែលដល់បំនួន, ដល់មាត់: ទឹកពេញពាង; កាន់ពេញដៃ; ពេញក្រមុំ; បំពេញវិជ្ជា ។

មិញ = ន. រំពេច: គាលនោះមិញ, អម្បាញ់មិញ ។

រំញ ៗ = គ. វ. ដែលហូរតិចៗ: ទឹកហូរញ ៗ ។

រេញ = គុ. ទេញ, ក្រៃស, លូតលាស់បំរើនមិនរួច: សំបូងរេញ, ប្រសុីថ្នាំងរេញ ។

លិញ = ន. ឥហាន ។

លិញគំញ = ន. ឥហានសម្ងាត់, ចារបុរស ។

លេញ = ន. ឈ្មោះត្រីមួយប្រភេទ (ត្រីលេញ) ។

វិញ = និ. ទៀត, ដូចដែល (ត្រឡប់មកវិញ) ។

រេញ = គ. ត្រេកញ៉ាប់មញ្ជូលដួង (រេញខ្យែ, រេញគំនិត គា) ។

២៤. ស្រេដ្ឋកិច្ចប្រទេសគឺល្អៀសម័យមហាត្មៈគន្ធី

បើចង់យល់ច្បាស់នូវស្ថានការណ៍ប្រទេសឥណ្ឌៀ, គេ
ត្រូវយល់ហេតុការណ៍ពិតត្រឹមត្រូវ នៃស្ថានភាពលោកមហាត្មៈ
គន្ធី ដោយហេតុថា អាទិភាពនៃបុគ្គលិកលក្ខណៈរបស់
លោក គួរជាទីជ្រះថ្លាសម្បឹមអស្ចារ្យ ទាល់តែមិនយូរប៉ុន្មាន,
លោកអាចណែនាំឲ្យប្រជាជនយល់ហើយធ្វើតាមលោក,
ប្រតិបត្តិតាមលទ្ធិប្តូរតួមគតិរបស់លោក។ លោកជាដួងវិញ្ញាណ
បំពោះប្រជាជាតិឥណ្ឌៀទាំងមូល អាចញ៉ាំងឲ្យមនុស្សទាំង
ប្រទេសចលាចលបាន ។ ពួកមេនាយោបាយឯទៀតប្រឹង
ចូលមកដិតលោកទំាងយកលោកជាបង្អែក; លោកក៏បាន
ពន្យល់បក្ខពួកទាំងនោះ ឲ្យប្រតិបត្តិតាមមតនាយោបាយរបស់
កិច្ចរបស់លោក យកមតិនេះទៅអប់រំជនជាតិឥណ្ឌៀ ក្នុង
ភូមិនិគមជនបទ ឲ្យធ្វើតាមកម្មវិធីខ្នាតតូច ។ កម្មវិធី
នេះ គឺសេចក្តីប្រឹងនាយោបាយគ្រប់បែបយ៉ាងគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ

ត្បាញរៃកបា្លសនៅតាមភូមិ ឧ.ធ.និយមប្រើតែសំពត់កបា្លស
ដែលឆ្នៃខ្លួនឯងមកស្លៀកពាក់; ពាក្យ "ខ័តជារ" ប្រែថា
"សំពត់អាចុះត្បាញនៅគ្រឹហ៍ខ្លួន" ។

ក. ពាក្យពន្យល់

សេដ្ឋកិច្ច= (ម. ព. កង្ឃអត្ថបទលេខ ៤៣) ។

សម័យ= (ម. ព. កង្ឃអត្ថបទលេខ ៣៧) ។

ស្ថានការណ៍= (ម. ព. កង្ឃអត្ថបទលេខ ៤៣)។

ស្ថានភាព= (ម. ព. កង្ឃអត្ថបទលេខ ៤៧)

អាទុភាព= (ម. ព. កង្ឃអត្ថបទលេខ ៤៣)

បុគ្គលិកលក្ខណៈ= (ម. ព. កង្ឃអត្ថបទលេខ ៤៣) ។

បលាបល= (ម.ថ. ច:ល"-ចល់) គ. ជ្រុលជ្រើម, រាំដើម
រាំដួល ។

មិញ= (ម.ថ. ម:ត) ន. សេចក្តីយល់ឃើញ, គំនិត ។

កម្មវិធី= (ម.ថ.ភ័ម-ម:-) ន. របៀបនៃការងារ (programme) ។

គ្រឹហ= ន. ផ្ទះ (villa) ។

១.អក្ខរាវុទ្ធ

អំព៉ស្រៈ ◌ + ប ឧងស្រៈ ◌ + ប

គគ្រឹប= គុ. ដែលមានអាការគ្រិច ។ ដោយជង្ហឹប្ញុះ (ជង្ហឹប្ញុះគគ្រិច) ។

គ្រឹប= ភ. ចៀសវាង (ចោរគេចពីប៉ូលីស) ។

គ្រិប ។ = ភ. វិ. ដែលកំរើតញាប់ៗ (ជង្ហឹប្ញុះគ្រិចៗ) ។

គ្រែប= ន. ឈ្មោះឈើមួយយ៉ាង (ដើមគ្រែប) ។

គ្រែប= គុ. ឬភ. ដែលភ្លាត់សរសៃ (ដៃគ្រែប, គ្រែបដើង) ។

ឃ្លឹប= ន. ឈ្មោះក្របមួយយ៉ាង(ក្របឃ្លឹប) ។

ឈ្លៀប= គុ. ចាប់ច្របាច់ដើម្បីឲ្យបែក(ឈ្លៀចគៀច) ។

ញៀប= គុ. សង្កត់ឈ្លៀចបំពៀច (ញៀចសង្កៀច) ។

ទឹប= គុ· ប្រុចចាក់ដោយទ្រនិច (ឃ្មុំទឹច, ខ្យងទឹច) ។

ទ្រែងឹប= ន. អាយុវ: ស្រួចមុតមានពិស (ទ្រនិចឃ្មុំ)។

ធៀប= គុ. បិទកែក (ធ្វើការកុំឆ្លៀតកែក) ។

ធឹប= (ម.ព· ទិច) គុ.ឬ គុ.វិ. មិនដែលដាច់ (នៅជាប់ជាទឹប) ។

ប្រែទ្រៀប= គុ. ដេរប្រាច់ឲ្យរឹងាស (ប្រាទេចផ្ការសា)។

ពន្លឹប= គុ. ភ្លើឲ្យរលេច (ពន្លឺចទូក) ។

ពពឹប= គុ. ដែលសើមក្រខ្វក់ខ្លាំង (ដីសើមពពិច) ។

ពពៀប= ន. ឈ្មោះសត្វស្លាបមួយយ៉ាង (សត្វ

ពាពេច) ។

ពៅប៉ែ= (ម.ប. ពេប) ន. ពាក្យស័ដ៏ (ពាក្យ

ពេចន៍) ។

ព្រៃប= ក. ញាក់ទទាក់ស្ងាប (និយាយចំពោះលលក

ណ្ងាល) លលកព្រៃប ។

២៥. របៀបសូត្រសូន្មរកហ៊ា

ម្ដុនដំបូងត្រូវរៀនហាត់ទំកប្ដូហាត់សូត្រ ត្រង់សេចក្ដី
ដែលគួរបញ្ចេញបញ្ចូលតែម្នាក់ឯងឲ្យស្ទាត់ជាមុនបង្ហើយ សឹម
ចូលទៅសូត្រក្នុងទីប្រជុំតូច-ធំ ។ ពេលដែលសូត្រនោះ ត្រូវ
សូត្រមួយៗឲ្យច្បាស់ៗឲ្យពេញសម្លេង តែកុំឲ្យជ្រុលជល់ទៅ
ស្រែក ត្រូវលៃឲ្យល្មមជល់សំឡេង កុំឲ្យតឹងពេក ធូរពេក
កុំឲ្យញាប់ពេក រង្គើលពេក ឲ្យមានវគ្គមានឃ្លា, ត្រូវកាន់
ស្មារតីឯកាន់ចូកពាជាអ្នកនិងធឹង, កុំរាសដៃផ្ងារឡើងនឹង
ផាប់ចុះ, កុំក្រមាច់លេង, កុំស៊ីបខ្លួនឯងនាំឲ្យសាបចូកពា, បើ
ចង់សើចខ្លាំងទប់ពុំបាន ត្រូវបង្ហើសូត្រមួយស្របក់សិន ដល់
ស្រួលខ្យល់ សឹមសូត្រតទៅទៀត, ត្រូវតាំងចិត្តថា អ្នកស្ដាប់
នាំងអស់ស្មូនតែនៅក្រោមអំណាចឬ ក្រោមឧបាទរបស់ខ្លួន,
មិនត្រូវឱនឈ្ងោកឬងើបទៅលើទេ, មិនត្រូវចាលភ្នែកឲ្យ
ហួសពីបរិសទ្យអ្នកស្ដាប់, ត្រូវឆ្លៀតភ្នែកឲ្យរឹង អាចសម្លឹងអ្នក

ស្ពាប់មិនញាច, មិនត្រូវឧបដៃទឹមបង្អែះឬច្រត់ដៃទៅលើ
វត្ថុផ្សេងៗ ។ ពេលក្រោកឈរក្តី អង្គុយប៉ុនទៅវិញក្តី មិនត្រូវ
រហស់រួសពន់ពេកឬយឺតពេកទេ ។

ក. ពាក្យពន្យល់

សូត្រ=(ម ថ.សូត) ក. ឋាតាមសេចក្តីដែលសរសេរស្រាប់ៗ

សុំផ្លូរកហ៊ា= (ម.ថ. សុនទ·រ:ក:ហ៊ា) ន. សំដីគួរចង់ស្តាប់,
ពាក្យសម្រាប់ថ្លែងក្នុងសន្និបាត ។

រីគ្គ= (ម.ថ.រ័ក) ន. សង្កាត់, ក្រុម, ស្ទើរ ។

ស្នាវព្រី= (ម.ថ.ស្នាវដី) ន. សេចក្តីទឹកឃើញ, ការចាំបាន,
សតិ ។

ក្រមាប់= ក. កំប្លែង, ធ្វើឬកពាដូចស្វា ។

ឱវាទ= (ម.ថ.អោ-វ៉ាត) ន. ដំបូន្មាន, អនុសាសន៍ ។

បរិស័ទ្ធ-ស័ទ្ធ= (ម.ថ.បរិសត) ន. ពួកជនដែលប្រជុំ

គ្នា, ពួកជនដែលស្នេហ៍គ្នារួមគំនិតមកស្លាប់ជូលគ្នា ។

មិនញ្ជោប= ក. មិនខុនដោយអាការញ្ជើត ។

ខ. អក្ខរាវិរុទ្ធ

ព្រៃបៗ = គុ. ឬ ក. វិ. ដែលស្រក់ប៉ុនរឿយ ។ (ក្ងែងរលឹមព្រៃបៗ) ។

ព្រៃប = ក. ពាសទឹងក្បាល, ជាន់ទឹងដើង, បាក់ទឹងក្អូតដោយពេញកំឡាំង (ដំរី ព្រៃប) ។

ព្រៃប = ន. ឈ្មោះជូសរឹមួយយ៉ាង (ជូសរឹព្រៃប) ។

ភ្លៃប = ក. ចាំមិនចាន (ក្មេចមេរៀន) ។

មិប =ក. ប៉ប្រិចភ្នែកជាសញ្ញា (មិចភ្នែកឲ្យគេ) ។

មិប ក. = បិចយ៉ាងឆ្ងន់ដៃ (មិចថ្ពាល់ក្មួនក្មេង) ។

ម៉ែបជូម្ដែប= ន. អ្វី, យ៉ាងណា (យ៉ាងម៉េចគេ?)

ម្រែប = ន. ឈ្មោះដំណាំមួយយ៉ាង (ដើមម្រែច) ។

រែប = គុ. ដែលស្មុះបន្តិច ។ (សំពត់រេចជាយ) ។

លំប = ក. ចូលចេកបំបាត់ភ្លៅ (ទូកលិច; ថ្ងៃលិច) ។

លិំប = (ម. ថ. ឡិច) ន. ឈ្មោះទិសដែលព្រះអាទិត្យអស្តង្គត (ទិសខាងលិច) ។

លែប = ក. ចេញពីទីកំបាំង (ស្រាប់តែយើញរលេចផ្ទឹមពីក្នុងដែព្រមក) ។

លែប = ក. ជ្រាបហូរចេញ (ទឹករលេចពីភ្លឺស្រែ) ។

លែប = ក. រៀនចេញ (គ្រាប់ឈើដុះលេចពន្លកពីក្នុងដី) ។

លែប = ក. ផ្សាយចេញ (លេចដំណឹង, លេចសំដី) ។

លែប = ក. បង្ហាញមុខឲ្យយើញ (ប៉ុះទើបនឹងលេច

ម្ខុរមកពីណាហ្នឹង ?) ។

លៀប= គុ. ដែលមិនតត់ (ផ្ទះលៀប, ពាងលៀប) ។

លៀប= ន. ឈ្មោះដំបៅមួយយ៉ាង (ដំបៅលៀប) ។

វិប= កិ. ស្បាញ្ជ្រែទ្បាប់ប្ដូងក្លិតមុខបូលមកវិញ (វិចជាយ កន្ទុល) ។

វិបៗ= កិ.វិ. ដែលបក់រឿយៗ (គោបក់កន្ទុយវិបៗ) ។

រៀប= កិ. ធ្វើឲ្យជាបង្វែច (រៀបសំពាយ, រៀបចាយសំណុំ)។

២៦. កែវភ្នែកនឹងកែវប្រាជ្ញា

ពន្លឺកែវភ្នែកយើងដែលភ្លឺនោះ មិនមែនភ្លឺតាមទំនើងខ្លួន

ឯងតែម្យ៉ាងទេ គេងអាស្រ័យពន្លឺខាងក្រៅផង បើមានតែ
កែវភ្នែកមិនមានពន្លឺថ្ងៃនឹងពន្លឺភ្លើងខាងក្រៅជាជំនួយផងទេ ក៏
មិនអាចនឹងមើលឃើញរូបពងអ្វីឲ្យជាក់ច្បាស់បានដែរ ឬថា
មានតែពន្លឺខាងក្រៅមិនមានពន្លឺភ្នែកផង ក៏មិនអាចនឹងឃើញ
នូវតម្កាងពួងបានដែរ ពន្លឺកែវភ្នែកនឹងពន្លឺខាងក្រៅត្រូវអា-
ស្រ័យគ្នាទៅវិញទៅមកជាធម្មតាទើបសម្រេចកិច្ចទៅបាន ។
ចំណែកកែវប្រាជ្ញាយើងក៏ដូចកែវភ្នែកដែរ បើមានតែ
ពន្លឺកែវប្រាជ្ញាខាងក្នុងប៉ុណ្ណោះ ឥតមានពន្លឺខាងក្រៅជាជំនួយ
ទេ ក៏មិនអាចនឹងដឹងការខ្លះត្រូវស្មុះស្មៃក្នុងបានទេឬ គឺថាបើ
មានតែប្រាជ្ញាម្នាក់ឯងមិនមានវិជ្ជាជាជំនួយ ទៅផ្គប់ជាជញ្ជាំង
កញ្ចក់ផងទេ ក៏មិនអាចនឹងឆ្លុះឲ្យដឹងការខ្លះត្រូវឬការអ្វីសព្វ
ចំពូកទៅបាន ឬថាបើមានសុទ្ធតែក្បួនខ្នាតយ៉ាងប្រើនដំកល់

ធ្លាក់ចិត្តចំពោះការសិក្សា តែមិនយកកែវគឺបញ្ញាខ្ចីទៅរៀនសូត្រ
ពិចារណាការពិសោធន៍ថាមានប្រយោជន៍ឬឥត
ប្រយោជន៍ផងទេ ពន្លឺកែវគឺកម្លាំងខ្លួនទាំង ក៏មិនអាចនឹង
សម្រេចប្រយោជន៍អ្វីបានឡើយ ។

តក. ពាក្យពន្យល់

ប្រាជ្ញា= (ម.ថ.ប្រាជ្ញា) ន. សេចក្តីដឹងច្បាស់;
ដឹងដែលកើតអំពីការរៀន, ស្តាប់, គិត; ការដឹងច្បាស់ឬ
សេចក្តីពិត (intelligence) ។

ពន្លឺ= ន. សភាវៈដែលភ្លឺ; វត្ថុដែលភ្លឺ ។

កែវភ្នែក= ន. វត្ថុដ៏ថ្លាស្អាតដែលនៅបំពាក់កណ្តាលនៃ
ភ្នែក ។

ស្មូម= ន. សេចក្តីសប្បាយ; សេចក្តីសម្រាន្ត; ដំណើរ
ស្រណុក ។

ទុក្ខ= (ម.ប.ទុក) ន. សេចក្តីព្រួយ; សេចក្តីលំបាក (កាយ ឧ ធ ប ត្ត) ។

រុជ្ឈ= ន. (ម.ព.កង់អត្ថបទលេខ១) ។

ផ្តប់= ក. ទប់ឲ្យនឹង; កត់ទប់ឲ្យនៅនឹង) ។

កញ្ចក់= ន. កែវសម្រាប់ដុះស្រមោល ។

សព្វបំពុក= គុ. គ្រប់មុខគ្រប់យ៉ាង ។

បញ្ញាបក= ន. (ម.ព.កង់អត្ថបទលេខ១៤ ។

១. អក្ខរាវុន្ធ

អំពីស្រៈ: —+ បន៏ងស្រៈ: អ + ប់

អ្នកអានប្រឹនតែអានសំឡេងនេះដូចគ្នា, ឧទ. គុប្ប នឹង គុប្ប គឺអានស្រដៀងគ្នា ។ ដូច្នេះ នាំឲ្យអ្នកសរសេរពាក្យកំណត់ចំណាស់ៗ តែត្រូវសង្កេតវិធីយ៉ាងងាយដូចតទៅនេះ:

បំពោះវ្យញ្ជន: "គ" គ្មានប្រើពាក្យ "គុប" គ + ុ + ប) ឧទ្ធរណ៍

"ឃ" ពាក្យតម្រូវ "ឃ្ល" គ្មានប្រើពាក្យ "ឃ្លប់" (ឃ + ្ល + ប + ់) យ៉ាងនេះឧទ្ធរណ៍

"ង" គ្មានប្រើពាក្យ "ង្គុប" (ង + ្ + គ + ុ + ប) ឧទ្ធរណ៍

"ជ" គ្មានប្រើពាក្យ "ជ្ជុប" (ជ + ្ + ជ + ុ + ប) ឧទ្ធរណ៍

"ឈ" " "ឈ្ឈុប (ឈ + ្ + ឈ + ុ + ប) ឧទ្ធរណ៍

"ឈ្ល" " "ឈ្ល្លុប" (ឈ + ្ + ល + ្ + ល + ុ + ប) ឧទ្ធរណ៍

"ឈ" " "ឈ្ឈុប" (ឈ + ្ + ឈ + ុ + ប) ឧទ្ធរណ៍

"ទ" " "ទ្ទុប" (ទ + ្ + ទ + ុ + ប) ឧទ្ធរណ៍

សង្កេត.- វ្យញ្ជន: "ទ + ្" នេះ, បើជាពាក្យបាលីឬសំស្ក្រឹត, គេប្រើ ទ + ្ តែព្រាហ្មប្រើជាវ្យញ្ជន: "ព" ដូចជា: ទ្ធលាភ, ទ្ធាសិត ។ល។

"ន្ត្រែ" គ្មានប្រើឯកវចនៈ "ន្ត្រែប៉ំ" (ន + ្រ + ែ + ប៉ំ) ឡើយ មានតែពាក្យសំស្ក្រឹត ១ ម៉ាត់គឺ: ន្ត្រៃ តែព្រាហ្មប្តូរឯកវចនៈ

ពហុវចនៈ ។

២៣. ព្រហ្ម ទិដ្ឋ

មនុស្សដែលមានព្រហ្មទិដ្ឋនៅក្នុងខ្លួន បាត់ថាជា
មនុស្សខ្មែរខ្លះសំដៅជាធម្មតាលោកនេះ ទើលោកឯទៀត
ព្រោះបាត់ធម្មតាអ្វី ។ ដែលជាការចង្អៀតកំបាំងទាំងប៉ុន្មាន
ក៏ស្មុនតែជាកំប្លែ ជាអាហារ របស់អ្នកដែលមានព្រហ្មទិដ្ឋ
ទាំងអស់ មិនមែនជាកំប្លែជាអាហារបស់មនុស្សសាមញ្ញ ដែល
ឥតព្រហ្មទិដ្ឋនោះទេ ។ ឯមនុស្សដែលមិនមានយោបល់
ទើបំណែនាំឥរិយាបថក្នុងខ្លួនហើយ កុំថាឡើយមនុស្ស
បែបនោះតែម្នាក់ឯង ក្រែងមិនអាចទទួលធ្លុះធ្លាំងនោះបាន
ទេ បើមានខ្លួនប្រែនពប់រយពប់ពាន់នាក់ក៏ដោយ ក៏មិនអាចទើ
ជានាសម្រេចការដែលក្រេចង្អៀតនោះបានឡើយ ។ ឯការ
ទាំងឡាយអំបាលនោះ ស្មុនតែសំបាប់រង្គាន់របស់អ្នកមាន
ព្រហ្មដំរះទាំងអស់ មនុស្សបែបនេះកុំថាឡើយមានរូបប្រែន
ឆាក់ទើបអាចទទួលទ្រទ្រង់ការក្រេចង្អៀតនោះបាន ដោយ

ហោចទៅសូម្បីតែម្នាក់ឯង ក៏គង់អាចជានារងព័ប់បានពិត ។
មិនខាន ។

ក្រៅពីនិងរឿងទាំងពីរប្រការនេះ ព្រះពុទ្ធដីកាទ្រង់សរ-
សើរថាជាតែរដ៏វិសេស ជាគុណជាតិតែងធ្វើឲ្យសម្រេចនូវ
ប្រយោជន៍គ្រប់យ៉ាងគ្រប់បំពួកបាន ទើងថាជាទ្រព្យដ៏មានដម្លៃ
តែងជាប់ដៃគាន់ទៅមកជាមួយ ទើងខ្លួនក្នុងលោកនេះទើងលោក
ខាងមុខ ។

ក. ពាក្យពន្យល់

បង្អៀត= គុ. ដែលមិនទូលាយ; ដែលជ្រៀតជ្រៀត ។

មនុស្សមាមញ្ញ= មនុស្សឆ្មើងឆ្មៃ; មនុស្សជាន់ឆ្មើងឆ្មៃ ។

ហែហប់= ន. សេចក្តីយល់ឃើញ, ដំណឹងគិតយល់, គំនិត
ឆ្លុះយល់ ។

ប្រការ= ន. (ម. ព. ក្នុងអត្ថបទលេខ ១៦) ។

ឃ្លុះ= ន. ដំណើរដំពាក់ដោយកិច្ចនីមួយ ។

ជាជា= កិ. ទន្ទួលរ៉ាប់រងលើខ្លួន, ទន្ទួលអះអាង ។

អម្បាលនេះ= និ. ទាំងអស់នោះ ។

សំបាប់= ន. ក្តៅដំណែល, របស់ជាដំណែល, មតិក ។

រង្វាន់= ន. របស់ជាបំណាច់ដែលគេឲ្យដល់ជនណាមួយ ដោយសេចក្តីពេញចិត្ត ។

ជ្រែះ= កិ. ធ្វើឲ្យជ្រះ, ធ្វើឲ្យថាប់ស្រេច, កាត់សេចក្តីសាញ ។

ច្រែច្រង់= កិ. ជួយទំនុកបំរុង, កាន់កាប់រក្សា, លើកដំកើង ។

ដោយហេតុនៅ= និ. យ៉ាងនាបំផុត, យ៉ាងល្អិតល្អន់ ។

ពុទ្ធដីកា = (ម.ប. ពុទ្ធ-ធ:ដីកា) ន. ព្រះបន្ទូលរបស់ព្រះពុទ្ធ, ពុទ្ធវចន: គឺបាលីដែលជាគោលដើមនៃព្រះពុទ្ធសាសនា ។

សរសើរ= កិ. និយាយលើក, ពោលពណ៌នាទូន្មគុណ

របស់នរណាម្នាក់, និយាយសើច (admirer) ។

វិសេស= (ម.ថ. វិសេស) គុ. ប្រសើរ, ថ្លៃថ្លា, ខុសឆ្គងពីគេ ។

គុណជាតិ ឬ គុណជាតិ= (ម.ថ. គុណ:ជាត) ន. គុណ

គ្រប់យ៉ាង ។

១. អក្ខរាវិរុទ្ធ

"ង្ហ" គ្មានប្រើពាក្យ "ង្ហប" (ង+ ្ហ+ ុ+ប) ឡើយ ។

"ង" " "ង្គប" (ង+ ្គ+ ុ+ប) ឡើយ ។

"ព៉" " "ព៉ប" (ព+ប+ ៉) ឡើយ ។

មានតែពាក្យប្រើនព្យាង្គ ហើយជាប់ដោយព្យញ្ជន:ដទៃជា

ព្យាង្គខាងដើមផង ដូចជា:

កំពប់, ដីពប់ ។ល។

"ភ" គ្មានប្រើពាក្យ "ភុប" (ភ+ ុ+ប) ឡើយ ។

"យ" គ្មានប្រើពាក្យ "យុប" (យ+ ុ+ប) ឡើយ ។

ព្រលឹងខ្មែរ
www.khmerhumanities.ir

"ព្យ" មានប្រើពាំងពីរបែប, តែមានសេចក្តីសង្កត

ខ្សែតាយ៉ាងនេះ

លប់=ន. ប្រដាប់សម្រាប់ងាក់បក្សី (លលកព្រៃដាប់

លប់; លប់សម្រាប់ដាក់ទា) ។

លុប=គុ. ធ្វើឲ្យបាត់ស្នាម, បំបាត់មិនឲ្យមាន (លុប

អក្សរ, លុបអណ្តូង) ។

លុប=កិ. លាងដំរះដោយទឹក (លុបមុខ, លុបខ្លួន) ។

លុប=កិ. គ្របលើ (សំឡងឮលុបគេទាំងអស់) ។

លុប=គុ. ដែលបំបាត់គុណគេ(មនុស្សលុបគុណគេ)។

ប៉ុន្តែ គេអាចសរសេរជា: "លប់ប៉" (លប់+ប+ ') យ៉ាងនេះក៏

ចុន ។

២៨. ប្រទេសខ្មែរធំជាងលាវបំពោះសម្ព័ន្ធភាព

ខាងទាបាង

សន្ទិសីទទូលអាញ្ញត្តិ ន្ទូវខ្រមត្រៀងស្តីអំពីការ
បញ្ឈប់សង្គ្រាមនៅប្រទេសវៀតណាម ។ តាមន័យខ្រម
ត្រៀងនេះ មិនត្រូវឲ្យមានមូលដ្ឋានទ័ពរបស់រដ្ឋបរទេសណា
អាចតាំងនៅក្នុងតំបន់ទុកឲ្យធ្លុះគ្នា របស់ភាគីទាំងសងខាងបាន
ឡើយ ។ ភាគីទាំងពីរនេះត្រូវមើលងួនថែ កុំឲ្យតំបន់ដែលគេ
បែកឲ្យខ្លួននោះ ចូលក្នុងសម្ព័ន្ធភាពទាហានណាមួយ ហើយ
នឹងកុំឲ្យយកតំបន់នោះប្រើប្រាស់ ដើម្បីបង្កើតសង្គ្រាមជាថ្មី
ឬក៏នឹងបំរើនយោបាយបៀតបៀនឡើយ ។

សន្ទិសីទទូលអាញ្ញត្តិដែរ ន្ទូវសេចក្តីថ្លែងការណ៍នៃ
រដ្ឋកិច្ចាលប្រទេសកម្ពុជា នឹងប្រទេសលាវ តាមសេចក្តីថ្លែង
ការណ៍នេះ ប្រទេសទាំងពីរនឹងមិនត្រូវជាប់ដំណាក់ ដោយកិច្ច
ព្រមព្រៀងណាជាមួយនឹងរដ្ឋទាំងឡាយឯទៀតទេ ។ បើកិច្ច

ព្រមព្រៀងនោះមានការបង្ខំឲ្យប្រូលសម្ពន្ធភាពគាហាន ដែល
មិនស្របទៅតាមគោលការណ៍ទាំងឡាយ នៃធម្មនុញ្ញសហ-
ប្រជាជាតិ, ប្តូចំពោះប្រទេសលាវ ដែលមិនស្របគោល
ការណ៍នៃកិច្ចព្រមព្រៀង អំពីបទបញ្ឈប់សង្គ្រាមទាំងឡាយ
នៅប្រទេសនេះ, ប្តូជាពិសេសន្ធិភាពរបស់ខ្លួន មិនទាន់
សត្រូវមកគំរាម ជាពិនោះមិនអាចឲ្យមានមូលដ្ឋានច្បាស់
ទេសមកតាំងនៅលើដែនដីខ្លួនទឹងដែនដីលាវបានឡើយ ។

ក. ពាក្យពន្យល់

សម្ពន្ធភាព= (ម.ថ.សម-ព័ន-ធ:ភាព) ន. ភាពនៃការតាក់
តងរកគ្នានៅវិញនៅមក ។

សន្ធិសីទ= (ម.ថ.សន់-និសីត) ន. ការប្រជុំគ្នាដោយដំណើរ
ការ ។

អគ្គិយយ៉ាងស្ងាត់ស្ងៀម ។

អាញ្ញត្តិ= (ម.ថ.អាញ៉ាត) ន. សេចក្តីបង្គាប់; ពាក្យបង្គាប់;

ឧបគ្គាប់ ។

ជំងឺ=(ម.ប.នែ)ន. ការពិណនាំ; សេចក្តីពន្យល់ ។

ជួលដាច=(ម.ភ. កង្ខអត្ថបទលេខ ១ ៤០) ។

ប្រទេស=(ម.ប.ប-រ:-) ន. ប្រទេសក្រៅ; ប្រទេសដទៃ (étranger) ។

ផ្ទឹក្សា=ក. ប្រមូលគ្នាឲ្យជាដុំ; ប្រជុំគ្នាជាដុំ ។

ភាគី=ន. (ម.ភ.កង្ខអត្ថបទលេខ ១ ៤០) ។

ឆ្កែនបៃ=ក. ស្ងួនរកឮទុក; ថែរក្សាពុំឲ្យរង្គាយ ។

សង្គ្រាម=(ម.ប.សង្គ្រាម) ន. បំបាំង ។

ឧបយោគយ=(ម.ភ. កង្ខអត្ថបទលេខ ១ ៤៨) ។

សេចក្តីប្តឹងការណ៍=ន. សេចក្តីប្រកាសឲ្យ; សេចក្តីឲ្យដំណឹងជាសាធារណៈ ។

រដ្ឋាភិបាល = (ម. ថ. រ៉ត់..ហ៊ា-) ន. (ម. ព. កឝ្ឍអត្ថបទ ៤ ១ លេខ ៣៩) ។

គោលការណ៍ = ន. ខ្សែចក្តី, ហេតុដែលជាគោលចាំក; កស្តុតាងនៃច្បាប់ ។

ធម្មនុញ្ញ ឬ ធម្មនុញ្ញ = (ម.ថ. —ឆ័ម-ម: នុញ្ញ, —នុញ្ញ) ន. ឈ្មោះច្បាប់មួយក្រម សំដែងអំពីរបៀបតុលាការ ។

សហប្រជាជាតិ = (ម. ថ. ស:ហ:—) ន. ជាតិផ្សេងៗ គ្នាដែលរួបរួមកិច្ចព្រមព្រៀងជាមួយគ្នា ។

សន្ធិភាព = (ម. ថ. សន់—ធិ—) ន. ភាពឬដំណើរស្ងប់ សាន្តត្រាណ រាបទាប; ដំណើរសះជានឹងគ្នា ។

១. អក្ខរាវុន្ធ

អំពីស្រៈ ◌ + ◌ ង ទីង ស្រៈ អ + ◌ ង

"គ" គ្មានប្រើពាក្យ គុង (គ + ◌ + ង) ឡើយ ។

"គាំង" គប្បីសរសេរជា: " គ + ◌ំ + រ + ង + ◌ ' "

យ៉ាងនេះតែម្យ៉ាង ។

" ឃ្ល " គ្មានប្រើពាក្យ " ឃ្លុង " (ឃ + ◌ ្ល + ◌ + ង) ឡើយ ។

" ជ " គ្មានប្រើពាក្យ " ជុង " (ជ + ◌ + ង) ឡើយ ។

" ជង្ឃង " គប្បីសរសេរជា: " ជ + ◌ + ◌ ្ឃ + ង + ◌ ' " យ៉ាងនេះតែម្យ៉ាង ។

" ញ្ញ: ញង " គប្បីសរសេរជា: " ញ + ◌ + ◌ ះ + ញ + ង + ◌ ' " យ៉ាងនេះតែម្យ៉ាង ។

" ឲ " មានប្រើតាំងពីរបៃបៃ, តែមានសេចក្តីសង្កត្តខ្លួន

គ្នាយ៉ាងនេះ

ទ្រង់= ន. ផ្ទាំងសំពត់ឬក្រដាស ដែលមានពណ៌ឬរូប
ផ្សេង ។ សម្រាប់ប្រើជាកិត្តិយសក្នុងប្រទេសមួយ ។: ទង់
ជាតិ, ទង់សាសនា, ទង់ខ្មោច, ទង់ជ័យ ។

ពាក្យពីសេសដែលជាប់ដោយទង់

ទង្គិត់, ទង់ដែង, ទង់ហ្វាំ ។

ទ្រង់= ន. ឈ្មោះបក្សីមួយយ៉ាង: សត្វទុង ។

ទ្រង់ឬទ្រូង= ឧ. សូរអ៊ីនមួយដែលឮខ្លាំង: ភាំក្អើងឮញាញ
ឮសូរទុង ។

២៩. សេចក្តីសប្បុរស

ខ្មែរជាអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា តែងប្រដៅកូនចៅឲ្យកាន់
បត្តសប្បុរសនឹងលោកសង្ឃ នឹងសមយាចក ហើយអាណាត
មេត្តាដល់អ្នកកំសត់ទុគ៌តគោកយ៉ាកលំបាកផង ។ ហេតុដូច្នេះ
បានជាគេឃើញខ្មែរ ឲ្យទានធ្វើបុណ្យជារឿយ ។ កឋិនវត្តអា-
រាម ហើយគេជួយមនុស្សក្រីក្រគោកយ៉ាកលំបាក ឲ្យមានអា-
ហារបិណ្ឌបាតជីវិត ហើយនឹងសម្លៀកបំពាក់ល្អមសមគួរផង ។
ខ្មែរតែងតែដឹងលមនុស្សណា ដែលមានបត្តជាអសប្បុរស
អកតញ្ញូនឹងអ្នកដ៏មានគុណ មានមាតាបិតាគ្រូអាចារ្យ ហើយ
នឹងអ្នកដែលជួយទំនុកបំរុងផងដែរ ឲ្យបានប្រយោជន៍ផង ។
ជាដើម ។ គេមិនរាប់អានមនុស្សដូច្នេះទេ ហើយគេស្អប់ហើយ
គេមិនឃេកជាមិត្រសំឡាញ់ទេ ។

ទោះជាមានសេចក្តីចំណេញប្រកបដោយធម៌ដូច្នេះ ក៏
គង់នៅមានមនុស្សខ្លះមានបត្តកំណាញ់ ។ មនុស្សខ្លះមិន

ដែលធ្វើបុណ្យឲ្យទានសោះ ហើយកំណាញ់ទឹងខ្លួនឯងផង ។

ក. ពាក្យពន្យល់

សេចក្តីសប្បុរស= (ម.ថ.សប់-ប៉ុរ៉ស់) ន. សេចក្តីល្អដែល
ធ្វើដោយការអាណិតចិត្ត (charité) ។

ពុទ្ធសាសនា= (ម.ថ.ពុត-ធ:-) ន. ពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់
ព្រះពុទ្ធ (religion bouddhique) ។

លោកសង្ឃ= ន. អ្នកបួសក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ។

សុមរៀបចក= (ម.ថ.-យោចក់) ន. អ្នកសូមទានដែលក្រីក្រ
ល្អំបាកគេគេចយ៉ាក ។

ទុគ៌ត= (ម.ថ. ទុគ៌ត់) គុ. ដែលជួនវេសចក្តីលំបាក; ដែល
ក្រីក្រខ្លាំង, ដែលទីឥតល់ក្រ ។

វិត្ត= (ម.ថ.វ៉ិត់) ន. អារាមសម្រាប់នៅអាស្រ័យរបស់ពួកសមណៈ

អារាម= (ម.ថ.- ព៉ាម) ន. ប្រទេសឬទីដែលនាំទឹកចិត្តឲ្យរីក-

វាយសម្បាយ; (ក្នុងទីនេះ) សំដៅសេចក្តីថា វត្ត ។

ត្បុះត្បែងដៀលៗ= ក. និយាយបង្អាប់បន្ទះដោយបញ្ចេះបញ្ចោសអំពី

ទោសដែលខ្លួនមាន ។

អ្នសប្បុរស=(ម.ថ អ:សប់-ប៉ុរ៉ាស់) (ក្នុងទីនេះដា គុ.) ដែលមានចិត្តអាក្រក់, ដែលអាក្រក់ ។

អ្នកឆ្លាត=(ម.ថ.អ:ក:ឆ័ញ-ញ្ញ)ន. (ក្នុងទីនេះដា គុ.) ដែលស្ទើសគុណ; ដែលមិនដឹងឧបការគុណដែលគេបានធ្វើហើយ (ចំពោះខ្លួន) ។

គ្រូអាចារ្យ=ន. គ្រូដែលជាអ្នកប្រៀនប្រដៅ បង្វឹកបង្វឺនគំនិតមារយោគឲ្យបានត្រឹមត្រូវល្អ ។

សេចក្តីទូន្មាន= ន. សេចក្តីប្រៀនប្រដៅ (conseil) ។

កំពាត្បាត= (ក្នុងទីនេះដា កិ.) រំនិសិតស្វាញក្នុងការចាយវាយ ។

១. អក្ខរាវិរុទ្ធ

"ទំរង់" គប្បីសរសេរជា: "ទ + ◌ំ + រ + ◌ង + ◌់ "

យ៉ាងនេះតែម្យ៉ាង ។

"ទ្រ", មានប្រើទាំងឥរយ៉ាង, ប៉ុន្តែមានសេចក្តីសង្កេតខុសគ្នា

យ៉ាងនេះ

ទ្រង់= ភា. ប្រព្រឹត្ត, ការ: ព្រះសង្ឃទ្រង់ធម៌; ស្តេចទ្រង់ព្រះ

ពស្ត្រសៈ, លោកសង្ឃទ្រង់ចីវរ ។

ទ្រង់= បុ. ស. (រ. ស.) ព្រះអង្គ (សូមទ្រង់ទ្រាស្រព្រះរាជទាន

អភ័យគោស) ។

ទ្រង់= ន. ទំរង់, សណ្ឋាន, លំនាំ, ពង, រូប(តុនេះមាន

សណ្ឋានទ្រង់ទ្រាយកូរឲ្យស្រឡាញ់) ។

ទ្រុង= ន. ប្រដាប់សម្រាប់ដាក់សត្វ: ទ្រុងមាន់, ទ្រុងខ្លា,

ទ្រុងត្រី ។

"ផ្ដាំ" គឬ៎សរសេរជា "ផ+ ាំ+ ' " យ៉ាងនេះតែម្យ៉ាង ។

"ផ្ដាំ" (ឆ្នូតត្រី) គឬ៎សរសេរជា: "ផ+ + ាំ" យ៉ាងនេះ
តែម្យ៉ាង ។

"ផ្ដាំ" (បញ្ចូលឆ្នូត, ខ្សែបឆ្នូត, ម៉ើលទៅឃើញឆ្នូត) គឬ៎
សរសេរជា: (ផ+ + +ាំ) យ៉ាងនេះតែម្យ៉ាង ។

"ផ្ដាំ" (ផ្កដ់ចង្ហាន់, ផ្កដ់គ្រឿងប្រើប្រាស់) គឬ៎សរសេរ
ជា: "ផ+ ាំ+ ' " យ៉ាងនេះតែម្យ៉ាង ។

"ព" មានប្រើពាំងពីរយ៉ាង, ប៉ុន្តែមានសេចក្តីសង្កេតខ្សែ
គួរយ៉ាងនេះ

ពង់= កិ. បំពេញ, បំអែង: ក្រុងពង់ ។

ពង់= កិ. ដោះរាល់គ្នាទៅវិញ: ពង់ខ្លះ ។

ពង់= កិ. (ន.ប្រ.) ក្រែអែត ក្រអោង: ចូកពង់ ។

ពុង= ប. ពាក្យសម្រាប់និយាយផ្សំនឹងពាក្យពោះ: ពោះពុង ។

ពុង= ន. ពោះ: ម្ដាយមានពុង, ពេលគាត់នៅផ្ទះ, គាត់ចោមពុង ។

ខែពុង= ខែដែលចាំបាច់តែពោះសត្វ ។

៣០. សមាធិ

ចិត្តាជាវលេកថាមពលេ ដែលញាប់ញ័រចេញទៅក្នុង

សរីរកាយ ប្រកាសចេញទៅត្រូវជាអំពើចិត្តា នឹងមានកម្លាំង

ខ្លាំងប្លែកឡូយស្រេចហើយនឹងការគិត បើគិតរវើរវាយ ចិត្តា

ពុំមានកម្លាំងល្មមនឹងសំដែងឲ្យយើញប្រចក្សទេ បើគិតតែពី

ចិត្តានោះដោយយកចិត្តទុកដាក់ ទើបចិត្តានោះប្រកបដោយ

កម្លាំងខ្លាំង។ ដែលញ៉ាំងចិត្តឲ្យខ្ចែងរែងល្អគឺសមាធិ ។

សមាធិគឺការដំរង់កម្លាំងចិត្ត សំដៅចំពោះចំណុចណាមួយ

ដោយមិនរវើរវាយ ឬងាកទៅរកអារម្មណ៍ ឬហេតុការណ៍ដទៃ

ដែលគ្រាកជានៅទីជិតខាងនោះ ។ កែវឆ្នុះដែលទាញរស្មីព្រះ

អាទិត្យ ប្រមូលធ្នុំទៅលើក្រដាសមួយសន្លឹក ក្រដាសនោះក៏

ឆេះ មានសេចក្តីយ៉ាងណាមិញ ឯការប្រមូលកម្លាំងចិត្តធ្នុំទៅ

ក្នុងអារម្មណ៍តែមួយ អាចឲ្យចេញពន្លឺបានក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

ដូច្នេះ ការតាំងចិត្តជាសមាធិនាំឲ្យងាយដោះស្រាយនូវប្រស្នា

ផ្សេង ។ ឬគិតការអ្វីមួយបានដោយឆាប់រហ័ស ឬបេះចាត់
ការបានភ្លាម ។ ឬធ្វើកិច្ចការទាំងឆ្ការយបានដោយរហ័ស
ហើយល្អផង ។ សមាធិចិត្តជាលក្ខណៈនៃជនជាឯតទគ្គ
បុគ្គល ។

ក. ពាក្យពន្យល់

សមាធិ= (ម.ថ. ស:ម៉ា-ធិ) ន. ដំណើរស្ងប់ចិត្តស៊ប់
ក្នុងអង្គឈាន, ការប្រុងប្រយ័ត្នស្ងប់ចិត្តក្នុងគន្ថធម៌
រម្ងាប់ដែលរំពឹង, ការនឹកពិចារណាស្ងប់ចិត្ត ។

ចិត្ត= (ម.ថ.ចិន-ដា) ន. សេចក្តីគិត, គំនិត (Pensé)

ចាមពស= (ម.ថ. ចាម:ពស់) ន. កំទ្រាំងពស់ ។

សរីរក្ខាយ= (ម.ថ. ស:រ៉ី:-) ន. រូបកាយទាំងស្រុង,
ខ្លួនប្រាណ; កម្រងនៃរូប ។

ប្រកាស= កិ. ថ្លែង, សំដែងប្រាប់ឲ្យដឹង ។

ព្រះមឹងខ្មែរ
www.samnangkhmer.net

ប្រែបក្ស= (ម.ព.កង្ខអត្ថបទលេខ ៣) ។

ខែងវែង= (ម.ព.កង្ខអត្ថបទលេខ ៤០) ។

អារម្ម៉ណ៍= (ម.ព.កង្ខអត្ថបទលេខ ៤១) ។

វស្ស= (ម.ព.កង្ខអត្ថបទលេខ ១៣) ។

ប្រែស្ប= ន. ចំណែក, សេចក្តីអាថ៌កំបាំងផ្សេង ។

សមាធិប៊ិត្ត= ចិត្តដែលមិនរវើរវាយ, ចិត្តដែលស៊ប់ស្ងួន ។

ឯតទគ្គបុគ្គល= (ម.ថ.អេត:ទ័ក-គ:បុកគល់)

ន. បុគ្គលឬបុរសដែលគេលើកថាលើសលែងឬប្រសើរ

ជាងគេខាងមុខការឬបំណែងវិជ្ជាណាមួយ ។

ឲ. អក្សរកាវ៉ុន្ធ

"ព្រែង" (វន្ទឈើឬវន្ទសត្វ: ព្រង់ជាស) គឬសរសេរ

ជា: "ព + ្រ + ែង + ') យ៉ាងនេះតែមក៏ផង ។

"ភ្ជុំ" (ស្បូរពួរដោយឆ្អាយ ឬមែកឆ្កឹងទឹកជារដើម) គប្បី

សរសេរជា: "ភ្ជ + ុ + ំ" យ៉ាងនេះតែម្យ៉ាង ។

"ភ្ជុំ" (ឆ្អាក់ក្នុងទឹកឮស្បូរក្ងួង) គប្បីសរសេរជា: "ភ្ជ + ុ + ំ" យ៉ាងនេះតែម្យ៉ាង ។

"មមុំ" (សត្វមមង់នៅក្នុងផ្ទៃល្ហា) គប្បីសរសេរជា: "ម + ម + ុ + ំ" យ៉ាងនេះតែម្យ៉ាង ។

"ម្ពុំ" (ដេកក្នុងម្មង) គប្បីសរសេរជា: "ម្ព + ុ + ំ" យ៉ាងនេះតែម្យ៉ាង ។

"យ្យុំ" (ហូរយង់) គប្បីសរសេរជា: "យ្យ + ុ + ំ" យ៉ាងនេះតែម្យ៉ាង ។

សន្ថែន.-យ្យ + ុ + ំ គ្មានប្រើឡើយ ។

ទោះបីពាក្យពីរព្យាង្គក៏ដោយ ប្រើតែ យ + ុ + ំ តាំងអស់ តែ

បំពោះតែព្យញ្ជន: (យ) នៅខាងដើម ដូចជា យង់ឃ្នង
យង យល ។ល។

បើព្យញ្ជន: "យ" នៅខាងបុងរហើយជាពាក្យពីរព្យាង្គ
នោះមានសរសេរជា "យង់" ខ្លះ "យុង" ខ្លះ ដូចជា:

ប្លាយង់ = សរសេរនឹង "យង់" ។

ត្រយុង = " "យុង" ។

៣១. សង្ខិត្តសាសនា

ភពនេះ មានសាស្ដាចារ្យជាច្រើន ដែលជា
អ្នកបង្កើតលទ្ធិសាសនាផ្សេងៗ មានពុទ្ធសាសនា, ព្រាហ្មញ្ញ-
សាសនាជាដើម ។ បណ្ដាសាស្ដាចារ្យទាំង
អម្បាលនោះ, ព្រះបរមគោតមបរមសាស្ដា ជាអ្នកបង្កើតលទ្ធិ
ពុទ្ធសាសនា ។ ពួកយើងជាពុទ្ធបរិស័ទបានដឹងច្បាស់ហើយ
ថាព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់មិនយល់ព្រមថា មានអាត្មាទេពមានបុគ្គ
ណាមួយ អាចបង្កើតផែនដីនឹងសត្វលោកនោះទេ ។ ព្រះ
អង្គពិចារណាឃើញច្បាប់ធម្មជាតិរបស់មនុស្សសត្វលើផែន
ដីនេះ ស្មុគស្មាញនៅក្នុងវិបរិណាមធម៌ ប្រកបដោយទុក្ខ
លំបាកគ្រប់យ៉ាង, មិនបីតែនៅជាស្ថាពរតាមប្រក្រតី នឹងមិន
លុះកង់រំណាចរបស់ខ្លួន, មានសភាពសោះសូន្យទេ ។
ព្រះពុទ្ធជាស់តឿនឱ្យសត្វលោកពិចារណា សេចក្ដីទុក្ខ
គ្រប់គ្នា កុំធ្វេសប្រហែសថ្លៅលោកព្យាបាទកឿងបង្កវិវេទវេង

មនុស្សលោកឬសត្វជាតុំធំពួង ។ ត្រូវប្រព្រឹត្តធម៌ជាកុ-
សលទឹងមានមេត្តាចិត្តស្រឡាញ់រាប់អានគ្នាទៅវិញទៅមក ។
ក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រ បានបង្ហាញឲ្យយើញកសុតាងស្រាប់ថា តាំង
ពី ២.៥០០ តំមកហើយ តុំមានការបង្ហូរឈាមណាមួយដោយ
យកនាមព្រះពុទ្ធថា ជាអ្នកដឹកនាំនោះឡើយ. ។

ក. ពាក្យពន្យល់

លទ្ធិ= (ម. ព. ក្នុងអត្ថបទលេខ ៣៧) ។

ពុទ្ធសាសនា= (ម. ព. ក្នុងអត្ថបទលេខ ៤៩) ។

ពិភពលោក= (ម. ព. ក្នុងអត្ថបទលេខ ៤៤) ។

សាស្ត្រាចារ្យ= (ម. ថ.-ចារ) ន. អាចារ្យជាអ្នកដឹក
នាំខាងលទ្ធិសាសនា ។

ព្រហ្មញ្ញសាសនា= (ម. ថ. ព្រំម្ញ-ញ: សា.-ស្នា)

ន. សាសនាដែលជាប់ខាក់ខងដោយសេចក្តីប្រកាន់ជឿថា

មហាព្រហ្ម ជាអ្នកបង្កើតពពួកសត្វ, សាសនារបស់ពួក
ព្រាហ្មណ៍ (Religion brahmanique) ។

គ្រិស្តសាសនា= (ម. ថ. គ្រិស-សាស្ន) សាសនា
របស់ព្រះគ្រិស្ត Réligion chrétienne ។

បរមគោតម= (ម. ថ. បរ៉ុម-គោ-ដំ) ព្រះបរមនាម
នៃព្រះអរហំសម្មាសម្ពុទ្ធ ។

ពុទ្ធបរិស័ទ= (ម. ថ. ពុ៉ត-ធ បរ៉ិសត) ន. អ្នកកាន
សាសនាព្រះពុទ្ធ ។

អាទិទេព= ន. ទេវតាដែលជាអ្នកសាងលោក(Dieu) ។

ឥន្ទ្រ= (ម. ថ ឥ៉ត) ន. តេជះ, អំណាច, សេចក្តីអង់អាច ។

សត្វលោក= (ម. ថ. សាត-) ន. ពពួកមនុស្ស
សត្វដែលអាស្រ័យនៅលើផែនដី ។

ជីវាភាព= (ម. ៣. ភូ៉ឆអត្ថបទសេ ១) ។

វិបរីតភាវធម៌= (ម. ថ. វិប៉ៈរុ្ណាភ ម.ឆ័រ)ន. ធម៌
ប្រែប្រួល, សភាវៈផ្លាស់ប្រែ, ដំណើរមិនទៀង ។

ស្ពាយ= គុ. មាំមួន, រឹងប៉ឹង, ជិតដៃ, ខាប់ខ្ជួន ។

ស្រអាក= ក. ស្ងួតបង់បាន, ស្រុកាដោយដំពាក់ចិត្ត

ស្រាយចូន= ក. គូសបន្ទាត់, បង្គំនូរ ។

ស្រីចូន= ន. ដង្កូវ, ដំណើរទាស់នៃឯកតា ។

ហ. អក្សរ ហ

"ហ" មានប្រើតាំងពីរបៃបមកម៉្លេះមានសេចក្តីសង្កេតខ្លះ
គួរយ៉ាងនេះ

ហែ= ក. បង្ហូរចាំ (រង់ចាំទ្រូបន្ទូបសិនណា !) ។

ហង់ជើង= ន. ឈ្មោះរោគពិសម្លួយយ៉ាង ។

ហង្គ= (ម.ថ.រង់) ន. ដំរាមនសម្បុរលឿងសម្រាប់ធ្វើជា

ជាំ : ជ័រវច្ឆិ ។

រុំរ៉ែ= ប្រើនតែប្រើជាមួយនឹងពាក្យខាងបុងខ្មែតដូចជា រុងរឿងរុងរឿងរោចរ៉ែ, រុងរ៉ាងៗលៗ

"លៃ" មានប្រើទាំងពីរវែចម ប៉ុន្តែមានសេចក្តីសង្កត់ខុសគ្នាយ៉ាងនេះ ។

លង់= ក. ជ្រួល, ស៊ុន, ហួស (លង់គំនិត) ។

លង់= ក. លេចកងទឹក: លង់ទឹក ។

លង់= គុ. យូរពេក: យូរលង់ ។

ពាក្យពិសេសដែលប្រើជាប់ដោយពាក្យ លង់ លង់ទ្រេ-ឆេស, លង់លុះ លង់ហិន, លង្វែក ។លៗ

"លង្វង់" (ទ្វាយលន្ទង់លន្ទាប) គឺប្រឺសារសេរជា: (ល+ង+ ្ +ង+ ់) យ៉ាងនេះតែម្យ៉ាង ។

លុង = កិ. ជីកឲ្យកើតជារូង: លុងដី, លុងឈើ, ជីកលុង ។

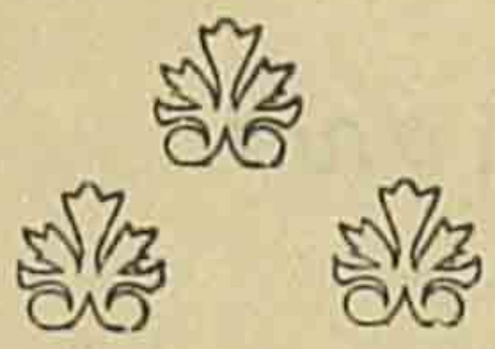

៣២. ធម្មជាតិរបស់មនុស្ស

ព្រះពុទ្ធបានទ្រង់ព្រះតម្រិះថា មនុស្សហើយរកតែឃើញថា អា-
ការៈក្នុងខ្លួនសុទ្ធតែជាបុគ្គល ។ ព្រះអង្គបានយកបុគ្គលនោះ
ធ្វើជាគ្រឿងពិនិត្យរកសេចក្តីពិត ។ ទ្រង់ចេញជាធាតុមាន
បួន អាការៈធំៗ ដូចជាដីធំជាដើម ហៅថាធាតុដី; អាការៈ
ដែលទន់ភ្លន់ៗ ដូចជាទឹកមាត់ ស្លេសជាដើម ហៅថាធាតុទឹក;
អាការៈដែលក្តៅខ្លាំងៗ ហៅថាធាតុភ្លើង; ខ្យល់ដង្ហើមចេញ
ចូលហៅថាធាតុខ្យល់ ។ កងពលកាយរបស់បុគ្គល មានអា-
ការៈ, សម្ផស្សនិងសម្បជញ្ញៈ ។ ក្រៅពីនោះមានប្រតិកម្មរបស់
វិញ្ញាណដែលផ្គាប់តែទទួលយកនូវអារម្មណ៍ទាំងឡាយ ហើយ
បញ្ជូនទៅឯទ្វារក្បាល ។ បន្ទាប់ពីនោះមកមានសង្ខារ
គឺការស្មុគស្មាញទាំងឡាយ ដែលប្រមូលផ្តុំនៅកងខ្លួន និង
ដួងព្រលឹង មានតណ្ហា, ម្នោរការ, និន្នាការនឹងគំនិតផ្សេងៗ
ជាដើម ។ កងចំណោមសំខារទាំងឡាយនេះ, យើងស្ទួ

ខ្លួនយើងមើល តើមានអ្វីជារបស់ "ខ្លួនយើង" ឬទេ? ព្រះអង្គត្រាស់ថាទេ, ឥតមានអ្វីជារបស់ "ខ្លួនយើង" ទាំងអស់ ។

ក. ពាក្យពន្យល់

ធម្មជាតិ= (ម.ព. ភូតអត្ថបទលេខ ៤០) ។

ជាតុ= (ម.ឋ.ជាត) ន. ដី, ទឹក, ភ្លើង, ខ្យល់, អាកាសហៅថាជាតុ; អាការៈក្នុងខ្លួន ដូចយ៉ាងសក់, ឆ្អឹង, ឈាមជាដើមហៅថាជាតុ ។

បុគ្គល= (ម.ឋ. បុក-គល់) (ក្នុងទីនេះជា គុ.) ដែលគួរពិចារណា, ដែលជារូបសាកសពស្រស់នៃមនុស្ស ។

ពិសោធ= កិ. សាក, ល្បង, លេខើល (essayer) ។

ស្នែស្ន= (ម.ឋ. ស្នែស) ន. ទឹកអំបិលជាប្រភេទដែលចេញមកតាមបំពង់ក ។

សម្ផស្ស= (ម.ថ. សំផស់) ន. ការប៉ះពាល់ត្រូវត្រមែន

អាយតនៈ (sensation) ។

សម្បជញ្ញៈ= (ម.ថ. ស័មប៉ៈជ័ញ ញៈ) ន. សេចក្តីដឹងខ្លួន,

ការគ្រែះរែងដឹងខ្លួនជាដរាប (conscience) ។

ប្រតិកម្ម= (ម.ថ.ប្រ-តិកាំ) ន. ដំណើរដែលតភ្ជាប់គ្នា

(circulation) ។

វិញ្ញាណ= (ម.ថ.វិញ្ញ-ញាន) ន. ធម្មជាតជាគ្រឿងដឹងនូវ

អារម្មណ៍យ៉ាងច្បាស់ ។

សង្ហែរ= (ម.ថ.សង់ខា)ន. គ្រឿងតាក់តែង, សម្ភ័ងកាយ

សុគស្នាញ - គុ. ដែលស្នាញចាក់ស្រែះ ។

តណ្ហា= (ម.ថ. តន់ហា) ន. ចំណង់, សេចក្តីប្រាថ្នា,

(passion) ។

និង្ឃាការ= (ម.ថ. និន-ឃាការ)ន. ការលើកសរសើរ ។

១. អក្ខរាវុឌ្ឍិ

"រ៉ាំង" មានប្រើតែមួយយ៉ាងប៉ុណ្ណោះ ប៉ុន្តែមានសេចក្តី
ផ្សេងគ្នាយ៉ាងនេះ ៖

រ៉ាំង= ក. ធ្វើឲ្យជារង្វង់: វង់ក្អែកក្អាក, ឈរជាំវង់ ។

រ៉ាំង= ន. មណ្ឌលមូល: វង់ចៀន, ក្រុងមួយវង់, ចៀនមួយវង់, វង់ព្រះអាទិត្យ, វង់ក្របក ។

រ៉ាំង= ន. ឈ្មោះល្បែងស៊ីសងមួយយ៉ាង: ក្រុងលេង
គប់វង់ ។

រ៉ាំង្វ= (ម.ច.វង់) ន. ពូជអម្បូរ: ព្រះពជវង្ស ។

៣៣. កម្មដ្ឋានបដិសន្ធិជាដើម

ជនអ្នកកាន់ព្រះសាសនាយល់ឃើញថា សត្វទាំងអស់
នៅលើផែនដី ស្មុគ្មនែត្រូវប្រតិបត្តិតាមច្បាប់មួយ ដែលមិន
អាចលក់ប្តូរផ្លែរទៅអ្នកណាមួយនឹងមិនអាចសាបសូន្យ ឬក៏
ប្រែប្រួលទៅបាន ។ ព្រះពុទ្ធត្រាស់ថា: «បើវត្ថុនេះកើតមាន
ក៏កើតមាននៅមីពីវត្ថុនោះ; ព្រោះតែមានវត្ថុនោះ ទើបមាន
វត្ថុនេះ, បើវត្ថុនោះមិនមាន វត្ថុនេះក៏មិនអាចកើតមានដែរ,
ព្រោះតែវត្ថុនោះវិនាស ទើបវត្ថុនេះរលាយទៅដែរ» ។ នេះ
ជាធម៌មួយនិយាយអំពីកម្ម ។ សៀវភៅធម៌ខាងសាសនាគូ-
លិក មានសរសេរថា «បើអ្នកជាំជំណាំអ្វី, អ្នកនឹងប្រូតយក
ផលជំណាំនោះ» ។ វិទ្យាសាស្ត្រគង់អធិប្បាយថា ហេតុផល
ស្មើនឹងលទ្ធផល, ឯលទ្ធផលផ្ទុយពីហេតុផលទៅវិញ» ។
អំពើណាមួយរបស់មនុស្សព្រោះល្អឬអាក្រក់ក្តី អាចនឹងឲ្យផល
ក្នុងបច្ចុប្បន្ន នឹងអនាគតមិនខាន ។ ឥតមាននរណាមួយ

គេចផុតពីផលកម្មដែលខ្លួនបានធ្វើទៀយ ។ និយាយតាម
ចរិយាសាស្ត្រ, ផលកម្មនេះបង្ហាញឲ្យឃើញការទទួលយក
នូវប្រុណ្យទ័ណ្ឌបាប តាមអំពើល្អទ័ណ្ឌអាក្រក់ដែលយើងបានធ្វើ
ទុកមក ។

ក. ពាក្យពន្យល់

កម្ម = (ម. ថ. ភាំ) ន. អំពើ; កិច្ចការ (action) ។

បដិសន្ធិ = (ម. ថ. ប៉ៈដិសន់ធិ) ន. ដំណកំណើតសត្វ ។

ប្រតិបត្តិ = (ម. ថ. ប្រតិបាត់) កិ. ប្រព្រឹត្ត; ធ្វើតាម ។

សាបសូន្យ = គុ. រសាះសូន្យ ។

វិនាស = ក. អន្តរាយ; បាត់បង់; រលាយ ។

វិទ្យាសាស្ត្រ = (ថ.ម. វិតទ្យា-សាស) ន. វិស្វាឲ្យក
មួយដែលគេរកឃើញដោយការលៃផ្សំ មានការផ្សំធាតុជា
ដើម (science) ។

សេទ្ធដិស = (ម. ព. ក្នុងអត្ថបទលេខ ៦៦) ។

បញ្ញត្ត = (ម. ថ. ប្ញ័ប-ប្ញប-បន់) ន. ពេលដែលតាំង
នៅក្នុងតាលច្ចី ។

បរិយោសាស្ត្រ = (ម. ថ. ចរ:យ៉ោសាស) ន. ក្បួនខ្នាត
ដែលសំដែងអំពីមូលហេតុនៃអំពើល្អ (moralie) ។

ព្រួស.ព្រោះ

ព្រួស= កិ. បង្ហាញទឹកមុខទឹកមាត់ឲ្យខ្លាយដោយកំ-
ណាំងខ្សាច់: ព្រួសទឹក, គ្រាស្ពោះព្រួស ។

ព្រោះ= កិ. ចាបគ្រាប់ពូជដើម្បីឲ្យដុះ (ព្រោះស្រូវ,
ព្រោះគ្រាប់ថ្នាំ) ។

ព្រោះ= អា. និ. ហេតុ, ដ្បិត(រឿងពុំបះព្រោះខ្លួល)។

ព្រៃស - ប្រៃស

ព្រៃស = កិ. (ម. កុស ឬ កុស្ស) ប្រឹងដកកវែស្រែក: ឆ្អែ
ព្រៃសពុំដែលខាំ ។

ប្រៃស= ទ. ស្អប់ដោយដួស, ជ្រាយ, ជ្រាក់, ទជាក់
(ដួសប្រៃស, ជ្រាក់ប្រៃស, ទជាក់ប្រៃស ។) ។

ប្រៃស = ន. ឈ្មោះឈើតែមួយយ៉ាង (ផ្លែប្រៃស) ។
សង្កេត. គេពុំដែលសរសេរ ប្រែះ (ព + ៃ + ះ
+ ៈ) យ៉ាងនេះទេ ។

៣៥. ធម្មជ

អ្វីជាទីដៅរបស់ពុទ្ធសាសនា ? អ្នកកាន់ពុទ្ធសាសនា
បាននឿយថាព្រះនិព្វាន ។ នឿយដូច្នោះពិតជាត្រូវតាមអត្ថ
ជាពិតប្រាកដ ។ ទីបំផុតរបស់ពុទ្ធសាសនាគឺ «ព្រះនិព្វាន»
ព្រោះជាកន្លែងរំលត់ទុក្ខ ជាកន្លែងទេ ទឹងជាកន្លែងបញ្ឈប់
ដំណើរបស់ជាតិ ។ ពួជនៃកិលេសតណ្ហាតូច ។ មាន
អនុស័យកិលេសនឹងកិលេសធំៗ ទាំងឡាយមានពាគ:ពោស:
មោហ:ជាដើម ដែលនាំឲ្យបន្តបន្ទូរជាតិ ជរាព្យាធិនឹងមរណ:ក្នុង
វដ្តសំសារនោះ ឥតមានសេសសល់អ្វីក្នុងព្រះនិព្វាននោះ
ទេ គឺរំលត់សូន្យរេសាះរកនិមិត្តគ្មាន ។ និយាយយ៉ាងខ្លីមកថា
ព្រះនិព្វានជាកន្លែងបញ្ឈប់កំណើតថ្មីរបស់សត្វ ឥតមានជាតិ
ជរាព្យាធិនឹងមរណ: ទេឬយ មានតែបរមសុខតែមួយប៉ុណ្ណោះ ។
ព្រះនិព្វានជាស្ថានសប្បាយនៃព្រះអរិយបុគ្គលទាំងឡាយដែល
ផុតវិស័យរបស់បុថុជ្ជនជឹងបាន ។

ក. ពាក្យពន្យល់

ធំញ្ញែង= (ម.ប. ន៑ម-ញាន) ន. ព្រះធម៌លត់កិលេស, រំលត់បញ្ចក្ខន្ធ ៥ ១៨ គឺលោកុត្តរធម៌ ៩ ១ ដែលកើតអំពីលោកុត្តរៈ ធម៌៨ខាងដើម (មគ្គ ៤, ផល ៤) ។

ពុទ្ធសាសនា= (ម.ព. កង៑អត្ថបទលេខ ៣១) ។

អត្ថ= (ម.ប. អ័ត) ន. សេចក្តី, ពាក្យប្រែស្រាយ ។

ប្រែកដី= (ម.ព. កង៑អត្ថបទលេខ ១១) ។

ជាតិ= (ម.ប. ជាត) ន. កំណើត ។

ពូជ= ន. ដំណជាតិកំណើត ។

កិលេស= ន. សេចក្តីសៅហ្មងបត្តុ ។

អនុស័យកិលេស= ន. កិលេសតូចតាច, កិលេសបន្ទាប់បន្សំ ។

រាគ:= ន. ជម្រៃក,សេចក្តីត្រេកត្រអាលបំពោះកាម ។

ទ្រាស:= ន. សេចក្តីប្រទូស្ត, កំហឹង, កំហុស ។

មេហ:= ន. អវិជ្ជា, សេចក្តីវង្វេង ។

រាលវដ្តសង្សារ= (ម.ថ.- រ៉ាត់-ដ:សង់សា)ន. លោកដែល

សត្វតែងតែងតែរន្ធាលវិលកើតវិលស្លាប់ ។

ធម៌ព្ធ= (ម.ថ.-ម៌ត) ន. ដើមហេតុ, គោលបាវចនា, គ្រឿង

សំគាល់, លក្ខណ: ។

បរមសុ្ខ= (ម.ថ. ប-រ៉ម-) ន. សុ្ខដ៏ក្រៃលែង,សេចក្តីសុ្ខ

ដ៏ឥតសុ្ខម ។

អរិយបុគ្គ:= (ម.ថ.- អ:រ៉ិយ:បុក-គល់) ន. បុគ្គល ៨ ពួក

រាប់តាំងពីអ្នកដែលបានសម្រេចសោតាបត្តិមគ្គ រៀងទៅ

ដល់អ្នកដែលបានសម្រេចអរហត្តផល ។

វិស័យ= (ម.ថ.វិសៃ)ន. គំនិត, អារម្មណ៍, សេចក្តីដឹង ។

ប្បបិដ្ឋ= (ម.ថ. ប្ប៉ុប-ដន់) ន. ជនដែលមិនទាន់សម្រេច
គុណវិសេសណាមួយ, ជនសាមញ្ញ ។

ឧ. អក្ខរកិរ៉ុដ្ឋ

ជិញ្ញជ= សរសេរជា, ជ + ិ + ញ + ្ញ + ា + ជ យ៉ាងនេះតែម្ដង, គេមិនដែលសរសេរជាជិញ្ញជ្ជ យ៉ាងនេះទេ ។

ទ្វៃទ្វ-ទ្វៃឯរ

ទ្វៃទ្វ= គេសរសេរគ្នាពីរដង ។ បំណែកខាង

ទ្វៃឯរ= ដែលមានសេចក្ដីស្រដៀងនឹងទ្វៃទ្វដែរ, គេសរសេរមានតែមួយ ។

បច្ឆ មកពីពាក្យ ពិ, គេសរសេរគ្នាពីរដងទេ ។

ពាក្យដែលត្រូវសង្កេត:

ព្រលឹងខ្មែរ
www.arrelkhmer.fr

ព- ដ៏ណ- បទ្ធ

គេសរសេរគ្នាទៀបធាំងអស់ ។

ស្រែស-ស្រែះ

ស្រែស= (ម. ថ. វែស) គុ. ដែលស្រស់: អាហារ
ស្រស់, របស់ស្រស់ ។

ស្រែះ= ន. បស្ចិមទិសតូចតុប្បាទ (ស្រែះជាសត្វខ្លាំងហួស
មាឌ តាំងប៉ុនធន់ទ្រាំក្តៅនឹងត្រជាក់ផង) ។

ស្រែះ= ន. ឈ្មោះក្តាមសម្បុរខ្មៅយ៉ាង (គេថា
ទន្លេមានក្តាមស្រែះនៅកំពត) ។

៣៤. អធ្យាស្រ័យក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា

ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់ពន្យល់ពុទ្ធបរិស័ទឲ្យដឹងច្បាស់ន្ថែរ

ដើមហេតុដែលមានកស្តុតាងពីតក្រោកជ ហើយទ្រង់ដឹកនាំ
សត្វឲ្យប្រតិបត្តិតាមដោយវិធីទេសនា នឹងចរិយាសាស្ត្រ ។
ទ្រង់មានអធ្យាស្រ័យទោរទន់អាណិតសត្វលោកដែល
កំពុងដោកឆ្ងុយជាប់ជំពាក់ក្នុងបណ្តាញក្រឹតណ្ហា ជាហេតុ ជា
បច្ច័យឲ្យមានជាតជរាព្យាធិនងមរណៈ រកទបផុតគាន, ចង
ចម្អូងឲ្យផុតពីអន្ទង់ទុក្ខ ទើបទ្រង់សំដែងធម៌វិន័យឥតឆ្គុញទ្រាន់
ដើម្បីឲ្យសត្វប្រតិបត្តិងើតាម ។ តែការទូន្មាននោះ ទ្រង់ប្រើ
តែការណែនាំពន្យល់ទាញហេតុផលមកបង្ហាញ ឲ្យបរិស័ទ
យើញប្តូបូលចិត្តបានប៉ុណ្ណោះ មិនមែនប្រើអំណាចបង្ខាំបង្ខាក់ការ
តាមកំឡាំងនោះទេ្លយ ។ បើតាមបុណ្យ, ប្តូទ្រង់អំណាចនឹង
កំឡាំងកាយប្តូ កំឡាំងចិត្តរបស់ព្រះអង្គ យើញថាប្រសើរជាង
មនុស្សនឹងទេវតាមារព្រហ្មទៅទៀត, តែព្រះអង្គមានមេត្តា-

ចាយល្អ បេះដឹកនាំសត្វទ្រូងផុត ពីធម៌ជាគ្រឿងរាំងទំង
ធម៌ដែលនាំសត្វទ្រយឹតយូរ ដោយការពន្យល់បង្ហាញផ្លូវ
ដោយព្រះទ័យដ៏ខ្ជាខ្ជន់ ឥតប្រើអាការដ៏ឃោរឃៅដាហេតុ
នាំទ្រូចិត្តសើរបស់មនុស្សលោកទ្បើយ ។

ក. ពាក្យពន្យល់

អង្ករស្រែយ= (ម.ព. ភូមិអត្ថបទលេខ១៧) ។
ពន្លូបរិសែន= (ម.ព. ភូមិអត្ថបទលេខ៣១) ។
ភ័ស្តុតាង= (ម.ព. ភូមិអត្ថបទលេខ១១) ។
ប្រតិបត្តិ= (ម.ព. ភូមិអត្ថបទលេខ៣៣) ។
បរិយាសាស្ត្រ= (ម.ព. ភូមិអត្ថបទលេខ៣៣) ។
បណ្តាញ= ន. អ្វីៗដែលមានក្រឡាប្រាក់ជាសំណាញ់ ។
តណ្ហា= (ម.ព. ភូមិអត្ថបទលេខ៣៦) ។
បប៉ូយ= (ម.ព. ភូមិអត្ថបទលេខ៣៧) ។

ជីវ៉ា= ន. សេចក្តីគ្រាំគ្រា, សេចក្តីចាស់ទ្រុឌទ្រោម ។

ពុទ្ធជិ= ន. ជម្ងឺ, រោគ, អាពាធ ។

មរណៈ: ន. សេចក្តីស្លាប់ ។

ទេវតា= ន. អមនុស្សដែលជាទិព្យ ។

មារ= ន. ឈ្មោះទេវបុត្រដែលជាសត្រូវបំពោះព្រះពុទ្ធ ។

ព្រហ្ម= (ម.ថ.ព្រំ) ន. ទេវតាដែលកើតនៅព្រហ្មលោក ដោយអំណាចផលនៃឈានចិត្ត ។

មធ្យោបាយ= (ម.ព. ក្នុងអត្ថបទលេខ១៤៤) ។

យោរយៅ= គុ. ហៅហាន; ក្លាខ្លាំងឥតមានមេត្តាប្រណី ។

ទឹកចិត្តសើរ= ចិត្តដែលតាំងនៅលើដំហរឥស្សរភាព ។

១. អក្ខរក្រមខ្មែរ

អធ្យាស្រ័យ= គប្បីសរសេរជា «អ + ធ + ឫ + ។

+ស+្រ+ ់ +យ, យ៉ាងនេះតែម្ល៉ាង, គេមិនដែល

សរសេរជា: អាឡ្យាស្រ័យ យ៉ាងនេះទេ្វយ ។

កម្ម-កាំ

កម្ម= (ម.ថ. កាំ) ន. អំពើ(បុគ្គលត្រូវមានកម្មជាវេបស់ខ្លួន; ខ្លឹមនូវកម្មណាដែលល្អ) ។

កាំ= ន. អ្វីៗដែលរៀបជាជាន់សម្រាប់រង (កាំជណ្តើរ, កាំរនេះ) ។

ប៉ាស័ទ្ធ= សរសេរថាន៎ពីរយ៉ាងគឺ:

ប+រ+ ិ+ស+ ័+ទ្ធ= ប៉ាស័ទ្ធ នេះម្ល៉ាង ។

ប+រ+ ិ+ស+ទ្ធ+ ្យ= ប៉ាស័ទ្ធ្យ នេះម្យ៉ាង ។

បិត-បិត្ត

បិត= គុ. គាត់ជាចំណិត (ប៉ុងគេរៀបិតមហ្នឹង) ។

បិត= គុ. បិតសម្រួប (សិស្សបិតខ្មៅដៃ) ។

ប៊ិត្តិ = ន. ធម្មជាតសម្រាប់សន្សំអាវុធ (លោកគ្រូនេះ
មានបិត្តិល្អណាស់) ។

៣៦. ជាតិ

ប្រជុំពលរដ្ឋ របស់ប្រទេសដែលនៅរួបរួមគ្នា, នៅ
ក្រោមការគ្រប់គ្រងជាមួយគ្នា, រស់នៅក្នុងប្រទេសរួមគ្នា,
មានជាតិពន្ធដូចគ្នា និយាយភាសាដូចគ្នា, កាន់សាសនាត្រូវ
គ្នា មានប្រវត្តិការកើតមកនឹងទំនៀមទំលាប់ប្រពៃណីត្រូវគ្នា,
ប្រតិបត្តិច្បាប់សម្រាប់រដ្ឋត្រូវគ្នា នឹងរស់នៅក្នុងលក្ខណៈជាពួក
ជាក្រុម ជាសង្គមដោយសេចក្តីស្រឡាញ់គ្នាហៅថាជាតិ។ ជាតិ
មានគ្រឿងសំគាល់ប្រហែលគ្នានឹងរដ្ឋ តែធំជាងរដ្ឋ
គឺមានលក្ខណៈរបស់រដ្ឋនឹងលក្ខណៈរបស់សង្គមរួមគ្នា។
ជាតិជាគ្រឿងសំគាល់ស្មើ ឲ្យបុគ្គលដឹងថាខ្លួនគេជា
សមាជិករបស់រដ្ឋណា ជាពលរដ្ឋរបស់ប្រទេសណា។ បើ
មនុស្សគ្មានជាតិជាគ្រឿងសំគាល់ទេ គេមិនអាចដឹងបាន ថា
មនុស្សនោះជាជាតិអ្វី រដ្ឋក៏មិនអាចទទួលស្គាល់នូវជននោះថា
ជាពលរដ្ឋរបស់គេឡើយ។ ដូចនេះ ជាតិជាសារៈសំខាន់
បំផុត សម្រាប់បញ្ជាក់នូវតួបុគ្គលឲ្យដឹងថាជាពលរដ្ឋរបស់

ប្រទេសនេះឬប្រទេសនោះ ។

ជាតិប្រៀបដូចជាវិញ្ញាណរបស់រដ្ឋ ព្រោះជាគ្រឿងស្នែងឲ្យដឹងថាបុគ្គលណាខ្លះដែលជាពលរដ្ឋរបស់រដ្ឋ និងអាចបង្កាប់នូវបុគ្គលទុកនឹងរដ្ឋយ៉ាងជាប់បាន ។ បើមានតែរដ្ឋមិនមានជាតិ ប្រៀបដូចជាបុគ្គលដែលមានតែកាយឥតវិញ្ញាណ ។

ក. ពាក្យពន្យល់ (explications)

ជាតិ= (ម.ថ. ជាត) ន. កំណើត (race) ។

ពលរដ្ឋ= (ម.ថ.ពលរ៉ដ្ឋ)ន.ជនអ្នករស់នៅក្នុងរដ្ឋ(citoyen)។

ពូជ= (ម.ថ. ពន់) ន. ពូជពង្ស, សែស្រឡាយ(lignée)។

ប្រវត្តិការ= (ម.ថ. ប្រ-វត្-តិ-ការ) ន. ការប្រព្រឹត្តទៅ, ការរស់នៅ ។

សង្គម= (ម.ថ. សង៌-គំ) ន. ក្រុម, ការផ្គុបផ្គុំគ្នា, ការរួប

វគ្គ ឬ

សញ្ញាធិ= (ម.ថ.សាញ្ញ-ជាតិ) ន. ការកើតឯង, ការកើត
តាមធម្មតា ឬ

សមាធិក= (ម.ថ.ស:-ម៉ា-ធិក) ន. អ្នកដែលមានអំណាច
ត្រូវបូលទៅតាន់ទីប្រជុំបាន, អ្នកបូលក្នុងសមាគម (ស.
សមាធិក) ឬ

សារ:= (ម ថ.សា-រ:) ន. ខ្លឹម,សេចក្តីខ្លាប់ខ្លួន, លក្ខហាន,
គោលចារឹក ឬ

វិញ្ញាណ= (ម.ថ.វិញ្ញ.ញាណ)ន. ធម្មជាតដឹងអារម្មណ៍
ច្បាស់ ឬ

១. អក្ខរាវិរុទ្ធ (orthogiaphe)

ពុទ្ធ= អានថា ពុល់-ធ័ត់ ពីរោះជាងអានថា ព:ល:ធ័ត់ ឬ
គ្រប់ ប្រើនអានថាគ្រុប តែត្រូវសរសេរជា គ្រប់ យ៉ាងនេះរហូត

ដូចពាក្យថា

គ្រប់គ្រង= ត្រួតត្រា, ឃុំគ្រង ។

សព្វគ្រប់= គ្រប់ចាំងអស់, គ្មានសល់ ។

បង្គ្រប់= ធ្វើឲ្យគ្រប់ល្មម ។

រៀវសៃជនែត

សង្គ្រប ត្រូវសរសេរ ស្រ: វិញ

ឧ. ធ្វើ សង្គ្រប កណ្តរ ។

ប្រែពៃណីអានថា ប្រ-ពៃ-ទី តែត្រូវសរសេរជាណី ។

ពាក្យដែលមាន ណ ខាងចុងហើយត្រូវអានជា ន ។

បិទ្ធមណ៌

កែរមណ៏

បរែណ៏

គណេស

ប្រៗ

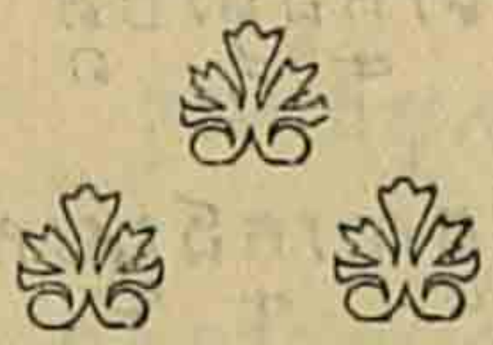

៣៧. សាសនា

កន្លងសម័យបុរាណ ចាប់តាំងពីមានជំនុំជនប្រកែកមួយ
ដែលនាំគ្នាប្រកាន់ពួកបក្សទ្បើងនោះ កិច្ចការរបស់មនុស្ស
កន្លងជំនុំជន ស្ទើរតែរាល់បែបការយ៉ាង ស្ទុះតែមានគតិ នឹង
លន្ទំនៃដំនើរប្រកបបួលទៅកន្លងផុតបុគ្គ នៃមនុស្សទាំងឡាយ
នោះជាដរាប ។ ជាកិច្ចការក្នុងស្រុកភូមិក្តីប្តូរគ្រាវស្រុកភូមិក្តី
ទ្បើតែកិច្ចការនោះ ជាកិច្ចការដែលទាក់ជាប់ដោយសេចក្តីក
គិតខាងផ្លូវចិត្ត ហៅថា គតិនឹងលន្ទំទាំងអស់ ។ ឧបនិស្ស័យ
ចិត្តថ្មើម ដែលបញ្ជាក់អាកប្បកិរិយាល្អអាក្រក់នៃជនម្នាក់ៗក្តី
ជំនឿភ័យខ្លាចក្តី សឲ្យឃើញថាជាឆ្នូនៃគតិនឹងលន្ទំរបស់
ជនណាម្នាក់ដែលផ្តើមបង្កើតទ្បើង ។ គតិនឹងលន្ទំនេះឯង
ហើយដែលហៅថា “សាសនា” ។ សាសនាអាចដឹកទឹក
ចិត្តមនុស្សឲ្យប្រកាន់ជ្រឹមាំក្នុងសរណវត្ថុ រាល់ៗសាសនា ។
មនុស្សសម័យនោះប្រកាន់ថាត្រូវឆ្លើពីរឆ្នាំង ។ តាមគតិប្តូលន្ទំ

នោះទើបនាំមកនូវសេចក្តីសុខចំរើន ឃ្លាតចេញផុតអំ
មានសេចក្តីវិនាសអន្តរាយ ។ គឺនិយាយនោះ កាលបុរាណ
សម័យគេហៅថា «លន្ទុសេយ្យសាស្ត្រ» ។ គឺនិយាយនេះ
មានប្រែនយ៉ាងផ្សេងៗគ្នា ។ គេនាំគ្នាជ្រះថ្លាតាមតែអ្នកដឹក
នាំឬអ្នកកសាងលន្ទុនោះ ។ ខ្លះតាំងឬសន្ទុនូវតណាមួយ
ឲ្យសៅជាទេវតាដ៏ស័ក្តិសិទ្ធិគ្រប់គ្រងនូវឥទ្ធិឫទ្ធិផ្សេងៗ មានអំ-
ណាចធំបំផុតលើមនុស្សគ្រប់គ្នា ។ កាលពេលតមកទើបមានអ្នក
ប្រាជ្ញខាងផ្លូវសាសនាពិតៗ រៀបចំតាំងគោលបាវចនាសាសនា
ខ្មីងផ្សេងៗ ជាប្រែន ដែលជាសាសនាពិតប្រាកដដូចជា
ពុទ្ធសាសនា គ្រិស្តសាសនានឹងឥស្លាមសាសនាជាដើម ។

ក. ពាក្យពន្យល់

សាសនា= (ម.ថ. សាស-ស:នា") ពាក្យបណ្តាំ, ពាក្យប្រៀន
ប្រដៅ, លន្ទុ (Religion) ។
សម័យ= (ម. ថ. ស: សៃ") ន. កាល,ពេលជួរលា,

ឧកាស, គ្រា ។

បុរាណ= (ម. ថ. បុ-រ៉ាណ) គុ. ចាស់, ដែលមានយូរ
ហើយ, ដែលកើតមានមុន ។

ជិដ្ឋំ= ន. ទីប្រជុំជន, ស្លុក, ប្រជុំ ។

ប្រភេទ= ន. ចំណែក, ប៉ែក, ខ្សែក ។

បក្ខ= (ម. ថ. ប៉ក្ខ) ន. ចំណែក, ប៉ែក, ស្លុក, បន ។

គតិ= (ម.ថ. គ:តិ) ន. ដំណើរ, ផែប, យ៉ាង, គំនិត ។

លទ្ធិ= (ម. ថ. ល៉ុទ-ធិ) ការយើញ, សេចក្តីយល់
យើញ, ដំនឿ ។

ឧបនិស្ស័យ= (ម. ថ. អ៊ុប៉:និសយៃស) ន. កុសលធម៌
ដែលដេកប្តូអាស្រ័យនៅក្នុងខន្ធសន្តាន គឺកុសលដែល
បានកសាងសន្សំអប់រំពុកមក, សំណាង, កព្វរព្រងវ-
សនា ។

អាកប្បកិរិយា= (ម. ថ. អាកប-ប័. កិរុយ៉ា) ន. ដំណើរ
បែបភាពនៃកាយ, ដំណើរឬលំនាំនៃកាយឬនៃបុគ្គល
ឆែឆ= ន. (ក្នុងពាក្យនេះ)កំសួល, ការបញ្ជាក់ ។
សរណាគត (ម. ថ. ស:រ: ណ:-) របស់សម្រាប់ទ្រាំ
របស់សម្រាប់ការពារដល់, របស់សម្រាប់អាង ។
សង្គីសង្គ្រោ- សៃយ៉សាស្ត្រ- សាសន៍
=(ម.ថ.- សៃ-យ:សាស) ន. ការយល់ឃើញក្រៅព្រះ-
ពុទ្ធសាសនា ។
សង្កិសង្កិ=(ម.ថ.ស័ក-សិត) គុ. ដែលមានអំណាចឬដែល
អាចឲ្យសម្រេចប្រយោជន៍បាន, ដែលខ្លាំងពូកែ, ដែលវិ-
សេសវិសាល ។
ឥទ្ធិឫទ្ធិ=(ម.ថ. ឥតធ៌ិរ៉ិត) ន. អានុភាពក្រៃលែងជាងធម្មតា,
អំណាចដ៏ស័ក្តិសិទ្ធិឬជាក់ស្តែង, ឫទ្ធិដ៏អស្ចារ្យ ។

១. អក្សរកាំរុង

ជីជ្ញ៑ សរសេរជា ជ + ◌ំ នឹង ជ + ◌ំ មិនត្រូវ
សរសេរជា ជ្ញ៑ំ ឬ ជ្ញ៑ំយ៉ាងនេះទេ ។

សន្ទ័ន. ពាក្យពីរព្យាង្គឬច្រើនព្យាង្គ ដែលមានពាក្យ
ជី នៅខាងមុខ ស្ទួតតែសរសេរជាមួយ
ជី នេះទាំងអស់ដូចជា: ជីជី, ជីទប់, ជីទាវ ជាដើម ។

អៀរលែងតែពាក្យបីមាត្រេបញ្ចឹង:

ជ្ញ៑= ក. ឬក. វ. ម្ហូលគ្នា ។

ជ្ញ៑= ន. ដំណើរវង់វិលដូចមកកន្ទុងជដែលវិញ ឧ. ដើរ
ប្រទក្សិណព្រះវិហារញ៉ាំ ។

ជ្ញ៑កន្ធង់= ន. ឈ្មោះល័ខមួយយ៉ាងហៅថាលំ ឬជ្ញ៑កន្ធង់
ប៉ុន្តែកាលបើពាក្យនេះ នៅបុងពាក្យវិញច្រើនតែសរ-
សេរជាមួយនឹងជ្ញ៑ ដូចពាក្យថា: ជ្ញ៑បជ្ញ៑, ប្រជ្ញ៑ជាដើម ។

៣៨. ព្រះមហាក្សត្រ

អាយដនជាន់ខ្ពស់បំផុតរបស់ប្រទេសហៅថា "ព្រះមហាក្សត្រ" ។ ព្រះមហាក្សត្រស្ថិតនៅលើព្រះពជបល្ល័ង្កផ្កុតពីសង្គមនយោបាយ ពុំលាយឡំនឹងពួកស្ត្រីប្រជាឡើយ ។ ប្រជាជនក្នុងប្រទេសដែលមានព្រះមហាក្សត្រគ្រប់គ្រងតែងបានកត់ត្រៀមអប់ឧក្ការដោយសារព្រះពជបារមីរបស់ព្រះអង្គ ។ ព្រះពជាទុកដូចជាមានតាបតាបង្កើតផ្កាលរបស់ប្រជាពួកព្រោះព្រះអង្គទ្រង់មានទឹកព្រះទ័យប្រកបដោយមេត្តាព្រហ្មវិហារធម៌ ។ ពាសេសពីនោះ ព្រះអង្គទ្រង់មានទស្សពិធរាជធម៌ជាលំអព្រះរាយរបស់ព្រះអង្គ ចំពោះពួកទៀត ។

ទស្សពិធរាជធម៌នោះគឺ ការប្រទានទ្រូវអំណោយដ៏ស្មោះ ១, វក្ខាសីល ១, បរិច្ចាគព្រះពជទ្រព្យសម្រាប់ប្រទេស ១, ទៀងត្រង់ចំពោះពួកស្ត្រី ១, អធ្យាស្រ័យនន់ភ្ញន់ ១, កំចាត់ចាបពីសន្ដានន ១, ពុំមានក្តីក្រោធ ១, មិនបៀតបៀនអ្នកដទៃ ១,

ខ្ពង់ ១ ន ឯកម្រៃប់ ១ ០ ត៌ ការ មិន កំ រើក ព្រះ ទ័ យ ដោយ សេចក្តី

ស រសើរ ន ឯ ន ន ា ។

ប្រដាក់ ស្រស់ ស្រប់ ជា ន់ ថ្នាក់ តម្លើ ង ព្រះ មហា ក្សត្រ របស់

ខ្លួ ន ឲ្យ ដូច ជា ស រ ណ វត្ថុ ត្រូ វ មា ន កត ព ការ ភា ព ចំ ពោះ ព្រះ អង្គ

តាម ជ ង្ហឹ ជា សេ ន ា បំ រើ ស្រប់ គោ ល ការ ណ៍ ន ា ន ា ។

ក. ពាក្យ ព ន្យល់

មហា ក្សត្រ = (ម.ថ. មហា ក្សត្តែ) ន. ស្តេច ធំ, ព្រះ ពុ ទ្ធ ជ័.

ប្រសើរ ។

អរិយ ជ ន = (ម.ថ. អ·រិ–យ:ជន់) ន. ជន ដ៏ ប្រសើរ, ជន

ដ៏ ខ្ពង់ ខ្ពស់ ។

រាជ ប ល្ល ង្ក = (ម.ថ.–ប៉ុ លល័ ង) ន. ព្រះ ទែ ន សម្រាប់ ព្រះ

រាជ ទ្រង់ គង់ ពែ ន ព្រះ ចា ន ។

ឧ យោ ប យ = (ម.ថ.ន:–) ន. ទ ចា យ ជា គ្រឿ ង វៃ ណោ ន ាំ

(politique) ។

រាស្ត្រប្រជា= (ម.ថ.ពស--ប្រជា) ន. ពួកពលរដ្ឋ, ប្រជាជន ។

ប្រយៅជន= (ម.ថ.-ជន់) ន. ពពួកនៃជន ។

អប់ខ្ញុណ្ហ= (ម.ថ.អប់-អ៊ុន) គុ. កក់ក្តៅ (réchauffé)

រាជបារម៉ី= (ម.ថ.ពច-ចារៈម៉ី) ន. គុណជាតិដ៏ល្អរបស់ព្រះរាជា, អំណាចដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់របស់ព្រះរាជា ។

ព្រហ្មវិហារ= (ម.ថ. ព្រំម:-វិហា) ន. ធម៌ជាលំនៅនៃចិត្ត

ទសពិធរាជធម៌= (ម.ថ. ទស:ពិត-រាជ:ធ័រ) ន. ធម៌សម្រាប់ព្រះរាជា ១០ យ៉ាង ។

ព្រះវរកាយ= (ម.ថ.-វរកាយ) ន. ខ្លួនព្រះរាជា ។

បរិហ្គគ= (ម.ថ.បរិច.ចាក) គ. លះបង់, ចៃកចាយ ។

ឱដ្ឋ= (ម.ថ.ឱន-ត៏) ន. ការអត់ឱន, អំណត់ ។

កតញ្ញូភាព= (ម.ថ.ក:ត័ញ្ញ-ញ-) ន. ភាពជាអ្នកដឹងគុណ ។

១. អក្ខរាវិរុទ្ធ

ប្រលង្គ អានថា ប្រាល់-ឡាំង, ប្រសរសរសេរអក្សរមួយ
ខ្ពង់យ៉ាងនេះ ប + ល + ◌្ + ង + ក ។
ខ្ញុំណ្ហ អានថា អ៊ុន ត្រូវសរសេរជា ខ្ញុ + ណ + ហ
ឧ. ក្តៅខ្ញុំណ្ហ ។, ខ្ញុំខ្ញុំណ្ហកង់ចិត្តថាខឿងពីបាន ។
លំអ= អ្នកសរសេរគាត្រប៉ែន, ប្រែនសរសេរមាននូ ប៊ុង
តែគប្បីសង្កេតឲ្យដាយចំយ៉ាងនេះ, លំអ្ មកពីពាក្យថា ល្អ
គុ., ទៅជាន. ជា លំអ្ ។ ដូចនេះគប្បីសរសេរគ្មាននូ ប៊ុង ។
ស៊ីល= អានថា សិល តែសរសេរជា ស + ◌ី + ល
ឧ. ព្រះសង្ឃមាន់ស៊ីលជាគ្រឿងលំអ ។
ប៉ារិប្ចាគ= ត្រូវសរសេរជា: ប + រ + ◌ា + ប + ◌្ច + ា
+ គ ឧ. ទ្វាសកប៉ារិប្ចាគនូវធនធានដើម្បីធ្វើបុណ្យ ។
អង្ឃាស្រ័យ= ត្រូវសរសេរទំង អ + ង្ឃា + ស្រ័យ កុំ

សរសេរជា អា + ធ្យា + ស្រ័យ យ៉ាងនេះទៀយ ។

សរស្រ៌ែ= *សរសេរជា* ស + រ + ស្រ៌ែ + រ ។

៣៩. ពលរដ្ឋ

ជនណាដែលស្នាក់នៅដោយរស្មោះបូលជាជាតិនេះឬជាតិ
នោះ ហៅថាពលរដ្ឋ ។ ពលរដ្ឋនីមួយ ។ មិនមែនចាំបាច់
តែនៅអាស្រ័យក្នុងរដ្ឋជាមួយគ្នាជាដរាបនោះទេ ។ ពលរដ្ឋ
របស់ជាតិអាចនឹងអាទេសជាតិរបស់ខ្លួនឲ្យទៅជាពលរដ្ឋរបស់
ជាតិដទៃបានតាមរយៈក្តីស្នាក់ ។ រីឯដែលបានបែងជាតិរួច
ហើយ ជននោះក៏ក្លាយទៅជាពលរដ្ឋរបស់ជាតិដទៃយ៉ាងដូច
ស្រឡះ ។ មានសញ្ជាតិថ្មីប្រែជំនួសសញ្ជាតិចាស់របស់ខ្លួន ។
រដ្ឋក៏ត្រូវទទួលនូវកំហាតមួយយ៉ាងធំ ព្រោះត្រូវគាត់បញ្ជី
បម្រែនគ្រួសារអស់មួយ ក្នុងពេលនោះ ។

ពលរដ្ឋក្នុងរដ្ឋណាមួយ នាំគ្នាអាក្សៀសខ្លួនទៅប្រកបអា-
ជីវកម្មក្នុងទីដទៃ ក្រៅពីរដ្ឋរបស់ខ្លួន ដូចជាដីដែលទើបទឹង
ស្មៅឯរកយើញថ្មីឬដីត្រង់កន្លែង ដែលនៅមិនទាន់ចំរើនជារដ្ឋ
តាំងខ្លួនជាអ្នកគ្រប់គ្រងផែនដីត្រង់ភាគនោះ មានរដ្ឋកិច្ចល

របស់ខ្លួនជាប់ជាយទៀក មិនឡើងប្តូមិនរួមទឹងរដូដើម
របស់ខ្លួនទេឡើយ ហៅថា «ពលរដ្ឋអាក្រៀសខ្លួន» ។ រដ្ឋបី
ដែលពលរដ្ឋអាក្រៀសនោះគ្រប់គ្រងហៅជារដ្ឋអាក្រៀស ។

កងហាន: នៃយើងជាពលរដ្ឋម្នាក់ យើងមិនត្រូវឲ្យប្រទេស
ខាតបង់ទឹងនៃយើងដែលជាពលរដ្ឋល្អទេឬ ព្រោះថាពលរដ្ឋ
ល្អប្រទេសបំរើន ។

ក. ពាក្យពន្យល់

ស្ងួត = (ម.ថ. ស្ងាត់) គ. ពេញចិត្តប្លែកដាមួយ, ពេញ
ចិត្តឆ្ងែខ្លួនឯង ។

អាទេស = គ. ប្លែង, ផ្ទាស់ប្រែ, ផ្ទាស់ឲ្យប្លែកពាក្យ
ដើម ។

កំហាត = ន. ការខាតបង់ ។

អាក្រៀស = គ. ក្រៀសខ្លួនមិនឲ្យគេស្គាល់, គេចវៀរក្រៀស

អាណិកម្ម = (ម.ថ. អា-ណ វ៉:កម) ន. របរសម្រាប់បំពេញ
ដីវិត ។

ភាគ = ន. ចំណែក, ចែក ។

រដ្ឋាភិបាល = (ម.ថ. រ័ត-ឋា ភិ-បាល) ន. អ្នកគ្រប់គ្រង
រក្សាប្រទេស (ដណាធិការគ្រប់គ្រងពាក្យ) ។

១. អក្ខរាវុន្ធ

ស្ត្រគ្រ = អានថាស្ត្រ, សរសេរជា: ស + ្ត + ្រ + គ + ្រ ។

រដ្ឋ = អានថារ័ត្ថ, សរសេរជា រ + ដ្ឋ + ្ត ។

ពាក្យដែលជាសទិសស័ព្ទនឹងពាក្យរដ្ឋ ។

រ័ត្ថ = ន. ស្រុងគ្រប់យ៉ាង, កែវ, ពេជ្រ ។

រដ្ឋ = ន. ដែន, ប្រទេស, ឧ. ខ្ញុំនៅក្នុងរដ្ឋខ្មែរ ។

ដ ន ដ

កាលបើពាក្យមានតាំងពីរព្យាង្គទៀងទៅ, គេត្រូវសរ-

សេរនដ (គ្មានអស្លា) ។

ដដែលៗ= និយាយដដែលៗ ។

ដនែ= អ្នកនោះមានបិត្តដូនែពីខ្ញុំ ។

ដរាប= ដរាបណាខ្ញុំឈប់រៀន ដរាបនោះទើបខ្ញុំចង់

ឆ្លើសារ ។

ដន្ទឹងម្ដងដលែង= អស់កាលដលង់ខ្ញុំមិនដែលឃើញ

លោកគ្រូសោះ ។

រឿងលេងតែ

ដំហែយ= ក្រុមសាធដំហែយដោយចង្ក្រង់នេះចេញ ។

បំពោះ ដ្បិ (មានអស្លា) នេះជា ន. មានសេចក្តីថាដែល

ជា ឧទ. ជនដ៏ប្រសើរ ។ ធម៌ដ៏ឧត្តម ។ ព្រះដ៏មានបុណ្យ ...

៤០ ប្រទេស

ផែនដីមួយកន្លែង ដែលជាតំបន់មួយ ៗ ប្រជុំគ្នានៅ ហៅ
ថា : « ប្រទេស » ។ ឯកូនភាពនៃប្រទេសដែលអាចនឹងលូត
លាស់ចំរុងចំរើនតទៅទៀតបាននោះ ល្អុះណាតែមានការទ្រ-
ទ្រង់ប្រទេសជាមូលដ្ឋានដែរ ។ លទ្ធិនិយមតាមន័យ អំពីកិច្ច
ការពារជាតិប្រទេស ប្រកាន់ថាប្រទេសណាដែលអាចនឹងទ្រទ្រង់
ខ្លួន ឲ្យមានសិទ្ធិសេរីភាពនឹងអធិបតេយ្យភាពយ៉ាងបរិបូណ៌បាន
ក៏ព្រោះតែប្រទេសនោះ មានការទ្រទ្រង់ជាមូលដ្ឋានពិតប្រា-
កដ ។ ដូចនេះ ការធ្វើប្រទេសឲ្យនៅក្នុងការរឹងប៉ឹងនេះឯង ជា
សិទ្ធិដែលប្រទេសទាំងឡាយត្រូវមានជាដំបូងបំផុត ។

ធម្មសាស្ត្រសាកលភ្លឺ, ការគ្រប់គ្រងសាកលភ្លឺ, ចែងថាការ
ទ្រទ្រង់ប្រទេសឲ្យរឹងប៉ឹងនេះឯងជាអណ្តាតនៃសិទ្ធិនានា ។
ប្រទេសណាដែលបានតាំងខ្លួន នៅលើដំហរឹងប៉ឹងរួចហើយ
ប្រទេសនោះតែងមានអំណាចប្រឹងយ៉ាង ដូចជាមានអភ័យ-

ឯកសិទ្ធិសម្រាប់ជាតិ , សិទ្ធិរក្សាខ្លួន , សិទ្ធិការពារខ្លួន ,
មូលនិតិនិយម , បឋមបញ្ញត្តិ នៃធម្មជាតិជាដើម ។

ប្រទេសដែលមានការប្រស្រ័យទាក់ទងរវាងគ្នាទឹងគ្នារួម
បីប្រទេស ហៅថាប្រទេសត្រៃមិត្រ បើរួមគ្នាតែពីរហៅថា
ទ្វេមិត្រ ។

ប្រទេសដែលជាគាគីនៅភពដ៏មិត្តភាពដូច្នេះ រមែងបាន
ទទួលលទ្ធផលប្រើនប្រការ ដោយហេតុប្រទេសនានាពុំហ៊ាន
មើលងាយ ។

ក. ពាក្យពន្យល់

ប្រទ្វេស= ន. ស្រុក, ដែន, កន្លែងទួល ។

វិឌ្ឍនភាព= (ម.ថ.វ័ឌ្ឍន:ន:-) ន. ដំណើរកើតកាលវាលគុំ,
ភាពនៃសេចក្តីចំរើន, ការ:ឬដំណើរនាំឲ្យចំរើន ។

មូលដ្ឋាន= ន. (ម.ថ.មូ-ល័ត ឋាន) ន. ឫសគល់, ទីតាំង

(base) ឬ

លទ្ធិធិយ្យម= (ម.ថ.លទ្ធ-ធិ-ធិយ្យំ) ន. ការកំណត់តាម
សេចក្តីយល់ឃើញ ឬ

ឥតិឥយ្យ= ន. លំនាំនៃចរាចរ ឬ

សន្ទុស្សារភាព= (ម.ថ.សន្ទ-សារុ-) ន. អំណាចនឹងអំណាច
ដែលអាចធ្វើអ្វីបានតាមអំពើចិត្ត ឬ

អធិបតីភាព= (ម.ថ.អ:ធិប៉:ដី-) ន. ភាពនៃអ្នកដែលជាធំ ឬ

ធម្មសាស្ត្រ= (ម.ថ.ធ័ម-ម:សាស) ន. ចរាចរយុត្តិធម៌

សាកល= (ម.ថ. សាកល់) គុ. ដែលទូទៅក្នុងលោក
(universel) ឬ

អភ័យឯកសិទ្ធិ= (ម.ថ.ឫ.ភៃ-ឯក:សិត) ន. សិទ្ធិដែលជន
ខ្លះមានបំពោះខ្លួនម្នាក់ៗ មិនឲ្យមានភ័យមានទោសដល់ខ្លួន
ដូចជាមិនឲ្យគេចោទ រកចាប់យុំយាំធ្វើដើម ឬ

មូលនិធិយុទ្ធ= (ម.ថ.មូល:និត-និយុ) ន. ការកំណត់យក
ប្បាប់ជាប្រុសគល់ ។

បរមបញ្ញាធិ= (ម.ថ. ប៉:ប័ម-ប័ញ្ញ-ញ៉ាត) ន. សេចក្តីដែល
ញ្ញាធ
គេតែងតាំងជាដំបូង ។

ធម្មជាតិ-ជាតិ= (ម. ថ. ធ័ម-ម:ជាត) ន. ធម៌, សភាវៈ
ធ
(Nature) ។

ត្រៃមិត្ត= (ម. ថ. ត្រៃ-មិត) ន. មិត្តប៉ី ។
ធ

ទ្វៃមិត្ត= (ម. ថ. ទ្វៃ-មិត)ន. មិត្តពីរ ។
ធ

ភាគី= ន. ចំណែក, ប៉ែក ។

មិត្តភាព= (ម. ថ. មិត-ត:ភាប) ន. ភាពប្តូការៈនៃ
ធ
មិត្រ, បែបបទប្តូសណ្តាប់ធ្នាប់របស់មិត្រ(Amitié) ។

លទ្ធផល= (ម. ថ . ល៉ុត-ធ:ផល់) ន. ផលដែល
ធ
បានសម្រេចហើយ (Résultat) ។

១. អក្ខរាវុន្ធ

កាត់ ទង គាត់

កាត់= កិ. សរសេរបំណាំ ឧទា. ប្អូនអ្នកកត់ត្រាទុកទូរសេចក្តីណាដែលយើងមិនទាន់យល់ច្បាស់ ។ ពាក្យកត់ពន្ធអំពីអ្នកស្រុក ។

កាត់= កិ. ទប់, ឃាត់ទុកឲ្យនឹង ឧទា. ដំរីឈ្លបគេយកកង្វេរគាប់កត់ឲ្យនៅនឹង ។

គាត់= ប៊ុ. គេ, អ្នក ឧទា ម្ចាយមីងខ្ញុំ មិនបានមក ដោយគាត់មិនស្រួលសប្បាយ ។

កា-ការ-ការណ៍

កា= ន. បំពង់សម្រាប់ដាក់ទឹក, កំសៀវ ឧទា. នែ! ក្មេង យកកាទៅដាក់ទឹកមកផឹក ។

កា= កិ. សរសេរប៊ុះឈ្មោះទីលំនៅនៅលើខ្នងសំបុត្រ

ន. គារស្រោមសំបុត្រ ។

កាណ៌= (ម.ថ.គា)ន. ត្រចៀកន.ព្រះគាណៀព្រះពជា។

កាវ= ក. ម្ហូរសរសៃសុត្រ, សរសៃអំបោះ ជាដើម

ដោយខ្លាវ ន.អ្នកត្បាញ គារសុត្រ ដើម្បីធ្វើត្បាញហូល ។

កាវ= ក. បិទបាំង, រាំងរា, ឃាត់ខាំង ន. គារមិន

ឲ្យសុត្រូវបូលមក ។

កាវ= ន. កិច្ចប្រឹងអំពើដែលត្រូវធ្វើ ន. អ្នកអញ្ជើញ

មកនេះ មានគារអ្វីដែរ?

ការណ៌= ន. ហេតុ, ដំណើរ ន. ឯងធ្វើនេះ ម្ដុ

ជាទស់គារណ៌ហើយ ។

អនុសាវរីយ៍មហាវិសាមគាល

ថ្ងៃ ៥ កញ្ញ ១៩៥៦

ន.គោវិន

ពាក្យខុសត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
វណ្ណ	វណ្ណៈ	២	១
ចង់ការត្រូវដឹង	ចង់ត្រូវការដឹង	៦	៩
ការប្រព្រឹត្តិ	ការប្រព្រឹត្ត	៨	៣
ដើម្បី	ដើម្បី	៨	១៤
រកាលតាជាត	រកាលតាជាតិ	២២	៤
។ខ	។ខ		
យ៉ិតយោង	យ៉ឹតយោង	២៥	២
ប្រព្រឹ្តិ	ប្រព្រឹ្ត	២៩	១៣
intelligent	intelligence	៣៦	៥
ផ្លែក	ប្លែក	៣៩	៤
តែកំរើក	ឥតកំរើក	៤១	១១
(២៣)	(២៦)	៤២	១២
ស្ពៅស្តី	ស្ពៅស្តី	៤៥	៨

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
(ម.ប. ដន់)	(ម.ប. ដន)	៥១	៥
ពាក្យពន្យ	ពាក្យពន្យល់	៥៨	៨
សេចក្តីប្រុងស្តិ	សេចក្តីប្រុងប្រយ័ត្ន	៦៨	៨
ការន់ប្រយោជន៍គេ	ការត់ប្រយោជន៍គេ	៧៨	៩
ផ្ទិត	ភ្ជិត	៧៩	៦
រការហាត់	ការហាត់	៩០	៣
ខុតឯខុតម	ខុតឯខុតម	៩១	៣
ជ្រុំជ្រែង	ជ្រោមជ្រែង	១០២	១០
អត្ថបទលេខ ២៣	អត្ថបទលេខ ១៨	១០៥	១០
អត្ថបទលេខ ២៧	អត្ថបទលេខ ២៦	១១១	៩
អត្ថបទលេខ ២៣	អត្ថបទលេខ ១៨	១១១	១១
អត្ថបទលេខ ១៤	អត្ថបទលេខ ៩	១២២	៨
អត្ថបទលេខ ១៦	អត្ថបទលេខ ១១	១២៦	១៤
ខុតឯខុតម	ខុតឯខុតម	១២៨	៣

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
គុណជាតិឬគុណជាតិ	គុណជាតិឬគុណជាត	១២៨	៤
អត្ថបទលេខ ២៨	អត្ថបទលេខ ២៣	១៣២	១១
moralie	morale	១៥៩	៦
៣៥ ន៎ាន	៣៤ ន៎ាន	១៦១	១
៣៤អធ្យាស្រ័យ...	៣៥អធ្យាស្រ័យ...	១៦៦	១
ធម្មជាតិឬ—ជាតិ	ធម្មជាតិឬ—ជាត	១៩៣	៦
លទ្ធផល	លទ្ធផល	១៩៣	១៣

www.angkorthmarathse.ir

ផ្សាយចេញពីបណ្ណាគាររស្មីកម្ពុជា

លោកនីតិ (គឹម-វិសុត)

អក្ខរាវិរុទ្ធតាមវេយ្យាករណ៍ (គឹម-វិសុត)

វចនានុក្រមខ្មែរបារាំងភាគ១-២ (រ-គេរីម)

វេយ្យាករណ៍ដោយរូបភាព (ឌុ.គាមម៉ង់)

៤០សរសៃរតាមសង្ក្រាន្ត (រ.គេរីម)

កំពុងបោះពុម្ព

ភាសាជាតិ (Methode pratique de langage e

de lecture (A.B.C.) (គឹម-វិសុត)

(Lecture française expliquée en cambodgien

(គឹម-វិសុត)

អត្ថបទសំរាំងជាភាសាពន្យល់ជាភាសាហ្វាំង (គឹម-វិសុត)

វេយ្យាករណ៍អង់គ្លេសពន្យល់ជាភាសាហ្វាំង (ប្រស៊ីដ្ឋបណ្ឌិត-

ចិត្រ)

ភាសាអង់គ្លេសធាប់ (ប្រស៊ីដ្ឋបណ្ឌិតចិត្រ)

លោកន័យសាស្ត្រ (មាស-ប្រពន្ធ)

ក 495
495
932

៤០ សរសេរតាមសូត្រ

សម្រាប់គ្រប់ថ្នាក់

B-248

ដោយ

ទ. ទេសាទិន

ការផ្សាយរបស់

លេខ ១៩-២១ វិថីព្រះបន្ទូលជា

ក្រុងភ្នំពេញ

បោះពុម្ពផ្សាយលើកដំបូងចំនួន ១.២០០ ក្បាប់

ព. ស. ២៤៩៩ គ. ស. ១៩៥៦

រក្សាសិទ្ធគ្រប់យ៉ាង

ព្រលឹងខ្មែរ
www.prelhmerkhmer.fr